กาญจนบุรีศึกษา ๒๕๖๐
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

เขื่อนน้ำโจน

ปฐมบทการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของชาวกาญจนบุรี

ฟ้อน เปรมพันธุ์ | บรรณาธิการ
โสมชยา ธนังกุล | ผู้เขียน

เขื่อนน้ำโจน ปฐมบทการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของชาวกาญจนบุรี
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

เขื่อนน้ำโจน

ปฐมบทการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของชาวกาญจนบุรี

ผู้เขียน โสมชยา ธนังกุล

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๖๐๖-๗๓๒-๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๑

จำนวน ๕๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ที่ปรึกษา

ดร.ณรงค์เดช รัตนานนท์เสถียร
ผศ.เชิดชาย ดวงภมร
ผศ.วิไลวรรณ สันถวะโกมล
อาจารย์อุบล อำนวย
นายสัจภูมิ ละออ
นายอัศวิน โกมลเมนะ
นายจันโททัย กลีบเมฆ

บรรณาธิการอำนวยการ

ผศ.ฟ้อน เปรมพันธุ์

กองบรรณาธิการ

ดร.เศกสิทธิ์ ปักษี
อาจารย์แพรว พิมพ์โพธิ์
นางสาวสุภาพร ชัยเจริญ
นางอรพรรณ ศรีทอง
นางสาวรัตนากร พุฒิเอก
นายศิวะรัฐ คำนุ
นางสาวธนกาญจน์ กรวนิชย์

พิมพ์ที่ บริษัท เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด
๑๘/๔๙ ถ.ทรงพล ต.ลำพยา อ.เมือง จ.นครปฐม ๗๓๐๐๐
โทร. ๐๓๔-๒๕๙๑๑๑, ๐๓๔-๒๕๙๗๕๙ แฟกซ์. ๐๓๔-๒๕๓๔๖๕

คำอุทิศ

คุณความดีของหนังสือเล่มนี้ขออุทิศแด่
ทนายประวิทย์ เจนวีระนนท์ ผู้ร่วมก่อตั้งศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน
และดวงวิญญาณของทุกท่านที่มีส่วนร่วมสนับสนุน
มิให้เกิดการสร้างเขื่อนขึ้นในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

คำนำเสนอ

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำโจน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ขนาดของพื้นที่ป่ามีจำนวนถึง ๒๗๙,๕๐๐ ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันตก และเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ในปีเดียวกันนั้น ทุ่งใหญ่นเรศวรได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งมรดกทางธรรมชาติของโลก จากคณะกรรมการมรดกโลกของยูเนสโก (UNESCO) ที่เมืองคาร์เธจ (carthage) ประเทศตูนีเซีย โครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน เป็นที่รู้จักคุ้นหูตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นช่วงในคราวประชุมที่รัฐบาลมีแนวโน้มที่จะอนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยสมัยนั้นก่อสร้าง ซึ่งจะต้องทำให้พื้นที่ป่าน้ำโจนประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ ไร่ ต้องจมน้ำ ดังนั้น นักวิชาการ ข้าราชการ นักศึกษา และประชาชนทั้งนอกและในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นจำนวนมาก จึงรวมพลังต่อต้านคัดค้านจนเป็นข่าวใหญ่ติดต่อกัน เหตุการณ์นี้อาจเรียกได้ว่าเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่มีสาธารณชนจากทุกภาคส่วนรวมตัวกันจนเกิดเป็นเครือข่ายอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมา

จนกระทั่งวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๑ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ระงับการสร้างเขื่อนน้ำโจน กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ – ๒๕๖๑ เกิดขึ้นเติบโตเข้มแข็งในหมู่คนจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้ ด้วยคุณูปการของผู้นำนักอนุรักษ์ฯ อย่างคุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี และคุณภินันท์ โชติรสเศรณี และคนอื่น ๆ ช่วยกันขับเคลื่อนโดยมีความพยายามจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่องถ่าย ปลูกฝัง และสร้างเยาวชนนักอนุรักษ์ธรรมชาติในจังหวัดกาญจนบุรี ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยจัดตั้งองค์กรที่มีชื่อว่า “เยาวชนอนุรักษ์กาญจน์” เมื่อเยาวชนเหล่านี้เจริญเติบโตขึ้น ก็มักออกจากเมืองกาญจน์ไปศึกษาในกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดอื่น ๆ นี้ก็น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่การสร้างนักอนุรักษ์ระยะหลังเริ่มอ่อนล้าลงไป

การบันทึกเรื่องราวการต่อสู้ของนักอนุรักษ์ : กรณีเขื่อนน้ำโจนนี้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้มอบให้ คุณโสมชยา ธนังกุล นักเขียนเชิงสารคดี มีความสนใจและตั้งใจที่จะศึกษาและบันทึกเรื่องราวการต่อสู้ของนักต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นกาญจนบุรีไว้ในฐานะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมสมัย เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้

ภาคภูมิใจถิ่นฐานบ้านเกิด และอาจเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมท้องถิ่นอีกหลายคนในอนาคตก็ได้

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมักไม่ใคร่จะมีใครใส่ใจบันทึกไว้ เรื่องราวการต่อสู้เพื่อท้องถิ่น และเหตุการณ์ในท้องถิ่นจึงมักขาดวิ่นประติดประต่อได้ยากยิ่ง เหตุการณ์ผู้คนที่เป็นนักต่อสู้เพื่อปกปักรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ กรณีเขื่อนน้ำโจนผ่านมา ๓๐ กว่าปี วันนี้ผู้คนส่วนใหญ่ก็มักจะลืมเลือนไปมากแล้ว ในขณะที่นักต่อสู้เหล่านี้หลายท่านเสียชีวิตไปแล้ว ในขณะที่ผู้ยังมีชีวิตอยู่ก็เป็นผู้สูงวัยมากแล้ว ดังนั้น การได้สัมภาษณ์และบันทึกเรื่องราวของท่านเหล่านี้ จึงเป็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและร่วมสมัย การต่อสู้ นักรบย่อมเจ็บปวด หรือบางครั้งล้มหายตายจาก แต่ผลงานจากการสร้างสรรค์ของคนเหล่านั้นได้ส่งต่อความมั่งคั่ง มั่นคง ให้กับสังคมและท้องถิ่นที่น่าชื่นชมยกย่อง บันทึกนี้จึงประหนึ่งบันทึกแห่งความกตัญญูรู้คุณแห่งความดีงามที่นักต่อสู้ท้องถิ่นได้สร้างคุณูปการไว้

ในนามของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมขอขอบคุณ คุณโสมชยา ธนังกุล นักเขียนผู้มีหัวใจรัก สำนึก รำลึกถึงคุณความดีของผู้คนกล้าหาญ ผู้เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมในมิติต่างๆ เธอเฝ้าศึกษา ค้นคว้า เขียนบันทึกเล่าเรื่องราวของวีรบุรุษผู้กล้าออกสู่สายตาของสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง แม้กระทั่ง บรรณารักษ์บอด แห่งห้องสมุดประชาชนกาญจนบุรี คนเล็กๆ แต่มีจิตใจงดงาม ซึ่งไม่เคยมีใครใส่ใจ ก็ยังอยู่ในสายตาอันเฉียบคมของผู้เขียน ถ่ายทอดให้คนอ่านได้ซาบซึ้ง ก่อนที่บรรณารักษ์บอดผู้นั้นจะเสียชีวิตเพราะถูกรถชนในอีกไม่นานต่อมา

ขอขอบคุณ คุณจิตตินทร์ ฤทธิรัตน์ อาจารย์ณรงค์เดช นวลมีชื่อ และครูเล็ก บ้านใต้ ที่ช่วยปรับแต่ง ชื่อหนังสือนี้ให้ดูดีมีเสน่ห์น่าอ่านยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่เสียสละเวลาให้นักเขียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนสำเร็จเป็นรูปเล่มอย่างนี้ได้ และหวังว่า ความดีงามจากการทำงานเพื่อท้องถิ่นและสังคมที่ท่านได้ทำไว้จะเป็นที่จดจำ เรียนรู้ของคนรุ่นหลัง ๆ ตลอดไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฟ้อน เปรมพันธุ์
ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

คำชี้แจงจากผู้เขียน

กาญจนบุรีเคยมีฉายาว่า *"เมืองหลวงแห่งการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อม"* ด้วยความเสียสละและความสามัคคีของชาวกาญจนบุรีที่กล้าลุกขึ้นมาคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งต่อมา ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติแห่งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๓๔

มรดกโลกมิได้เป็นสมบัติของชาวไทยเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสมบัติของมวลหมู่มนุษยชาติ จึงมิอาจประเมินมูลค่าได้ แน่นอนว่า ถ้าปล่อยให้มีการสร้างเขื่อนขึ้นในทุ่งใหญ่นเรศวร ชาวโลกก็จะไม่มีมรดกโลกชิ้นนี้ ในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง ข้าพเจ้าจึงรู้สึกว่าตนเป็นหนี้บุญคุณของนักอนุรักษ์ทุกคนที่ทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเอาไว้ แม้พวกเขาไม่อาจคาดหวังได้ว่า ผลของการต่อสู้จะออกมาเช่นไร ในสังเวียนที่คู่ต่อสู้คือหน่วยงานของรัฐ ส่วนพวกเขาเป็นเพียงสามัญชนคนธรรมดา ที่ไม่ปรากฏนามตามสื่อ แต่พวกเขามิได้ถือว่า ชื่อเสียงคือสาระสำคัญในการทำงานเพื่อบ้านเมือง

อย่างไรก็ดี ชาวกาญจนบุรีทุกคนที่ออกจากบ้านมาร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เปรียบเสมือนหยดน้ำซึ่งไหลไปรวมกันเป็นแม่น้ำสายใหญ่อันทรงพลังมหาศาลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์อันเป็นตำนานร่วมสมัย

ข้าพเจ้าตั้งใจเรียบเรียงเรื่องราวการต่อสู้ของนักอนุรักษ์กลุ่มนี้เอาไว้ เพื่อให้ลูกหลานคนเมืองกาญจน์รุ่นต่อๆ ไปได้ตระหนักว่า บรรพบุรุษของพวกเขาเป็นคนที่มีคุณภาพจนถือเป็นคนต้นแบบได้ เป็นความภาคภูมิใจของท้องถิ่น และที่สำคัญ หากเกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติขึ้นในอนาคต บทเรียนจากการต่อสู้ของนักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรีกลุ่มนี้ จะมีค่าในฐานะตำราที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรมได้ไม่ว่ากาลเวลาจะผ่านไปนานเท่าใด

คำชี้แจงจากผู้เขียน

สารคดีเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อบันทึกบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ*ของชาวกาญจนบุรี* กรณีการมีส่วนร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

ในโอกาสที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก ครบรอบ ๒๕ ปีเต็ม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรีได้มีโอกาสพูด เพื่อแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อบ้าง จากบทสัมภาษณ์แกนนำชาวกาญจนบุรีที่ออกมาเคลื่อนไหวในสมัยนั้น ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุ บางคนมีสุขภาพไม่แข็งแรง การให้สัมภาษณ์จึงอาจทำได้ไม่เต็มที่ บางคนเสียชีวิตไป จึงหาข้อมูลได้ยากมาก

เนื่องจากบทสัมภาษณ์เป็นความทรงจำเมื่อครั้งเข้าร่วมเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นราว ๓๕ ปีก่อน ข้อมูลที่ได้จึงอาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง (แต่ไม่ปรากฏว่า มีผู้ให้สัมภาษณ์คนใดให้ข้อมูลขัดแย้งกันเอง) ผู้เขียนได้พยายามตรวจสอบข้อมูลจากบทสัมภาษณ์กับข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการซึ่งสืบค้นมาจากห้องสมุดในกรุงเทพฯ และกาญจนบุรี ก่อนที่จะนำมาเรียบเรียง สำหรับท่านที่ต้องการอ่านข้อมูลเกี่ยวกับเขื่อนน้ำโจนและทุ่งใหญ่นเรศวร รวมทั้งบทบาทการคัดค้านเขื่อนน้ำโจนของกลุ่มและองค์กรต่างๆ ในส่วนกลาง ซึ่งปรากฏนามตามหนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนวารสารและนิตยสารในยุคสมัยนั้น

ท่านสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากรายชื่อเอกสารในบรรณานุกรม ตลอดจนรายนามเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งปรากฏอยู่ในบทต่างๆ ของสารคดีเรื่องนี้ โดยใช้เนื้อหาในสารคดีเล่มนี้เป็น KEYWORD ในการสืบค้น

อนึ่ง บทสัมภาษณ์ชาวกาญจนบุรี แต่ละท่าน อาจมีความยาวต่างกัน ขึ้นอยู่กับความทรงจำและสุขภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ หากสารคดีเรื่องนี้มีความบกพร่องแต่ประการใด ข้าพเจ้าผู้เขียน ขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

โสมชยา ธนังกุล

สารบัญ

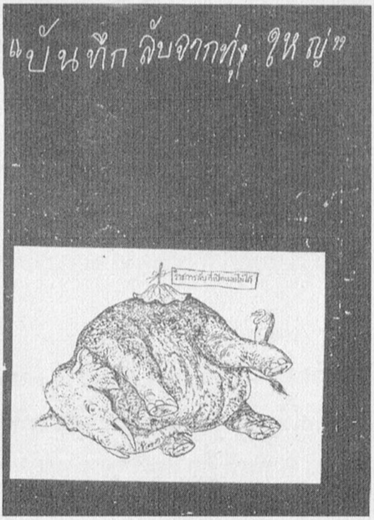
หน้า

สารบัญภาพประกอบ **หน้า**

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ) หน้า

๑

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

๑.๑) ปกหนังสือบันทึกลับจากทุ่งใหญ่ (ภาพจากปกหน้าของหนังสือบนเส้นทางมรดกโลก)

ข้อมูลพื้นฐานของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร[๑]

พื้นที่ป่าทุ่งใหญ่ ได้รับการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๑๗ มีเนื้อที่รวม ๒ ล้านไร่ ใช้ชื่อว่า “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร” ตามมติของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้เพิ่มคำว่านเรศวรเข้าไป เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เหตุผล ในการประกาศให้ป่าทุ่งใหญ่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ในท้ายพระราชกฤษฎีการะบุว่า “เนื่องจากป่าทุ่งใหญ่นเรศวร มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ชุกชุม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีเลียงผาและกระทิง ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนและสัตว์คุ้มครองที่หาได้ยากอาศัยอยู่อีกด้วย ฉะนั้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย และรักษาไว้ซึ่งพันธุ์ของสัตว์ป่าอันมีค่ายิ่งของประเทศ

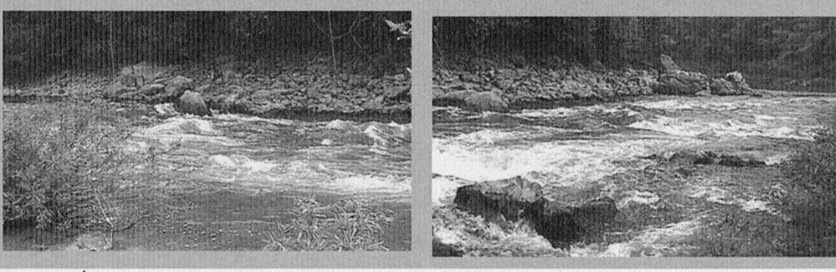
---

[๑] รตยา จันทรเทียร และคณะ.**ป่าตะวันตก ป่าใหญ่ผืนสุดท้ายของประเทศไทย**. (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๔),หน้า ๖๕.

ประกอบกับบริเวณดังกล่าวมีต้นน้ำลำธารที่ควรสงวนไว้ เพื่อให้มีน้ำไหลหล่อเลี้ยงสำหรับลำธารตลอดปี และเพื่อเป็นการช่วยบรรเทาอุทกภัยอีกทางหนึ่งด้วย สมควรกำหนดบริเวณที่ดินดังกล่าวให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๐๓ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้ขึ้น”

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้มีการขยายพื้นที่เขตฯ เพิ่มเติม ทางตอนใต้ของแนวเขตเดิมอยู่ในพื้นที่ของตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้เนื้อที่รวมของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ฯ เป็น ๒,๒๗๙,๕๐๐ ไร่ นับเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ

เนื่องจากขนาดของป่าทุ่งใหญ่ฯ มีขนาดกว้างใหญ่มาก ดังนั้นปี ๒๕๓๔ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ฯ จึงถูกแบ่งพื้นที่ เพื่อให้สามารถดูแลพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง โดยการบริหารจัดการภายในกรมป่าไม้แบ่งออกเป็น ๒ พื้นที่ คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันตก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันออก ทำให้การบริหารงานทุกด้าน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณของทั้งสองพื้นที่แยกกัน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ฯ ด้านตะวันตก อยู่ในพื้นที่ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ กับตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เนื้อที่ ๑,๓๒๖,๘๕๒.๘๘ ไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ฯ ด้านตะวันออก พื้นที่บางส่วนอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่จัน และตำบลแม่ละมุ้ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เนื้อที่ ๙๘๒,๓๐๘.๑๒ ไร่

ที่มา : http://oknation.nationtv.tv/blog/artpom/2009/04/24/entry-6

ความสำคัญ
ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร[๑]

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี กาญจนบุรี และจังหวัดตาก

ภายในพื้นที่ประกอบด้วยผืนป่าเกือบทุกชนิด ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังเป็นถิ่นอาศัยของสัตว์มีกระดูกสันหลังชนิดที่อาศัยอยู่บนบกเป็นจำนวนถึงร้อยละ ๓๓ ของภูมิภาค จำแนกเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ร้อยละ ๗๗ และนก ร้อยละ ๕๐

รัฐบาลไทยได้จัดทำรายงานรวบรวมความสำคัญของป่าผืนนี้ ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันตก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันออก เสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๔ จึงได้รับการประกาศเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ในชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง ด้วยคุณสมบัติอันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ รวม ๓ ประการ คือ

๑. มีความโดดเด่นเป็นเลิศในด้านวิวัฒนาการทางชีวาลัย เป็นพิเศษของโลก เพราะประกอบด้วยระบบนิเวศทั้ง ๔ ภูมิภาค ได้แก่ ซุนเดอิก (Sundaic) ภูมิภาคอินโด-เบอร์มิส (Indo-Burmese) ภูมิภาคอินโด-ไชนีส (Indo-Chinese) และภูมิภาคไซโน-หิมาลายัน (Sino-Himalayan)

๒. เป็นแหล่งธรรมชาติพิเศษที่เป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญหลายสายของประเทศ มีป่าไม้นานาชนิด ประกอบด้วย เทือกเขา เนินเขา ตลอดจนทุ่งหญ้า ซึ่งลักษณะทั้งหมด มีคุณค่าในด้านวิทยาศาสตร์ มีความงดงามทางธรรมชาติที่หาได้ยากแห่งหนึ่งของโลก

---

[๑] มรดกโลก (ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน). **คู่มือแนะนำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ป่ามรดกโลกทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง**.(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี, ๒๕๕๖),หน้า ๖-๗.

๓. เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชพันธุ์และพันธุ์สัตว์ที่หายาก แต่ยังสามารถดำรงพันธุ์อยู่ได้ รวมถึงเป็นระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหลากหลายของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจ

หลังการประกาศให้ป่าทุ่งใหญ่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงทำให้ป่าอนุรักษ์ในรูปของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ต่อเนื่องเป็นผืนใหญ่ทั้ง ๒ แห่งนี้มีชื่อเรียกรวมกันว่า ป่าทุ่งใหญ่ – ห้วยขาแข้ง[๑] พื้นที่รวมกัน ๕,๗๗๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๖๐๙,๓๗๕ ไร่ กลายเป็นผืนป่าอนุรักษ์ที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและใหญ่ที่สุดในบรรดาผืนป่าอนุรักษ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบันผืนป่าใหญ่แห่งนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแล้วว่า ให้รวมป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำโจนบางส่วนที่ยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติเหลืออยู่ทางตอนใต้ของป่าทุ่งใหญ่ – ห้วยขาแข้ง อีกจำนวน ๔๔๗.๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒๗๙,๕๐๐ ไร่ ให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของป่าทุ่งใหญ่ – ห้วยขาแข้ง *พันธุ์ไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร*

ศาสตราจารย์ ดร.เต็ม สมิตินันทน์ (ราชบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพซึ่งเป็นนักพฤกษศาสตร์ผู้บุกเบิกงานด้านสำรวจและวิจัยพรรณไม้ในประเทศไทย-ผู้เรียบเรียงสารคดี) ได้สรุปการสำรวจพันธุ์ไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรว่า[๒] ได้พบพืชประจำถิ่นเป็นครั้งแรกจำนวนมาก พืชพันธุ์ที่พบเหล่านี้บางชนิดมีจำนวนประชากรน้อยมากจนต้องจัดอยู่ในจำพวกพืชหายากและล่อแหลมต่อการสูญพันธุ์ นักพฤกษศาสตร์ท่านนี้ เขียนไว้ในบทความ เรื่อง “สภาพพันธุ์พืชในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๐” ดังนี้

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.มรดกทางธรรมชาติของโลก พินัยกรรมชิ้นสุดท้าย (คัดย่อจากรายงานการนำเสนอองค์การสหประชาชาติเพื่อให้ป่า ‘เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ – ห้วยขาแข้ง’ เป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก) ใน **ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของ สืบ นาคะเสถียร.** (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๒),หน้า ๗๐.

[๒]วิมล คงสกุลถาวร และคณะ.**ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก.**(กาญจนบุรี : คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนกาญจนบุรี,๒๕๓๕), หน้า ๑๙.

ทุ่งใหญ่นเรศวรเป็นที่รวมของพันธุ์พืช ๓ เขตภูมิศาสตร์ คือ Indo-Burma, Annametic และ Malesia และมีพืชประจำถิ่นที่หายาก ไม่น้อยกว่า ๕๐ ชนิด[๑]

พันธุ์สัตว์ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

ป่าทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง เป็นศูนย์รวมการกระจายของสัตว์ป่า ๓ เขตสัตว์ภูมิศาสตร์ นั่นคือ มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่กระจายขึ้นมาเหนือสุดในบริเวณนี้ จากตอนใต้ของภูมิภาค (Sundiac) ได้แก่ บ่าง (Malayan Flying Lemur) ค้างคาวแม่ไก่ป่าฝน (Common Flying Fox) ค้างคาวหน้ายักษ์หมอนโค้ง (Large Malay Roundleaf Bat) ลิงแสม (Crab-eating Macaque) ค่างดำ (Banded Leaf Monkey) ชะมดแปลงลายแถบ (Banded Linsang) และสมเสร็จ (Tapir) เป็นต้น และในทางตรงกันข้าม ก็มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่กระจายลงมาต่ำสุดจากตอนเหนือของภูมิภาค นั่นคือ ค้างคาวมงกุฎจมูกแหลมเหนือ (Blyth's Horseshoes Bat) ค้างคาวฟันหน้าซ้อนใหญ่ (Tickell's Bat) ค้างคาวลูกหนูจิ๋วหลังเทา (Pygmy Pipistrelle) ค้างคาวหนูถ้ำ (Chinese Pipistrelle) ลิงวอก (Rhesus Macaque) และค่างแว่นถิ่นเหนือ (Phayre's Leaf Monkey) เป็นต้น และในบริเวณนี้เช่นกันก็มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่กระจายจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาถึงด้านตะวันตกของป่าทุ่งใหญ่ – ห้วยขาแข้งเท่านั้น คือ ค่างหงอก (Silvered Leaf Monkey)...

นอกจากนี้ยังมีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเฉพาะถิ่นที่กระจายอยู่ตามถ้ำเขาหินปูนทางตอนใต้ของป่าทุ่งใหญ่ – ห้วยขาแข้ง คือค้างคาวกิตติ (Kitti's Bumble bee) และหนูถ้ำ (Neill's Rat)[๒]

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.มรดกทางธรรมชาติของโลก พินัยกรรมชิ้นสุดท้าย (คัดย่อจากรายงานการนำเสนอองค์การ-สหประชาชาติเพื่อให้ป่า'เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ - ห้วยขาแข้ง' เป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก ใน **ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของ สืบ นาคะเสถียร**.(กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑.

[๒]สืบ นาคะเสถียร.เรื่องเดิม,หน้า ๗๔.

๒

ชาวกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวร

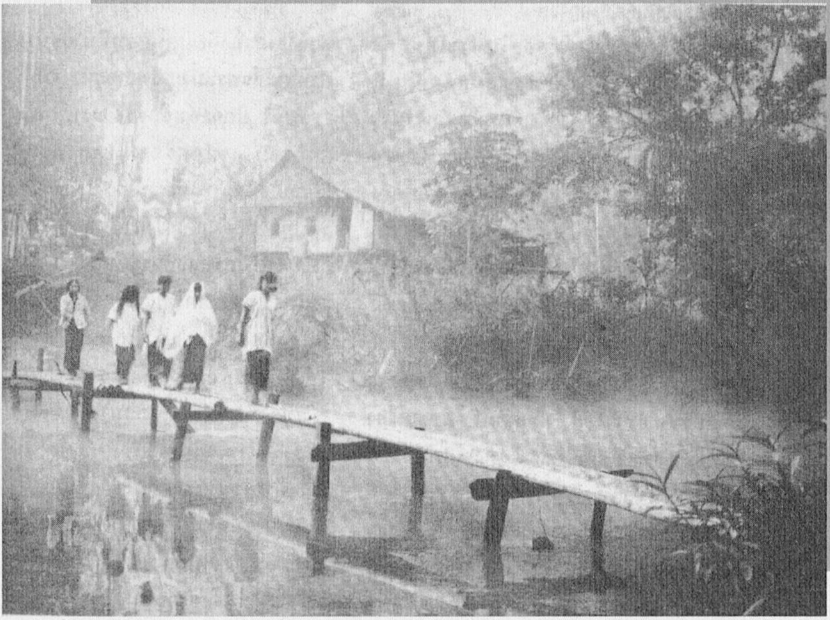
ความสำคัญของป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ในฐานะของพื้นที่ **มรดกทางธรรมชาติของโลก** “World Natural Heritage” ปรากฏในบทความ เรื่อง ความสำคัญของป่าทุ่งใหญ่นเรศวร กับการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน[๑] ดังนี้

ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร **เป็นแหล่งรวมของสัตว์ป่านานาชนิด ทั้งสัตว์ป่าที่หายาก และกำลังจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย เป็นที่รวมพันธุ์สัตว์ป่านานาชนิด เปรียบเสมือนเป็นจุดศูนย์กลางของการกระจายพันธุ์สัตว์ บริเวณป่าที่ลุ่มต่ำ (lowland forest) ตอนกลางของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของผืนป่าทั้งหมด**[๒] เพราะเป็นบริเวณที่มีสัตว์ป่าหลายชนิดอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นตลอดแนวลำน้ำแควใหญ่ เป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งอาหารของสัตว์ป่า สัตว์ป่าขนาดใหญ่จำพวกช้างป่า กระทิง และสมเสร็จ จะเดินทางหากินข้ามไปมาระหว่างป่าทั้งสองฝั่งตามรอบหมุนเวียนของฤดูกาล นอกจากนี้ **ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ยังเป็นแหล่งที่อยู่ของ ‘กระซู่’** สัตว์ป่าสงวนที่หาไม่ได้จากถิ่นกำเนิดดั้งเดิมแห่งอื่น ๆ ในประเทศไทย

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.ความสำคัญของป่าทุ่งใหญ่นเรศวร กับการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน (ตีพิมพ์ครั้งแรกในจุลสารนักนิยมธรรมชาติ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒๑ : พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๓๐ใน **ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของสืบ นาคะเสถียร**.(กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๒), หน้า ๙๗-๙๘.

[๒]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน(คอทส.).**เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง**.เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์,ม.ป.ท.,๒๕๓๐.

๒.๑) ชาวกะเหรี่ยงในอดีต (ภาพจากหนังสือทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก หน้า ๕๓)

ประวัติความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี

ชุมชนกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏชัดเจนก่อนการสถาปนากรุงเทพฯ เป็นราชธานีในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ ชุมชนกะเหรี่ยงซึ่งมีความสำคัญมากคือเมืองศรีสวัสดิ์และท้องที่สังขละบุรี ชุมชนกะเหรี่ยงในท้องที่ดังกล่าวเป็นชาวกะเหรี่ยงซึ่งอพยพมาจากพม่าภาคใต้หรือที่เรียกว่า หัวเมืองมอญ[๑]

---

[๑]มณฑล คงแถวทอง.**ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี.** (สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี,๒๕๓๙.),หน้า ๒๗.

๒.๒) ชาวกะเหรี่ยงในกองม่องทะ ตักบาตร,
โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

๒.๓) ซุ้มประตูวัดกองม่องทะ,
โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

ตามข้อมูลของสมุดราชบุรี พ.ศ.๒๔๖๘ ระบุว่า มีชาวกะเหรี่ยงอพยพมาจากพม่าในสมัยกรุงธนบุรีเป็นอย่างช้า ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวกะเหรี่ยงเพิ่มจำนวนขึ้นจึงมีการขออนุญาตตั้งเมืองหน้าด่าน[๑] โดยมีหัวหน้าชาวกะเหรี่ยงเป็นเจ้าเมืองปกครองโดยการสืบทายาทมาตลอดเจ้าเมืองสังขละบุรีต้องลงไปถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาที่เมืองกาญจนบุรี และได้สืบทอดตำแหน่งผู้ปกครองเมืองสังขละบุรีสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคนจนถึงพระศรีสุวรรณคีรี (ทะเจียงโปรย) เจ้าเมืองสังขละบุรีคนสุดท้ายซึ่งทางการแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอสังขละบุรีคนแรก ต่อมาลูกหลานของท่านได้เป็นผู้นำท้องถิ่นหลายคน[๒] ชนชาติกะเหรี่ยงใช้ภาษาเขียนซึ่งดัดแปลงมาจากภาษามอญโบราณ ในสมัยก่อนชาวกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นพุทธศาสนานิกชนผู้เคร่งครัด หลายคนไม่กินเนื้อสัตว์ เพื่อหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

---

[๑]มณฑล คงแถวทอง.**กาญจนบุรี : ๑๓ อำเภอ.** (สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี,๒๕๔๕),หน้า ๒๕๗.

[๒]มณฑล คงแถวทอง.**ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี.** (สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี,๒๕๓๙.),หน้า ๒๑.

ชาวกะเหรี่ยงรุ่นก่อนเชื่อว่า *"เมื่อไรที่คนมีศีลธรรม ใจสว่าง เมื่อนั้น ป่าจึงจะอยู่ได้"* พวกเขาเห็นว่า ถ้าป่าอยู่ได้ คนก็อยู่ได้

ทุ่งใหญ่นเรศวร หรือ "เวียผะดู" แปลว่า ทุ่งหญ้าอันกว้างใหญ่ ในภาษากะเหรี่ยง หมายถึง ดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นศูนย์รวมชีวิตและจิตวิญญาณของชาวกะเหรี่ยงมาแต่ครั้งบรรพชน คนกะเหรี่ยงไม่ล่าช้างป่า พวกเขาเชื่อว่า การฆ่าช้าง ๑ ตัว เป็นบาปเท่ากับการฆ่าพระสงฆ์ ๑ รูป พวกเขาไม่ยิงนกเงือกเพราะเป็นนกที่ซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง (ค่านิยมดั้งเดิมของกะเหรี่ยงจะมีคู่ครองเพียงคนเดียว) ไม่ยิงชะนีหรือเก้ง เพราะเชื่อว่าเสียงร้องของสัตว์ทั้ง ๒ ชนิด สามารถบอกภยันตรายและการเปลี่ยนแปลงดินฟ้าอากาศ ชาวกะเหรี่ยงไม่ตัดโค่นต้นไม้ขนาดใหญ่ทุกชนิด เพราะเชื่อว่ามีเทพาอารักษ์สิงสถิตอยู่ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี หมู่บ้านกะเหรี่ยงทุกหมู่บ้าน จะทำพิธีค้ำต้นไม้ใหญ่ เพื่อแสดงความเคารพและต่ออายุต้นไม้ที่ให้ความร่มเย็นแก่หมู่บ้าน[๑]

ชุมชนกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นชุมชนเกษตรกรรม ดำรงชีพด้วยการทำไร่หมุนเวียน มีช่วงเวลาซึ่งปล่อยให้ผืนดินเดิมที่เคยทำไร่ ได้เกิดการฟื้นตัวตามธรรมชาติ ตามหลักการเปลี่ยนแปลงแทนที่ (SUCCESSION) ของระบบนิเวศ

พื้นที่ป่าซึ่งผ่านการทำไร่จะมีลำดับขั้นตอนการฟื้นตัว โดยในช่วง ๑-๒ ปีแรก พืชตระกูลหญ้าจะเข้ามาแทนที่ ในปีถัดมา ไม้พุ่ม จะเข้ามาแทนที่ ในปีต่อๆ ไป ไม้ยืนต้นจะเข้ามาแทนที่ จนมีสภาพเป็นป่าสมบูรณ์ นับเป็นการใช้ผืนดินเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืนที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาเผ่าอื่นๆ ซึ่งจะทำไร่ในพื้นที่เดิมซ้ำซาก จนดินเสื่อมสภาพ จึงเปลี่ยนพื้นที่ใหม่ไปทั้งหมู่บ้าน

---

[๑]วีรวัธน์ ธีรประสาธน์.คำนิยม ใน **ภูมิปัญญานิเวศวิทยาชนพื้นเมือง ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยง ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร.** (กรุงเทพฯ : โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๓๙),หน้า ๗.

ชาวกะเหรี่ยงไม่ทำไร่ในป่าดงดิบซึ่งมีต้นไม้ขนาดใหญ่ เพราะพวกเขาไม่โค่นไม้ใหญ่ทุกชนิด พวกเขาไม่ทำไร่ในพื้นที่สันเขาซึ่งมีลักษณะคล้ายหลังเต่า เพราะเชื่อว่าเต่าเป็นสัตว์เชื่องช้าและจะนำโชคร้ายมาให้ ในทางนิเวศวิทยา พื้นที่ลาดชันจะมีอัตราการพังทลายของหน้าดินสูง ชาวกะเหรี่ยงไม่ทำไร่ในพื้นที่ซึ่งมีน้ำผุดขึ้นมา เพราะเชื่อว่าจะทำให้เจ็บไข้ได้ป่วย พวกเขาไม่ทำไร่ในพื้นที่ซึ่งมีลำห้วย ๒ สายไหลมาบรรจบกัน เพราะเชื่อว่า จะทำให้เกิดศัตรู ในทางนิเวศวิทยา บริเวณตาน้ำเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ส่วนบริเวณซึ่งที่มีลำห้วยไหลมารวมกันจะทำให้ตลิ่งถูกน้ำกัดเซาะได้มาก[๑]

ชาวกะเหรี่ยงยอมรับว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์ไม่มีทางจะยิ่งใหญ่ไปกว่าธรรมชาติ พวกเขาเชื่อว่าสิ่งต่างๆในธรรมชาติล้วนมีเทพเจ้าคุ้มครอง นาข้าวมีพิบุ๊โย (แม่โพสพ) ต้นไม้มีรุกขจือ (เทพารักษ์) แม่น้ำมีโพ๊โตกุ๊ (แม่คงคา) แผ่นดินมีซ่งทะรี (แม่ธรณี) ดังนั้น มนุษย์จึงไม่มีสิทธิ์จะแสดงความเป็นเจ้าของที่ดิน การปลูกข้าวหรือสร้างบ้าน จะต้องประกอบพิธีกรรมเพื่อขออนุญาตจากซ่งทะรีก่อน มนุษย์แต่ละคนจะครอบครองที่ดินเกินความจำเป็นมิได้ ถือเป็นความผิดอันอาจเป็นเหตุให้ถูกซ่งทะรีลงโทษ

ภายใต้การดำเนินชีวิตด้วยการทำไร่หมุนเวียนซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ นับตั้งแต่การเลือกพื้นที่ทำไร่ การเตรียมฟันไร่ การหยอดเมล็ดข้าว การควบคุมศัตรูพืช การเกี่ยวข้าว ตีข้าว ไปจนถึงการขนข้าวขึ้นยุ้ง ล้วนมีประเพณีพิธีกรรมแสดงความนอบน้อมต่อเทพเจ้า ในฐานะผู้มาขอใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติ

ก่อนเริ่มต้นทำไร่ ชาวกะเหรี่ยงจะทำพิธีบอกกล่าวแม่ธรณี ขณะหยอดเมล็ดข้าว พวกเขาจะทำพิธีบอกกล่าวแม่โพสพ ก่อนจะเก็บเกี่ยวข้าว ทำพิธีขอบคุณ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อแม่โพสพ ในด้านการรักษาสภาพแวดล้อม ชาวกะเหรี่ยงใช้สารป้องกันแมลงศัตรูพืชแบบชีววิธี ด้วยการนำเปลือกไม้ประดู่ไปแช่น้ำ แล้วนำไปเทในไร่ เนื่องจากยางประดู่มีสารกำจัดแมลงศัตรูพืชได้

การทำไร่ของชาวกะเหรี่ยงในสมัยก่อน เป็นไปในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเลี้ยงชีพ มิใช่ทำเกษตรกรรมตามแบบทุนนิยม ซึ่งส่งเสริมให้แข่งขันกันสะสมวัตถุอันขัดต่อหลักการสันโดษของชาวกะเหรี่ยงรุ่นก่อน

---

[๑] ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี.กะเหรี่ยงกับทุ่งใหญ่ ใน **ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก.**(กาญจนบุรี : เรือนแก้ว,๒๕๓๕),หน้า ๕๙.

พระครูสิริกาญจนทัต (เมือง ธาราวนารักษ์)[๑] เจ้าอาวาสวัดกองม่องทะ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร กล่าวกับข้าพเจ้าว่า **"สมัยก่อนคนมีความสุข แต่สมัยนี้คนมีความสบาย...คนสมัยนี้มีความรู้ แต่ไม่รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง"** ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งต่อต้านการเข้ามาของไฟฟ้า เพราะเห็นว่าจะทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมเปลี่ยนไปจากสมัยที่ท่านยังเป็นเด็ก ชาวบ้านใช้เกวียนเป็นพาหนะ แต่ทุกวันนี้ หลายบ้านใช้รถกระบะอันนำมาซึ่งภาระในการผ่อนส่ง ในสมัยก่อนนักปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงเคยเตือนลูกหลานว่าจงระวังภัย ซึ่งจะมาพร้อมกับงู*ใหญ่* ที่เลื้อยเข้ามาในหมู่บ้าน เป็นการเปรียบเทียบโทษของถนนในมุมมองทำนองเดียวกับชาวอินเดียนแดง เรียกรถไฟที่ผ่านเข้าไปในดินแดนของพวกเขาว่า *งูมรณะ* เราคงจะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางกระแสวัตถุนิยมได้ยาก หากแต่สิ่งหนึ่งซึ่งทำได้ คือ ส่งเสริมให้ชาวกะเหรี่ยงรุ่นใหม่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ *เวียผะดู* ของพวกเขาเอาไว้ให้ลูกหลาน

ในส่วนของหน่วยราชการ ได้กำหนดให้ **ตำบลไล่โว่** ๖ หมู่บ้าน (ประกอบด้วย หมู่ ๑ บ้านเสน่ห์พ่อง ,หมู่ ๒ บ้านกองม่องทะ, หมู่ ๓ บ้านเกาะสะเดิ่ง,หมู่ ๔ บ้านไล่โว่, หมู่ ๕ บ้านทิไล่ป้า และหมู่ ๖ บ้านจะแก) ซึ่งมีพื้นที่เกือบทั้งหมดอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก เป็น ***พื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ*** (special cultural zone) สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ตามมติของคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๓

พื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ วางมาตรการระยะยาวเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชนชาติกะเหรี่ยงในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) การจัดการทรัพยากรอนุรักษ์ป่าไม้

๒) ทำทะเบียนประวัติและประเมินทุนรักษาสุขภาพ

๓) สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

๔) จัดการศึกษาแบบพหุภาษาและส่งเสริมครูคืนถิ่น

---

[๑] เจ้าอาวาสวัดกองม่องทะ บ้านกองม่องทะ หมู่ ๒ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี (เกิดปี พ.ศ.๒๕๐๑)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ*พื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ* คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงมหาดไทย

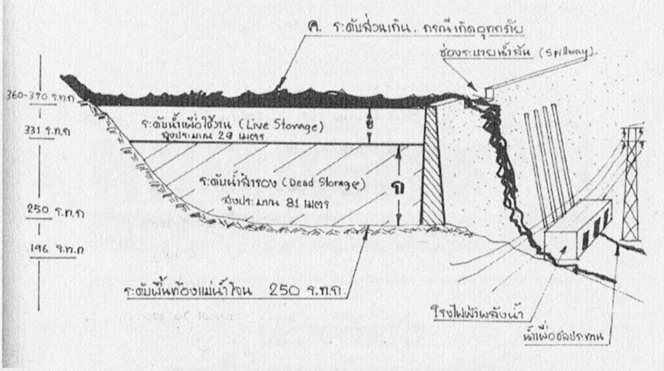

๒.๔) พระครูสิริกาญจนทัต (เมือง), โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

สำหรับบทบาทการอนุรักษ์ทุ่งใหญ่ในกรณีเข้าร่วมต่อต้าน การสร้างเขื่อนน้ำโจน ปรากฏในบทสัมภาษณ์ พระสุภัทชัย พนาอุดม เจ้าอาวาสวัดเกาะสะเดิ่งอดีตผู้นำชุมชน ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี ไปจนถึงเหตุการณ์ที่ชาวกะเหรี่ยงเดินทางมาร่วมชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนบริเวณหน้าศาลหลักเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องราวเหล่านี้ควรเป็นที่เล่าขาน เป็นตำนานร่วมสมัย เพื่อกระตุ้นให้ชาวกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ เกิดจิตสำนึกในการปกปักรักษาทุ่งใหญ่ไว้สืบไป

๓

โครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน

๓.๑) รูปภาคตัดอย่างง่ายของเขื่อนน้ำโจน
(ภาพจาก รายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร)

เขื่อนในจังหวัดกาญจนบุรี มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๖๐ ปี[๑] (พ.ศ.๒๕๓๔) รัฐบาลเกือบทุกสมัยให้ความสนใจที่จะสร้างเขื่อนในจังหวัดนี้ เหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ จังหวัดกาญจนบุรี มีแหล่งน้ำที่สำคัญถึง ๓ สาย คือ แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำแควใหญ่...ในจำนวนเขื่อนที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๔ เขื่อน มีเพียงเขื่อนวชิราลงกรณ[๒] เขื่อนเดียว ที่เป็นประโยชน์ด้านการชลประทาน ในกรณีของเขื่อนเจ้าเณร[๓] เขื่อนท่าทุ่งนา และเขื่อนเขาแหลม[๔] มีจุดประสงค์หลัก คือ การผลิตกระแสไฟฟ้า”

---

[๑]มณฑล คงแถวทอง.**กาญจนบุรี : เขื่อนท่าม่วงถึงเขื่อนน้ำโจน**.เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “ประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี” วันที่ ๔-๖ กันยายน ๒๕๓๔ ณ หอสมุด วิทยาลัยครูกาญจนบุรี.

[๒]เขื่อนวชิราลงกรณ (สะกดตามชื่อบนป้ายเขื่อน) คือชื่อเดิมของเขื่อนแม่กลองในปัจจุบัน

[๓]เขื่อนเจ้าเณร ชื่อเดิมของเขื่อนศรีนครินทร์ในปัจจุบัน

[๔]เขื่อนเขาแหลม ชื่อเดิมของเขื่อนวชิราลงกรณ ในปัจจุบัน

การสร้างเขื่อน เพื่อนำพลังงานจากน้ำที่เขื่อนกักเก็บไว้ ไปใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า มีขั้นตอนดังนี้

๑. สร้างเขื่อน

๒. สร้างโรงจักรกลไฟฟ้าพลังน้ำ

๓. สร้างระบบสายส่งกระแสไฟฟ้าแรงสูง

๔. สร้างระบบจ่ายกระแสไฟฟ้าไปสู่บ้านเรือน

๓.๒) ปกข่าวสัปดาห์ ฉบับพิเศษ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕.
กองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

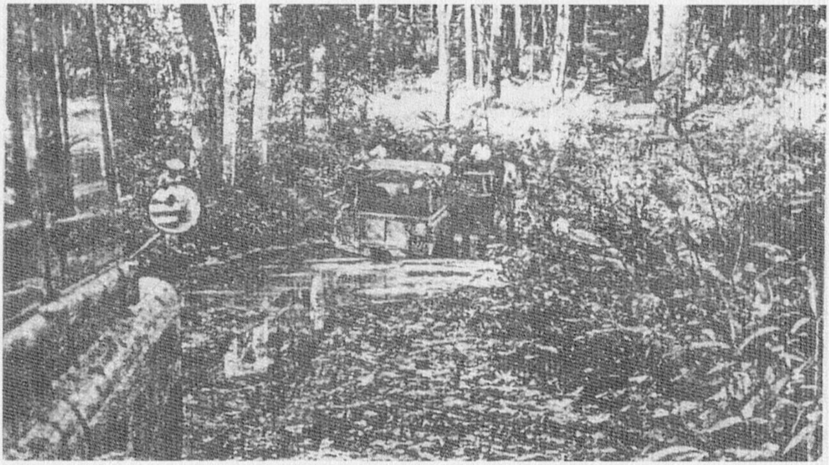
ลักษณะของโครงการเขื่อนน้ำโจน

จากข้อมูลของกองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย[๑] ระบุไว้ว่า เขื่อนน้ำโจนเป็นเขื่อนปิดกั้นลำน้ำแควใหญ่ทางตอนบน อยู่ทางเหนือน้ำของเขื่อนศรีนครินทร์ประมาณ ๑๓๕ กิโลเมตร มีบริเวณเป็นพื้นที่รองรับน้ำฝนลงสู่อ่างเก็บน้ำประมาณ ๔,๙๐๘ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓,๐๖๗,๕๐๐ ไร่ มีน้ำไหลเข้าอ่างเฉลี่ยปีละ ๒,๙๗๕ ล้านลูกบาศก์เมตร ตัวเขื่อนเป็นเขื่อนหินถมแกนดินเหนียว สูง ๑๘๗ เมตร ความยาวสันเขื่อน ๔๓๐ เมตร สามารถกักเก็บน้ำได้เต็มที่ ๕,๙๕๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ตัวโรงไฟฟ้าเป็นอาคารคอนกรีต ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องละ ๑๔,๕๐๐๐ กิโลวัตต์ จำนวน ๔ เครื่อง รวมกำลังผลิตที่ติดตั้ง ๕๘๐,๐๐๐ กิโลวัตต์ เป็นขนาดซึ่งใกล้เคียงกับเขื่อนภูมิพล การผลิตไฟฟ้าของเขื่อนน้ำโจน ได้จากการปล่อยน้ำจากเหนือเขื่อนลงลำน้ำเดิม ซึ่งจะไหลไปสู่เขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนท่าทุ่งนา เพื่อใช้ผลิตไฟฟ้าต่อไป

โรงไฟฟ้าเขื่อนน้ำโจน ผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ปีละ ๑,๑๖๘ ล้านกิโลวัตต์ชั่วโมง เทียบเป็นการผลิตจากน้ำมันเตาราว ๓๑๐ ล้านลิตร (มีมูลค่าตามราคาปัจจุบัน ๑,๕๕๑ ล้านบาท) พลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จากเขื่อนน้ำโจน ส่งเข้าระบบด้วยสายส่งซึ่งก่อสร้างไปยังเขื่อนเขาแหลม ระยะทางประมาณ ๗๙ กิโลเมตร กับสายส่งซึ่งสร้างไปยังเขื่อนศรีนครินทร์ ระยะทางประมาณ ๑๑๐ กิโลเมตร การกักเก็บน้ำของเขื่อนน้ำโจน ทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำมีบริเวณพื้นน้ำท่วมและบริเวณขอบอ่าง มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๔๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๘๘,๗๕๐ ไร่ พื้นที่ดังกล่าวคิดเป็น ๔.๔% ของพื้นที่เขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรทั้ง ๓,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒ ล้านไร่

---

[๑] กองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.ลักษณะของโครงการเขื่อนน้ำโจน ใน**ข่าวสัปดาห์ ฉบับพิเศษ** ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕. (นนทบุรี : กองการพิมพ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย,๒๕๒๕),หน้า

๓.๓) การเดินทางไปสำรวจโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน
(ภาพจาก ข่าวสัปดาห์ ฉบับพิเศษ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕)

๑. ผลประโยชน์ที่อาจได้รับจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน

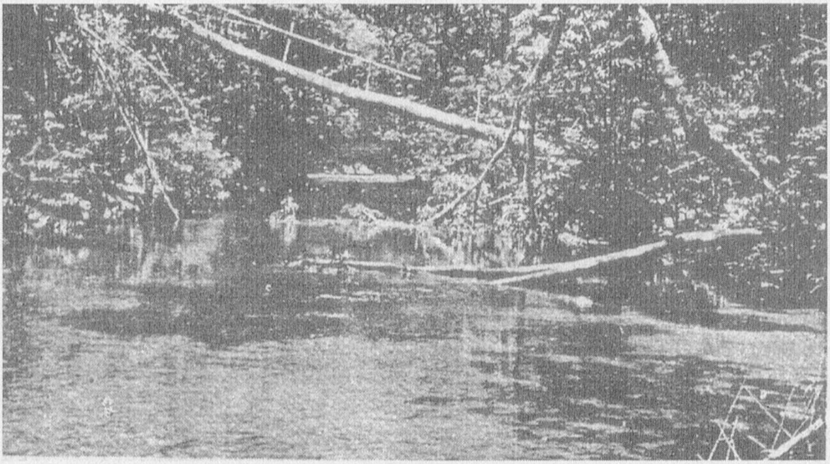
จากข้อมูลของคณะทำงานพิจารณาศึกษารายละเอียด โครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน เขื่อนน้ำโจน[๓] ระบุผลประโยชน์ตอบแทนของโครงการเขื่อนน้ำโจนในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านพลังงาน

ผลตอบแทนโดยตรงด้านไฟฟ้า โดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการลงทุนก่อสร้างโครงการเขื่อนน้ำโจน ทั้งหมด (ค่าก่อสร้างตัวเขื่อนและระบบสายส่งไฟฟ้าแรงสูง ค่าใช้จ่ายในการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ค่าดำเนินงานผลิตไฟฟ้า ค่าดำเนินงานป้องกันรักษาป่า และค่าเสียโอกาสจากการใช้พื้นที่ป่าไม้)

---

[๓]คณะทำงานพิจารณาศึกษารายละเอียด โครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน เขื่อนน้ำโจน.**สรุปรายงานผลการศึกษารายละเอียดโครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน เขื่อนน้ำโจน**.(ม.ป.ท. :,๒๕๒๖),หน้า ๒-๔.

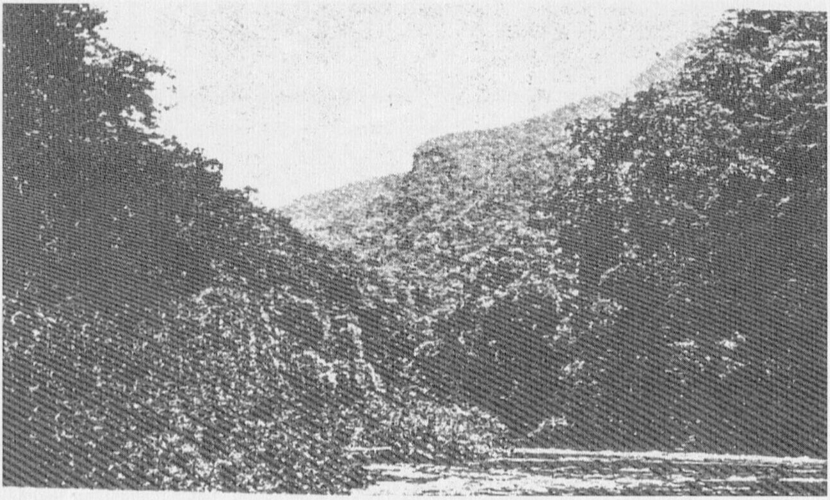

๓.๔) บริเวณที่ตั้งเขื่อนน้ำโจน
(ภาพจาก ข่าวสัปดาห์ ฉบับพิเศษ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕)

กับค่าใช้จ่ายในการลงทุนก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อน โรงไฟฟ้ากังหันก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนก่อสร้างและการผลิตไฟฟ้าที่ต่ำที่สุดในระบบไฟฟ้าแล้วการลงทุนก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน จะให้ผลตอบแทนร้อยละ ๑๔.๒ เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ก๊าซธรรมชาติ โครงการเขื่อนน้ำโจน จะช่วยลดปริมาณการซื้อน้ำมันจากต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตไฟฟ้า ได้ประมาณปีละ ๓๑๐ ล้านลิตร หรือคิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน (เดือนมีนาคม ๒๕๒๖) ๑,๕๕๐ ล้านบาทต่อปี...

ด้านการเกษตร

แม้ไม่อาจกล่าวได้ว่า โครงการนี้มีผลโดยตรงต่อการเกษตร เพราะปริมาณน้ำที่กักเก็บในเขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนเขาแหลม จะเพียงพอต่อการส่งน้ำมายังลุ่มน้ำแม่กลอง แต่การก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน จะช่วยให้มีน้ำต้นทุนบนลำน้ำแควใหญ่เพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวน ๔,๑๖๗ ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งจะสามารถปล่อยน้ำเพื่อช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรและกิจกรรมอื่นๆ ในบริเวณท้ายน้ำได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพิ่มขึ้นอีกปีละประมาณ ๒๙๔ ล้านลูกบาศก์เมตร

๓.๕) บริเวณที่ตั้งเขื่อนน้ำโจน
(ภาพจากข่าวสัปดาห์ฉบับพิเศษ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕)

ด้านภัยธรรมชาติ

ช่วยป้องกันอุทกภัยหรือบรรเทาปัญหาสภาวะแห้งแล้งที่อาจเกิดขึ้นได้ ในกรณีที่เกิดเหตุวิกฤตทางธรรมชาติ เช่น ฝนตกมากผิดปกติ หรือฝนแล้งติดต่อกันหลายปี อ่างเก็บน้ำของเขื่อนน้ำโจน จะสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ด้านบรรเทาน้ำเสียน้ำเค็ม

โดยปริมาณน้ำส่วนหนึ่งจะสามารถปล่อยลงมาใช้แก้ไขปัญหาน้ำเสียน้ำเค็มในลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่างได้

ด้านบรรเทาการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำอื่นๆ

โดยที่ลุ่มน้ำแม่กลองเป็นลุ่มน้ำเดียวในประเทศที่มีปริมาณน้ำมากพอที่จะสามารถผันไปช่วยผ่อนคลายปัญหาการขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลุ่มน้ำเจ้าพระยาและท่าจีน ซึ่งปัจจุบันนี้ (พ.ศ.๒๕๒๖) มีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อกิจการของการประปานครหลวงอยู่แล้ว โดยจะผันน้ำจากแม่น้ำแม่กลองไปไล่น้ำเสียน้ำเค็มในบริเวณปากแม่น้ำท่าจีน...ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการสร้างเขื่อนน้ำโจนนี้ จะช่วยให้เกิดความแน่นอนในการผันน้ำดังกล่าว

ด้านการประมง

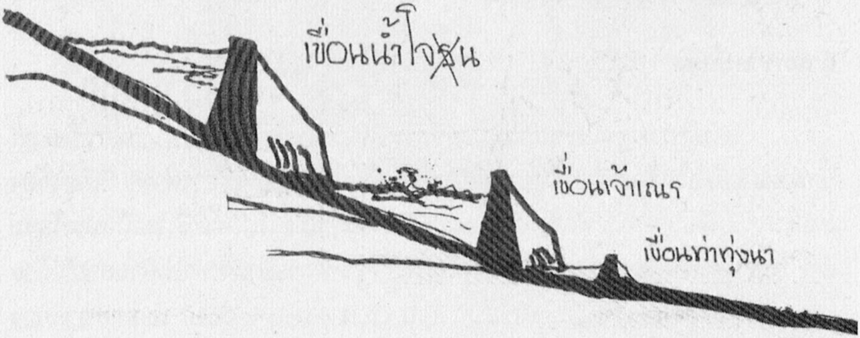
จะทำให้เกิดแหล่งเพาะเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำจืดขนาดใหญ่ ซึ่งจะสามารถผลิตปลาน้ำจืดได้ปีละประมาณ ๕๐๐ ตัน

ด้านความมั่นคง

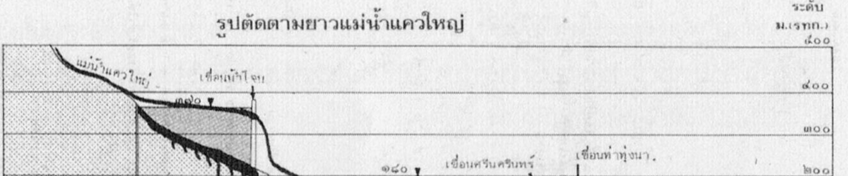
การจัดราษฎรและชนกลุ่มน้อยที่กระจัดกระจายอยู่เหนือบริเวณเขื่อนที่จะถูกน้ำท่วมและบริเวณใกล้เคียง ให้มาอยู่เป็นที่ จะช่วยให้หน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถช่วยพัฒนาอาชีพ พัฒนาจิตใจ และพัฒนาสังคมได้สะดวกขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงของประเทศ และช่วยป้องกันการบุกรุกทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยได้ด้วย ในช่วงแรกของโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน (พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖) เอกสารจากกองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้ให้เหตุผลว่า การไฟฟ้าฯ จำเป็นต้องผลิตพลังงานให้ทันกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศ ทว่าช่วงหลังของโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๑) ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน และคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน จัดสัมมนาระดมความคิดกรณีเขื่อนน้ำโจน นายสกุล ถมังรักษ์สัตว์ อดีตรองผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวงแสดงความเห็นว่า[๑] กระแสไฟฟ้าที่ได้รับจากเขื่อนน้ำโจนมีเพียง ๒% ในขณะที่ต้องสูญเสียพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก อดีตรองผู้ว่าการการไฟฟ้านครหลวงท่านนี้ เสนอแนะว่า น่าจะมีการคิดเรื่องประหยัดพลังงานกันบ้าง

---

[๑]อรวรรณ คูหเจริญ.**สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน(2)**.เอกสารอัดสำเนา,โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ,๒๕๓๐.

*๓.๖) ที่ตั้งเขื่อนน้ำโจน (ภาพจากรายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการ
ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร)*

*๓.๗) รูปตัดตามยาวแม่น้ำแควใหญ่
(ภาพจาก รายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร)*

๔

ผลกระทบที่อาจเกิดจากการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน

การวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน รับผิดชอบโดย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ส่วนการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนการแก้ไขผลกระทบ รับผิดชอบโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ[๑]

ผลกระทบของโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน ต่อประชาชนในพื้นที่

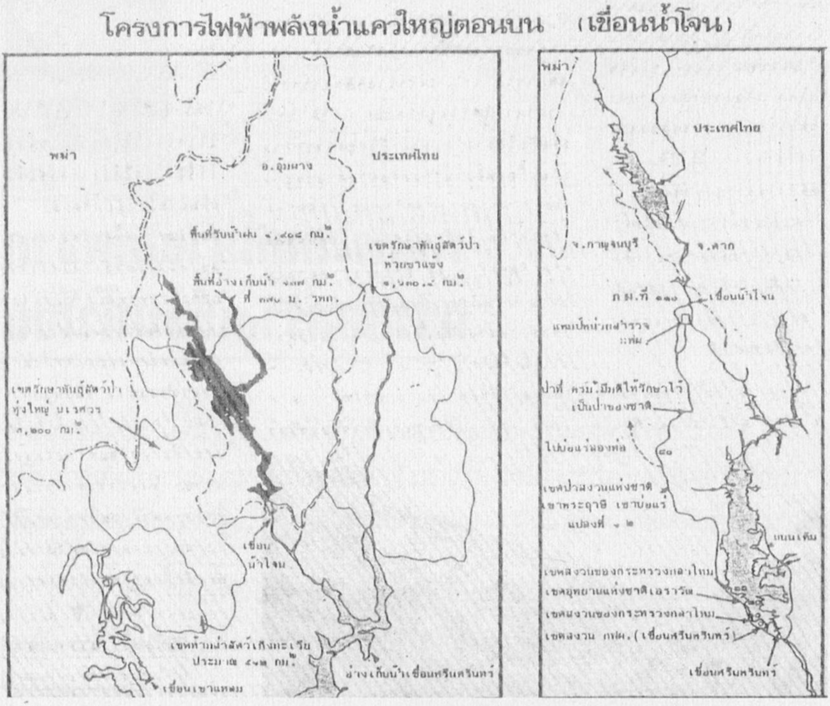
Philip Hirsch.นักมานุษยวิทยา ที่ได้มาทำงานด้านนี้เป็นเวลา ๑๖ เดือน ในบริเวณใกล้เคียงจังหวัดอุทัยธานีเขียนไว้ในบทความ "Nam Choan : Benefits for Whom?"[๒] ดังนี้ชาวกะเหรี่ยงเป็นชาติพันธุ์ ๑ ใน ๒ ของชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณทุ่งใหญ่นเรศวรหากมีการสร้างเขื่อนน้ำโจน ชาวบ้านอย่างน้อย ๒,๐๐๐ คน จะต้องถูกอพยพออกจากพื้นที่ชาวกะเหรี่ยงยืนยันว่า "ถ้าเลือกได้ ขอตาย ดีกว่าต้องย้ายถิ่นฐาน"(อีกชนเผ่าหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก คือ ม้ง ซึ่งในอดีตพบกระจายอยู่ทั่วไป ต่อมา ทางการได้อพยพโยกย้ายชาวม้งออกจากพื้นที่ไปอยู่ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก[๓])

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.บทความ เรื่อง การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน ด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า จากรายงานและแผนการแก้ไขผลกระทบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) : ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๐.ใน.**ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของสืบ นาคะเสถียร.**(กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๒),หน้า ๑๒๓.

[๒] Philip Hirsch.Nam Choan : Benefits for Whom?**The Ecologist.**(vol 17 No.6 : 1987), page 221.

[๓]รตยา จันทรเทียร และคณะ.**ป่าตะวันตก ป่าใหญ่ผืนสุดท้ายของประเทศไทย.** (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๔),หน้า ๗๔.

๔.๑) แผนที่ก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนในทุ่งใหญ่
(ภาพจาก ข่าวสัปดาห์ ฉบับพิเศษ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕.)

ประชาชนผู้ถูกอพยพออกจากพื้นที่สร้างเขื่อน อาจไปบุกรุกพื้นที่ป่าในบริเวณอื่น เช่น เขตห้ามล่าสัตว์ป่า บึงเกริงกระเวีย ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม่ผลัดใบ ได้รับความกระทบกระเทือนจากการบุกรุกของราษฎรที่อพยพมาจากเขื่อนเขาแหลม (เขื่อนวชิราลงกรณในปัจจุบัน)[๑] รายงานจากเทปบันทึกเสียงบทสัมภาษณ์ ชาวบ้านซึ่งอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วมเขื่อนศรีนครินทร์[๒] ปรากฏความตามนี้

[๑]สืบ นาคะเสถียร.เขื่อนน้ำโจนกับป่าทุ่งใหญ่นเรศวร.**วนสาร** ๔๕ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕๓๐), หน้า ๑๘๙.

[๒]ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี.บุกป่าที่สร้างเขื่อนน้ำโจน เจาะชีวิตผู้คนถูกอพยพ.**ไทยรัฐ** (๑๙ มีนาคม ๒๕๓๑),หน้า ๕.

"...บนภูเขาหินที่กลายเป็นที่ราบสูง อันเนื่องมาจากน้ำท่วมภูเขา กลายเป็นอ่างเก็บน้ำเขตตำบลด่านแม่แฉลบ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นที่ดินจัดสรรของ กฟผ. (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย) ที่จัดให้กับชาวบ้าน นายสง่า แก่นแก้ว (อายุประมาณ ๕๐ กว่าปี) ชาวบ้านซึ่งอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วมเขื่อนศรีนครินทร์ เป็นเวลากว่า ๑๐ ปีแล้ว เล่าว่า

"ตอนอยู่ที่เดิม ผมมีที่ดิน ๒๕ ไร่ แต่สามารถปลูกได้ทั้งนุ่น มะพร้าว มะนาว และข้าว มีรายได้พอกินสบายๆ ไม่เดือดร้อนเป็นหนี้ใคร พอย้ายออกมา ต้องมาอยู่ในสภาพพื้นที่ไม่ดี เป็นเขาหินซึ่งถูกตัดต้นไม้ไปหมดแล้วเผาทิ้งไป พวกมะพร้าว มะม่วง เอามาลงไว้เกือบสิบปีแล้ว ยังไม่ได้ผลพอจะเอาไปขายได้ การทำไร่ก็ไม่ได้ผล เงินชดเชยที่ได้รับก็หมดแล้ว แถมยังเป็นหนี้เขาอีก....แรกๆ การไฟฟ้าฯ ก็คุยว่าจะทำถนนให้ มีน้ำไฟใช้ ไม่ลำบาก จัดที่ทำกินดีๆให้ แต่... กว่าจะมีไฟฟ้าใช้ก็ย่างเข้าปีที่ ๔ ..." (ต่อมา นายสง่า แก่นแก้ว เป็นผู้หนึ่งซึ่งตัดสินใจร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน) นายเยื้อง กองเกตุ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลด่านแม่แฉลบ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวว่า "คุณภาพชีวิตทรุดลง ดินก็ไม่ดี ฝนฟ้าแห้งแล้งไม่ตกตามฤดูกาล พืชยืนต้นแห้งตายไปก็มีส่วนน้ำในอ่างเก็บน้ำก็ใช้ทำการเกษตรไม่ได้ แม้แต่น้ำกินก็มีของเน่าเป็นเส้นติดมาด้วย ยังดีที่ไม่มีกลิ่นเหม็น แต่ก็กินไม่ได้" นอกจากการสร้างเขื่อนจะส่งผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของราษฎรแล้ว การสร้างเขื่อนยังส่งผลกระทบต่ออนามัยชุมชน

เนื่องจาก การสร้างเขื่อน เป็นการรบกวนสมดุลทางธรรมชาติอย่างรุนแรงและฉับพลัน ระบบนิเวศน้ำไหลที่เคยเป็นอยู่ ถูกเปลี่ยนเป็นระบบนิเวศน้ำนิ่ง เป็นผลให้ปริมาณออกซิเจนและแร่ธาตุต่างๆ เปลี่ยนไป นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจำนวนและชนิดของสิ่งมีชีวิต ส่งผลให้มีการเพิ่มจำนวนของพยาธิตัวกลมและพยาธิตัวแบน นอกจากนี้สภาพน้ำนิ่งยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง ซึ่งเป็นพาหนะของโรคเท้าช้างและมาลาเรีย ตัวอย่างการระบาดของโรคพยาธิ ดังเกิดการระบาดของพยาธิใบไม้ในตับ บริเวณเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น การเกิดโรคเท้าช้างและมาลาเรียอย่างแพร่หลาย บริเวณเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๓๑) จังหวัดกาญจนบุรี ประสบปัญหาโรคเท้าช้างและมาลาเรียอยู่มาก และมีแนวโน้มว่าเขื่อนน้ำโจน จะเพิ่มพูนปัญหาสาธารณสุขขึ้นอีกมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทำให้สูญเสียทางเศรษฐกิจเป็น

ค่ารักษาพยาบาลอีกด้วย[๑] นอกจากโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน จะส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ โครงการนี้ยังส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยรวม ใน**ด้านเศรษฐกิจของประเทศ** เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่ ต้องใช้เงินทุนจำนวนมหาศาลถึง ๑๑,๖๕๐ ล้านบาท (พ.ศ.๒๕๒๙) ในจำนวนนี้ เป็นเงินกู้จากต่างประเทศ ๕,๓๖๕ ล้านบาท เงินกู้ภายในประเทศ ๖,๒๘๕ ล้านบาท[๒] นี่เป็นความสูญเสียซึ่งสามารถคำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ ทว่าความสูญเสียคุณค่าทางธรรมชาตินั้น ไม่อาจประเมินมูลค่าเป็นเงินตราได้ กริต สามะพุทธิ อดีตรองอธิบดีกรมป่าไม้ แสดงทรรศนะเรื่องนี้ไว้ในบทความ "เขื่อนน้ำโจน-ทัศนะของนักการป่าไม้"[๓] ดังนี้

"...เรื่องของการอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยา และแหล่งพันธุ์นี้เป็นเรื่องที่จะนำมาเปรียบเทียบหรือคำนวณค่าเป็นเงินทองไม่ได้ เพราะเมื่อมันถูกกระทบกระเทือนหรือทำลายเสียหายไปแล้ว ก็ไม่สามารถทำให้กลับฟื้นคืนมาได้อีก (Irreversible) เพราะเป็นเรื่องของระบบสมดุลในธรรมชาติที่เกี่ยวข้องวนเวียนอยู่กับมวลพฤกษชาติ สัตว์ จุลินทรีย์ ดิน น้ำ ฯลฯ ฉะนั้น จะมาคำนวณว่ามันมีค่านับพัน หรือ หมื่น ล้าน ย่อมทำไม่ได้ เราจะใช้เงินสักเท่าใดก็ไม่สามารถทำให้ระบบนิเวศวิทยาที่สูญเสียไป กลับคืนมาสู่สภาพสมดุลได้อีก...คุณค่าทางธรรมชาตินี้ จะประเมินเป็นคุณค่าเงินทองมิได้ เพราะในทางวิชาการถือเป็นคุณค่าที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Value)..."

นอกจากส่งผลกระทบต่อประเทศโดยรวม โครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนยังอาจส่งผลกระทบต่อประเทศในด้านอื่นๆ เป็นต้นว่า ด้านเศรษฐกิจของประเทศ ด้านป่าไม้ ด้านสัตว์ป่า ด้านการเพาะปลูก ด้านการประมง ด้านโบราณคดี ด้านศิลปวัฒนธรรม และ ด้านธรณีวิทยา อันมีรายละเอียดในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

---

[๑]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.**เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง (ความพินาศของชีวิตและธรรมชาติ)**.(ม.ป.ท., ๒๕๓๐),หน้า ๑๗.

[๒]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.เรื่องเดิม,หน้า ๑๘.

[๓]กริต สามะพุทธิ. เขื่อนน้ำโจน-ทัศนะของนักการป่าไม้.ใน**ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน**.(กรุงเทพฯ : มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, ๒๕๓๐),หน้า ๒๐-๒๑.

ผลกระทบด้านป่าไม้

ระหว่างโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงแรก (พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ นายไพโรจน์ สุวรรณกร ผู้อำนวยการกองอนุรักษ์สัตว์ป่า ในสมัยนั้น ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่า[๑]

“การสร้างเขื่อน จะนำมาซึ่งความเสียหายแก่พื้นที่ป่าดงดิบและป่าเบญจพรรณถึง ๑.๔ แสนไร่ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และจะก่อให้เกิดการลักลอบตัดไม้ ตามมาอีกจำนวนมาก” ระหว่างโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงหลัง (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๑) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ พลเอกหาญ ลีลานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในสมัยนั้น ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่า[๒]

“กระทรวงมีนโยบายจะพิทักษ์ป่าให้มากที่สุด ถ้ามีการสร้างเขื่อนน้ำโจน จะเสียพื้นป่าประมาณ ๕ แสนไร่” จากข้อมูลเนื้อที่ป่าไม้ในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี ประจำปี ๒๕๒๘[๓] สำรวจโดยภาพถ่ายดาวเทียม Lansat ซึ่งรวบรวมโดยป่าไม้เขตบ้านโป่ง ระบุว่า ช่วงปี ๒๕๒๕-๒๕๒๘ ที่ผ่านมานั้น ป่าไม้ในจังหวัดกาญจนบุรีถูกทำลายไป ๖๑๔,๒๐๒.๐๖ ไร่ โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากโครงการสร้างเขื่อน ๓ เขื่อน คือเขื่อนศรีนครินทร์ (เดิมชื่อเขื่อนเจ้าเณร) เขื่อนเขาแหลม (ต่อมา เปลี่ยนชื่อเป็นเขื่อนวชิราลงกรณ ซึ่งเป็นชื่อเดิมของเขื่อนแม่กลอง ในปัจจุบัน) และเขื่อนท่าทุ่งนา รวมเป็นเนื้อที่ ๕๘๕,๔๒๐ ไร่ หรือร้อยละ ๙๕.๓๑ ของเนื้อที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายทั้งหมด

---

[๑]วิมล คงสกุลถาวร และคณะ.**ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก**.(กาญจนบุรี : คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนกาญจนบุรี,๒๕๓๕),หน้า ๓๖.

[๒]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.**เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง (ความพินาศของชีวิตและธรรมชาติ)**.(ม.ป.ท., ๒๕๓๐),หน้า ๘

[๓]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน(คอทส).**เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง**.เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์, (ม.ป.ท.,๒๕๓๐).

ผลกระทบด้านสัตว์ป่า

การสร้างเขื่อนในลำน้ำแควใหญ่ตอนบน จะทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ขวางกั้นการอพยพย้ายถิ่นของช้างและสัตว์อื่นๆ ทำให้พฤติกรรมของสัตว์เหล่านี้ต้องเปลี่ยนไป ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลกระทบติดตามมาอีกมากมาย ทั้งการอยู่รอด การสืบพันธุ์ การขยายพันธุ์ ฯลฯ[๑] เขื่อนจะทำลายพันธุ์ไม้ที่ปกคลุมที่ลุ่มสองฝั่งน้ำอันเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า อ่างเก็บน้ำที่เกิดจากโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนจะแบ่งพื้นที่ป่าออกเป็น ๒ ส่วน[๒] สัตว์ป่าขนาดใหญ่จำพวกช้างป่า กระทิง สมเสร็จ ซึ่งเคยย้ายถิ่นหากินตามฤดูกาล จะไม่สามารถย้ายถิ่นได้อีก สัตว์ป่าเหล่านี้ จะถูกตัดขาดให้อยู่ในพื้นที่จำกัด เขตอ่างเก็บน้ำที่มีสภาพป่าและชนิดของพืชอาหารแตกต่างไปจากบริเวณลุ่มห้วยแควใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านเส้นทางซึ่งสัตว์ป่าที่เคยใช้ในอดีตจะถูกตัดขาด สัตว์ป่าไม่สามารถเดินตัดป่าหรือภูเขาได้ตามใจชอบ จะต้องมีร่องห้วยหรือสันเขาที่ไม่สูงชันและเป็นเส้นทางเฉพาะที่สัตว์ป่าเคยใช้ต่อเนื่องกันมาแต่ครั้งอดีตกาล การตัดถนนผ่านหรือสร้างอ่างเก็บน้ำตัดตอนพื้นที่ย่อมทำให้สัตว์ป่าต้องจำกัดตัวอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเล็กลง ทำให้สัตว์ป่าต้องจำกัดจำนวนประชากรให้สัมพันธ์กับปริมาณพื้นที่และอาหารที่เหลืออยู่ และการพัฒนาทางด้านกรรมพันธุ์ โดยการผสมข้ามระหว่างสัตว์ที่อาศัยอยู่นอกกลุ่ม จะถูกจำกัด ทำให้เกิดการผสมกันเอง เกิดลูกหลานมีลักษณะด้อยเกิดขึ้นมามาก และเป็นผลต่อการพัฒนาพันธุ์จนทำให้ต้องสูญพันธุ์ไปในที่สุด การทำลายป่าซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของควายป่า กระทิง และวัวแดงที่เปรียบเสมือนธนาคารเก็บรักษาสายพันธุ์ที่ดีของวัวและควายป่าไว้[๓] เมื่อกระทิงและวัวแดงผสมกับวัวบ้าน ลูกผสมที่เกิดมาจะเติบโตเร็วกว่าวัวบ้านถึง ๗๐% และมีความทนทานต่อแมลงและโรคต่างๆ วัวป่าและควายป่า ต่างก็มีความสามารถพิเศษที่ปรับตัวได้ดีในสภาพอากาศท้องถิ่นและมีความต้านทานต่อโรคที่ทนทานสูงกว่าวัวบ้านและควายบ้าน

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร. การวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน ด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า จากรายงานและแผนการแก้ไขผลกระทบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) : ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๐. ใน **ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของสืบ นาคะเสถียร.**(กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร,๒๕๔๒), หน้า ๑๒๖.

[๒]สืบ นาคะเสถียร.เขื่อนน้ำโจนกับป่าทุ่งใหญ่นเรศวร. <u>วนสาร</u> ๔๕(ก.ค.-ก.ย. ๒๕๓๐),หน้า ๑๙๗.

[๓]ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสัตว์ป่า (นามแฝง). เขื่อนน้ำโจนกับผลกระทบต่อสภาพป่าและสัตว์ป่า ใน **ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน.**(กรุงเทพฯ : มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, ๒๕๓๐),หน้า ๗.

สายพันธุ์ทนทานต่อโรคและธรรมชาติของวัวป่าและควายป่าที่มีอยู่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงสายพันธุ์ของวัวบ้านและควายบ้าน ได้ในอนาคต เมื่อวัวป่าและควายป่าสูญพันธุ์ไป มันจะสูญเสียไปโดยที่เราไม่อาจเรียกกลับคืนมาได้ เรายังคงมีฝูงวัวป่าและควายป่าที่ใหญ่ที่สุดเป็นแหล่งสุดท้ายเหลืออยู่ที่ป่าห้วยขาแข้งและป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เพียงแห่งเดียวเท่านั้น

ปัญหาการช่วยเหลือสัตว์ป่าออกจากพื้นที่อ่างเก็บน้ำในการสร้างเขื่อน

สืบ นาคะเสถียร ได้เขียนบทความเกี่ยวกับปัญหาซึ่งเขาประสบในระหว่างการทำงานช่วยเหลือสัตว์ป่าที่ตกค้างออกจากพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ในโครงการเขื่อนเชี่ยวหลาน (เขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี)[๑] ซึ่งเกิดขึ้นตามมติ ครม. เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ ตามที่รัฐบาลได้อนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เข้าดำเนินโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน โดยมีเงื่อนไขให้ กฟผ. ต้องศึกษางานแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรสัตว์ป่าของชาติ

งานช่วยเหลือสัตว์ป่าตกค้างในพื้นที่อ่างเก็บน้ำโครงการเขื่อนเชี่ยวหลานได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๒๘ และสิ้นสุดโครงการในเดือนกันยายน ๒๕๓๐ รวมเป็นเวลาประมาณ ๒ ปี ๔ เดือน โดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ เป็นผู้รับผิดชอบ ในวงเงินงบประมาณ ๑,๘๕๕,๐๐๐ บาท ซึ่ง กฟผ. เป็นผู้สนับสนุน

การวางแผนการอพยพสัตว์ป่าโดยเริ่มต้นในช่วงท้ายของการเก็บกักน้ำ ทำให้มีสัตว์เสียชีวิตในช่วงต้นของการเก็บกักน้ำจำนวนมาก โดยไม่ได้รับการช่วยเหลือ มีการเสนอแนะว่า ควรติดตามผลในระยะยาว ว่าสัตว์ที่ได้รับการช่วยเหลือจะสามารถดำรงชีวิตและแพร่พันธุ์ในสถานที่ใหม่ได้หรือไม่ แต่ก็มิได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ในแผนการแก้ไขผลกระทบของโครงการ

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.การช่วยเหลือสัตว์ป่าตกค้างเขื่อนเชี่ยวหลาน เรียบเรียงจากรายงาน การประเมินผลงานช่วยเหลือสัตว์ป่าตกค้างในพื้นที่อ่างเก็บน้ำ (เขื่อนเชี่ยวหลาน) เขื่อนรัชชประภา ธันวาคม ๒๕๓๐ ใน **ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของสืบ นาคะเสถียร**.(กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓-๒๔.

โดยธรรมชาติ สัตว์ป่าชนิดที่มีถิ่นกำเนิดเฉพาะในบริเวณที่ลุ่มต่ำ (Lowland Forest) ไม่สามารถย้ายถิ่นออกไปอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีระดับสูงกว่า ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศและสังคมพืชแตกต่างออกไปอย่างเด่นชัด และสัตว์ป่าที่ได้รับการช่วยเหลือเหล่านี้จะต้องไปต่อสู้เพื่อแก่งแย่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารกับสัตว์ป่าที่มีอยู่เดิมในพื้นที่นอกเขตอ่างเก็บน้ำ

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ได้รับการช่วยเหลือทั้งหมด มีอยู่ส่วนหนึ่งที่เสียชีวิตไประหว่างการช่วยเหลือ และระหว่างการรักษาพยาบาล เนื่องจากอดอาหารขณะที่ติดเกาะอยู่และบางตัวมีร่างกายทรุดโทรม เนื่องจากต้องผจญกับสภาวะของอากาศที่ร้อนจัดในเวลากลางวันและเปียกชื้นในเวลาฝนตก ประกอบกับสถานที่หลบภัยของสัตว์ป่ามีอยู่อย่างจำกัด สัตว์ป่าไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน ทำให้ไม่สามารถรักษาพยาบาลให้ฟื้นคืนสู่สภาพปกติได้ นอกจากนี้สัตว์ป่าบางตัวยังถูกล่าโดยมนุษย์หรือสัตว์ผู้ล่า ในขณะที่ติดค้างอยู่บนเกาะ หรือขณะหนีน้ำออกจากเกาะ[๑๖]

ผลกระทบด้านการเพาะปลูก

เขื่อนจะกั้นเอาตะกอนที่มีธาตุอาหาร ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชไว้ ดังนั้น น้ำส่วนที่เหลือจากการผลิตกระแสไฟฟ้า จึงไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการกสิกรรมของเกษตรกรบริเวณปากแม่น้ำ เกษตรกรต้องปรับปรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยมากขึ้น เพราะปุ๋ยธรรมชาติที่มากับน้ำถูกกักเก็บไว้[๑๗]

ผลกระทบด้านการประมง

เนื่องจากเขื่อนน้ำโจน จะสร้างขึ้นกั้นลำน้ำบนภูเขาสูงประมาณ ๓๗๐ เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ลำน้ำในช่วงดังกล่าวมีกระแสน้ำไหลเชี่ยว จึงมีออกซิเจนในน้ำสูง[๑๘] ปลาที่อาศัยอยู่ในลำน้ำช่วงนี้ เป็นปลาที่ชอบน้ำเชี่ยว เป็นปลาที่ต้องการปริมาณออกซิเจนสูง ชอบหากินตามพื้นท้องน้ำ และวางไข่ตามก้อนหินก้อนกรวด

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.เรื่องเดิม,หน้า ๓๑-๓๒.

[๒]สืบ นาคะเสถียร.เขื่อนน้ำโจนกับป่าทุ่งใหญ่นเรศวร. **วนสาร** ๔๕ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕๓๐),หน้า ๑๙๙.

[๓]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.**เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง (ความพินาศของชีวิตและธรรมชาติ)**.(ม.ป.ท., ๒๕๓๐),หน้า ๑๗

เมื่อสร้างเขื่อนขวางกั้นลำน้ำที่เคยไหลเชี่ยว สายน้ำจะแปรเปลี่ยนเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และลึก ทำให้กระแสน้ำหยุดนิ่ง ส่งผลให้ปริมาณออกซิเจนลดลง พื้นท้องน้ำ ที่เคยเป็นแหล่งหากินและวางไข่ก็จะสิ้นสภาพด้วย ถูกตะกอนทับถมจนไม่เหลือสภาพพื้นท้องน้ำเดิมอีก ประกอบกับความลึกของน้ำที่ต่างจากเดิมปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำ ล้วนเป็นสาเหตุให้ปลาที่มีอยู่ในลำน้ำช่วงนี้ ไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ จนสูญพันธุ์ไปในที่สุด ปลาเหล่านี้ ได้แก่ ปลาเวียน ปลากลมหางวง ปลาเลียหิน ปลาสร้อย ฯลฯ นอกจากปลาแล้ว สัตว์น้ำชนิดอื่นก็จะได้รับผลกระทบเช่นกัน

นอกจากนี้ การสร้างเขื่อนน้ำโจนเป็นการปิดกั้นปลาหลายชนิด ที่จะขึ้นมาวางไข่และเลี้ยงลูกอ่อนบริเวณต้นน้ำของลำน้ำแควใหญ่ตอนบน ผลก็คือ จะทำให้ปลาหลายชนิด ขาดแหล่งวางไข่ ส่วนปลาที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำไหล เป็นปลาที่ต้องการปริมาณออกซิเจนสูง ปกติมีอยู่ในลำน้ำแควใหญ่ตอนบน และตามลำห้วยแยกของลำน้ำแควใหญ่ ปลาชนิดดังกล่าวจะสูญพันธุ์ไปเพราะน้ำในอ่างเก็บน้ำเป็นน้ำนิ่งและลึก ปริมาณออกซิเจนมีน้อย[๑]

ระหว่างโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงแรก (พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๕ นาวาโทสว่าง เจริญผล อธิบดีกรมประมงในสมัยนั้น แถลงต่อสื่อมวลชนว่า "กรมประมงขอคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เนื่องจาก จะทำให้น้ำทะเลหนุนเข้าไปแทนที่น้ำจืด ทำให้สัตว์น้ำจำนวนมากเสียชีวิต นอกจากนั้น ป่าไม้จะถูกทำลายนับแสนไร่ ซึ่งการตัดไม้ทำลายป่า จะทำให้ความชื้นลดน้อยลง ฝนไม่ตกและจะไม่มีน้ำเข้าเขื่อน"[๒]

---

[๑]สืบ นาคะเสถียร.เขื่อนน้ำโจนกับป่าทุ่งใหญ่นเรศวร.วนสาร ๔๕ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕๓๐),หน้า ๑๙๘.

[๒]คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.เรื่องเดิม,หน้า ๗.

ผลกระทบด้านโบราณคดี

ระหว่างโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงแรก (พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๕ นายสด แดงเอียด นักโบราณคดีของกรมศิลปากร ได้แสดงความคิดเห็นต่อสื่อมวลชนว่า "บอกได้เลยว่า การสร้างเขื่อนกระทบแหล่งวัฒนธรรมของชาติ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ มรดกวัฒนธรรมของชาติ เสียหาย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์...เขื่อนเขาแหลมนี่เหมือนมัดมือชก เมื่อสร้างเขื่อนเรียบร้อยแล้ว เราทำได้ก็เพียงเข้าไปสำรวจเก็บหลักฐานร่องรอยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้แค่นั้น และก็ได้พบเห็นเป็นข้อมูลต่างๆ มากมาย"[๑]

ระหว่างโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงหลัง (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๑) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๐ รศ.ปรีชา กาญจนาคม ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เขียนบทความ เรื่อง เขื่อนน้ำโจน กับการสูญเสียทางโบราณคดี[๒] ความตอนหนึ่งว่า "...โบราณวัตถุสถานเป็นสิ่งของที่คนในอดีตทำขึ้น มีอายุเป็นพันเป็นหมื่นปี แสดงให้เห็นขั้นตอนของอารยธรรมของมนุษย์ว่าเริ่มเป็นมาอย่างไร และพัฒนาการต่อมาอย่างไร เป็นการเรียนรู้อดีต ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติที่มีศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่สืบทอดต่อมา สิ่งเหล่านี้ไม่อาจตีค่าออกมาเป็นเงินตราได้...

เมื่อต้นปี ๒๕๒๓ คณะผู้สำรวจทางโบราณคดี จากภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร นำโดยผู้เขียน (รศ.ปรีชา กาญจนาคม) เป็นคณะสำรวจทางนิเวศวิทยาคณะแรกและคณะเดียวที่มีโอกาสได้เดินทางเข้าไปสำรวจแหล่งโบราณคดีในพื้นที่ที่จะถูกน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน พื้นที่ที่สำรวจได้มีประมาณ ๑๕ ตารางกิโลเมตรจาก ๑๔๒ ตารางกิโลเมตรของพื้นที่ที่น้ำจะท่วม คณะสำรวจโบราณคดีคณะนี้ไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ที่เหลือได้ เนื่องจากเป็นเขตยึดครองของพวกผู้ก่อการร้ายในขณะนั้น จากผลการสำรวจในครั้งนั้น ได้สำรวจพบถ้ำ ๔ ถ้ำ ในจำนวนมีพบว่ามีถ้ำอยู่ ๒ ถ้ำ ที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์มาก่อน คือ ถ้ำสุวัฒน์และถ้ำสถิตย์ ชื่อถ้ำตั้งตามชื่อของพรานผู้นำทางและลูกชาย เพื่อเป็นเกียรติแก่เขาทั้งสอง ที่ทำให้เราได้พบแหล่งโบราณคดี และสิ่งที่พบจากการสำรวจ มีดังนี้

---

[๑]อาทมาต (นามแฝง).บอกได้เลยว่า มรดกวัฒนธรรมของชาติ เสียหาย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์. **มติชน.**(๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๕), หน้า ๕.

[๒]ปรีชา กาญจนาคม,รศ. เขื่อนน้ำโจน กับการสูญเสียทางโบราณคดี.ใน **ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน.**(กรุงเทพฯ : มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, ๒๕๓๐),หน้า ๒๒-๒๓.

๑. ขวานหินกระเทาะ จำนวน ๑๕ ชิ้น เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยหินกลาง หรือสมัยสังคมล่าสัตว์ มีอายุประมาณ ๗,๐๐๐ ปีมาแล้ว

๒. ขวานหินขัด จำนวน ๒ ชิ้น เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยหินใหม่ หรือสมัยสังคมเกษตรกรรม มีอายุประมาณ ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว

๓. ภาชนะดินเผาลายเชือกทาบ เป็นของคนสมัยหินใหม่ ที่รู้จักการหุงต้มอาหารกิน

๔. ต่างหู ทำด้วยกระดูกสัตว์ ๑ ชิ้น มีลักษณะกลมแบนผ่าเป็นร่องสำหรับเสียบที่ติ่งหู พบร่วมกับขวานหินขัดและเศษภาชนะดินเผา เชื่อว่าเป็นต่างหูสมัยหินใหม่ ที่พบเป็นชิ้นแรก...”

นายพิสิฐ เจริญวงศ์ นักโบราณคดีไทยซึ่งเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกจากการศึกษาแหล่งอารยธรรมบ้านเชียง เคยกล่าวถึงผลกระทบของการสร้างเขื่อนต่อแหล่งมรดกวัฒนธรรมของมนุษย์ว่า[๑] “ถ้าหากจะชี้เรื่องนี้ ต้องชี้ให้เห็นในประเด็นที่ว่า ความสูญเสียที่ได้รับนั้น เป็นความสูญเสียถาวรตลอดไป”

ผลกระทบด้านศิลปวัฒนธรรม

การย้ายที่อยู่ส่งผลให้ประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญเท่านั้นยังคงดำรงอยู่ ส่วนประเพณีวัฒนธรรมที่ไม่สำคัญหรือขาดปัจจัยในการประกอบพิธี เนื่องจากการย้ายถิ่นที่อยู่ ต้องเปลี่ยนแปลงหรือละเลิกไปในที่สุด เมื่อพ.ศ.๒๕๕๗ ข้าพเจ้าเดินทางยังตำบลท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เพื่อพบปะพูดคุยกับชาวไทญ้อซึ่งประสบปัญหานายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินทำกินในหมู่บ้าน ชาวไทญ้อได้เล่าให้ฟังว่า “คนต่างถิ่นที่เพิ่งเข้ามาอาศัยไม่สนใจจะเข้าร่วมงานประเพณีที่มิได้เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของพวกเขา อีกทั้งการประสบปัญหาเกี่ยวกับที่ทำกิน มีส่วนเป็นอุปสรรคในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิม” จากการเดินทางไปทำสารคดีตามที่ต่างๆ ข้าพเจ้าวิเคราะห์ได้ว่า ทุกวันนี้ พื้นที่หลายแห่งวัฒนธรรมกลายเป็นเพียงการแสดงเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การละเล่นอันสืบสานกันมานานนับร้อยปี และมีส่วนเชื่อมโยงร้อยรัดสายสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนเอาไว้ กลับกลายเป็นละครเวทีที่มีค่าเข้าชม

---

[๑]อาทมาต (นามแฝง).เรื่องเดิม, หน้า ๕.

ผลกระทบด้านธรณีวิทยา

ดร.ปริญญา นุตาลัย หัวหน้าแผนกธรณีวิทยาประจำสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (the Asian Institute of Technology : AIT) เขียนไว้ในบทความ **Earthquakes and the Nam Choan Dam**[๑] "เขื่อนน้ำโจนสร้างอยู่ใกล้รอยเลื่อนมีพลัง[๒] ถ้าหากเกิดแผ่นดินไหว อาจทำให้เกิดภัยพิบัติขึ้นได้"ดร.ปริญญา ยกตัวอย่างผลกระทบซึ่งรอยเลื่อนมีพลังต่อเขื่อนเก็บน้ำว่า

"...เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน (พ.ศ.๒๕๒๖) มีแผ่นดินไหวขนาด ๕.๘ ริกเตอร์สเกล เกิดจากรอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ ในจังหวัดกาญจนบุรี ศูนย์กลางของการเกิดแผ่นดินไหวอยู่ทางทิศตะวันออกของอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ แผ่นดินไหวในครั้งนี้ก่อให้เกิดรอยแยกเป็นระยะทางกว่า ๔ กิโลเมตร..และทำให้เกิดคลื่นน้ำในอ่างเก็บน้ำ คลื่นน้ำขนาดยักษ์นี้ อาจทำให้เกิดอุทกภัยตามมาได้ ดังนั้น การจะสร้างเขื่อนคร่อมบนรอยเลื่อนมีพลังจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ"

ในวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ดร.ปริญญา นุตาลัย ได้เขียนจดหมายเปิดผนึกถึงเรวัตร สุวรรณกิตติ ผ่านหนังสือพิมพ์มติชน (หน้า ๗)[๓] โดยกล่าวถึงประเด็นแผ่นดินไหวในจังหวัดกาญจนบุรีว่า เกิดจากรอยเลื่อนขนาดใหญ่ ๒ แห่ง คือ รอยเลื่อนเจดีย์สามองค์และรอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ (ซึ่งมีเขื่อนเขาแหลม[๔] และเขื่อนศรีนครินทร์ สร้างคร่อมอยู่ และกำลังจะมีการสร้างเขื่อนน้ำโจนอีก) รอยเลื่อนเหล่านี้ สามารถทำให้เกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่กว่า ๘ ริกเตอร์ ทั้งนี้ รอยเลื่อนศรีสวัสดิ์เป็นรอยเลื่อนที่ยังไม่ตาย (active fault) เพราะยังปรากฏแผ่นดินไหวเป็นครั้งคราว เช่น เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๖ ซึ่งทำให้เกิดแนวแยกยาวประมาณ ๔ กิโลเมตร ดร.ปริญญาตั้งคำถามว่า "ถ้าแนวแยกนี้เกิดตรง

---

[๑]**Prinya Nutalai.Earthquakes and the Nam Choan Dam. The Ecologist**.vol 17 No.6 1987. : 223-225.

[๒]รอยเลื่อน (fault) พบบริเวณรอยต่อของแผ่นเปลือกโลก รอยเลื่อนมีพลัง/รอยเลื่อนที่ยังไม่ตาย (active fault) เป็นรอยเลื่อนชนิดที่ยังมีการเคลื่อนไหว ในบริเวณนี้จึงอาจเกิดแผ่นดินไหวขึ้นได้ ความรุนแรงของการเกิดแผ่นดินไหว วัดในหน่วยริกเตอร์ (Richter scale) ตามนามสกุลของผู้ทำการศึกษาเรื่องนี้ - ผู้เรียบเรียง

[๓]อรวรรณ คูหเจริญ.**สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน (2)**.เอกสารอัดสำเนา,โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ,๒๕๓๐.

[๔]เขื่อนเขาแหลม ต่อมา เปลี่ยนชื่อเป็นเขื่อนวชิราลงกรณ

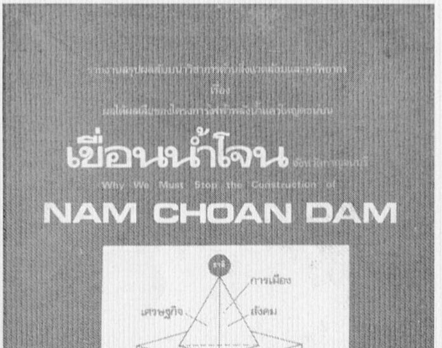
เขื่อนศรีนครินทร์พอดี อะไรจะเกิดขึ้น?” และเรียกร้องว่าควรมีการทำความรู้ให้ปรากฏ โดยหาข้อมูลด้านการเคลื่อนตัวของรอยเลื่อน และโอกาสที่จะเกิดแผ่นดินไหว ตลอดจนผลกระทบที่ติดตามมาในบริเวณที่จะสร้าง จึงค่อยตัดสินใจว่า จะสร้างเขื่อนน้ำโจนหรือไม่ โดยไม่ต้องมีความเสี่ยง ความหวาดวิตกว่า ถ้าหากเกิดแผ่นดินไหว จนทำให้เขื่อนพัง แล้วจะเกิดอุทกภัย เป็นสาเหตุประการหนึ่ง ซึ่งชักนำให้ชาวกาญจนบุรีส่วนใหญ่ ตัดสินใจร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน มาจากการเกิดแผ่นดินไหวหลายครั้งในวันที่ ๑๕ และ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๒๖ ที่อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ก่อให้เกิดความหวั่นวิตกว่า ถ้าสร้างเขื่อนน้ำโจนจะเพิ่มภัยพิบัติ หากเกิดแผ่นดินไหว มีส่วนให้รัฐบาล ระงับโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนไป ๓ ปี ก่อนที่จะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙

เหล่านักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรีที่เคยออกมาเคลื่อนไหวในช่วงแรกของโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน (พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖) จึงร่วมใจกันออกมาคัดค้านโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนในช่วงหลัง (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๑)

๔.๒) การประท้วงในกรุงเทพฯ

(ภาพจากเขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง)

๔.๓) ปกรายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

๕

ขบวนการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

นับตั้งแต่มีการคัดค้านการสร้างเขื่อนในช่วงแรก (ปี พ.ศ.๒๕๒๒-พ.ศ.๒๕๒๖) จนถึงการคัดค้านการสร้างเขื่อนในช่วงหลัง (ปี พ.ศ.๒๕๒๙-พ.ศ.๒๕๓๑) มีบุคคลจากหลากหลายสาขาอาชีพเข้าร่วมมากมาย องค์กรที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ซึ่งปรากฏรายชื่ออยู่บนปกหลังของหนังสือ "ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน"[๑] มีรายนามดังต่อไปนี้

๑. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

๒. ชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี

๓. สมาคมชาวกาญจนบุรี

๔. ชมรมสื่อมวลชนกาญจนบุรี

๕. หนังสือพิมพ์เอกลักษณ์กาญจนบุรี

๖. สภาจังหวัดกาญจนบุรี

๗. สภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

๘. สภาตำบลทุกตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี

๙. คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง ๔ ท่าน

๑๐. ลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดกาญจนบุรี

---

[๑] คุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์,มูลนิธิ. **ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน**. (กรุงเทพฯ : พิมพ์สยาม, ๒๕๓๐),ปกหลัง.

๑๑. เหล่ากาชาด จังหวัดกาญจนบุรี

๑๒. กลุ่มแม่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรี

๑๓. สโมสรไลออนส์ จังหวัดกาญจนบุรี

๑๔. ชมรมสภาวะแวดล้อมสยาม

๑๕. ชมรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษา

๑๖. ชมรมนักนิยมธรรมชาติ

๑๗. มูลนิธิโกมลคีมทอง

๑๘. สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๑๙. สถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำ

๒๐. สโมสรนิสิตคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๒๑. สโมสรนักศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๒๒. สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

๒๓. องค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒๔. พรรคแสงธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒๕. ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

๒๖. ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล

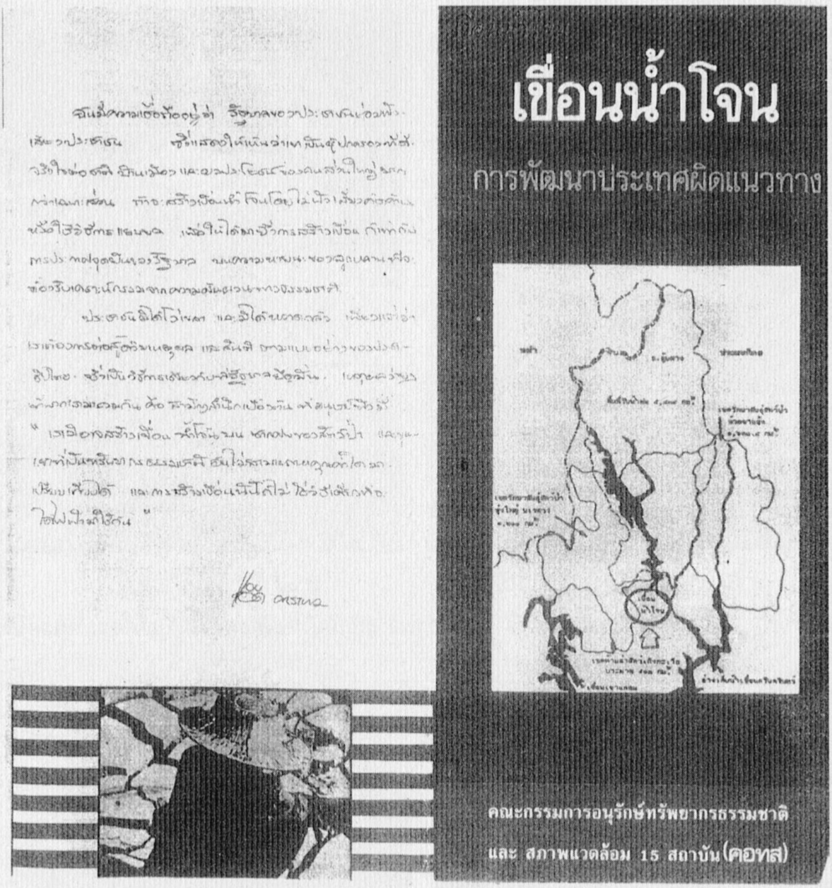
๒๗. ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๒๘. คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน

๒๙. โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ

๓๐. สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

๓๑. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

๕.๑) แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของ คอทส.
(เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง)

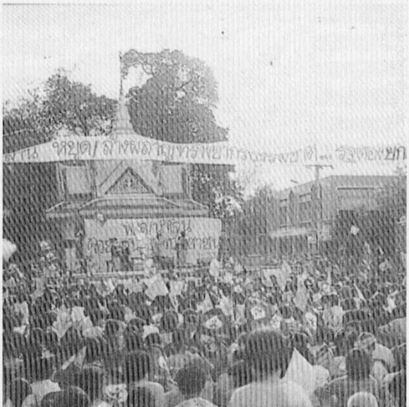
๕.๒) ศาลหลักเมืองกาญจนบุรี,
โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

๕.๓) ผู้เข้าร่วมประท้วง
(ภาพจากปกหลังหนังสือทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก)

๕.๔) การชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน
(ภาพจากปกหลังหนังสือทุ่งใหญ่
บนเส้นทางมรดกโลก)

๕.๕) การชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน
(ภาพจากปกหลังหนังสือทุ่งใหญ่
บนเส้นทางมรดกโลก)

ตัวอย่างบทบาทการคัดค้านเขื่อนน้ำโจนของคนเมืองกาญจน์ในช่วงแรก (พ.ศ.๒๕๒๒-พ.ศ.๒๕๒๖) ซึ่งปรากฏในหน้า ๑๒ ของหนังสือพิมพ์ **มติชน** ฉบับประจำวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๒๕ ความว่า

"เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคมนี้ (๒๕๒๕) ที่ทำเนียบรัฐบาล คณะรัฐมนตรีประชุมนัดพิเศษเพื่อพิจารณาปัญหาการสร้างเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี การประชุมเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๐ น. ในเวลาเดียวกันนี้ ที่ด้านหน้าทำเนียบรัฐบาล ปรากฏว่า มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ และ*ประชาชนจากจังหวัดกาญจนบุรี* ประมาณ ๒๐๐ คน ได้มาประชุมกัน พร้อมป้ายโปสเตอร์คัดค้านข้อความว่า "เตือน ครม. ระวัง กฟผ. แหกตา" และ "เขื่อนน้ำโจน โค่นป่าไม้ ทำลายประวัติศาสตร์" จากบทความ**"ผู้พิทักษ์ทุ่งใหญ่...ที่จากไป"**[๑] ปรากฏรายนามของบุคคลที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ดังต่อไปนี้

รศ.ดร.นาท ตัณฑวิรุฬห์

อดีตคณบดีคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (พ.ศ.๒๕๒๐ - พฤศจิกายน ๒๕๒๗) อดีตคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (พ.ศ.๒๕๑๒ – ๒๕๑๓) ดร.นาท เป็นนักวิชาการรุ่นแรกที่คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเข้าชี้แจงต่อคณะรัฐบาล ส่งผลให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาผลกระทบจากโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน **อาจารย์สุรพล ดวงแข** อดีตเลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยฯ ให้ข้อมูลว่า อุดมการณ์ของดร.นาท ถูกส่งต่อไปยังลูกศิษย์ของท่านคือ **ดร.สมพงษ์ ธงไชย** ซึ่งในสมัยนั้น ยังเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม

อาจารย์สมพงษ์ ได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ท่านและคณะนักศึกษามหาบัณฑิตกลุ่มวิชาสิ่งแวดล้อม ๙ สาขา มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องใช้เวลาถึง ๖ เดือน ในการจัดทำรายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เรื่อง"ผลได้ผลเสียของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน *เขื่อนน้ำโจน* จังหวัดกาญจนบุรี" ตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชนในปี พ.ศ.๒๕๒๕. ในสมัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท

---

[๑]วิมล คงสกุลถาวร และคณะ.ผู้พิทักษ์ทุ่งใหญ่...ที่จากไป.ใน.**ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก**.(กาญจนบุรี : คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชน กาญจนบุรี,๒๕๓๕),หน้า ๘๑-๘๓.

อาจารย์สมพงษ์ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษา วิเคราะห์ ความบกพร่องของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน (เขื่อนน้ำโจน)”[๑] ในหน้า ๑๒ ของหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ ปรากฏข่าว นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล และคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๔ สถาบัน (คอทส.) จัดพิธีอุปสมบทหมู่ ๙ รูป ที่จังหวัดกาญจนบุรี รายงานข่าวระบุว่า หลังจากที่นักศึกษาทั้ง ๙ คน อุปสมบทแล้ว ก็จะออกจาริกเทศนาเกี่ยวกับผลเสียในการสร้างเขื่อนน้ำโจนให้ประชาชนทั่วไปทราบจนกว่าผลการพิจารณาหาข้อมูลของคณะกรรมการเฉพาะกิจจะครบกำหนดในวันที่ ๑๐ มกราคม (๒๕๒๖) อาจารย์สมพงษ์ ธงไชย เป็นอดีตนักศึกษาผู้หนึ่ง ซึ่งเข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุในครั้งนี้ ปัจจุบัน **อาจารย์ ดร.สมพงษ์ ธงไชย** เป็นข้าราชการบำนาญและเป็นประธานหลักสูตรงานบริการการศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สืบ นาคะเสถียร

อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เหตุผลสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้เขาตัดสินใจคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เนื่องจาก เคยเห็นผลกระทบต่อสัตว์ป่าจากการสร้างเขื่อนเชี่ยวหลาน เมื่อครั้งทำงานช่วยเหลือสัตว์ป่าตกค้างในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน (เขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี) การที่คุณสืบนำข้อมูลเรื่องนี้มาเผยแพร่แก่สาธารณชน ส่งผลให้มีคนตัดสินใจเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนเพิ่มขึ้น (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) “ขบวนการสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๓๕ : ศึกษาการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการเขื่อนน้ำโจน เขื่อนแก่งกรุงและเขื่อนปากมูล” โดย โดม ไกรปกรณ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ปรีชา สารวิทย์

อดีตข้าราชการในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นผู้หนึ่งซึ่งเข้าร่วมคัดค้านเขื่อนน้ำโจนอย่างแข็งขันเขากล่าวว่า “จะขอสู้ให้ถึงที่สุด เพื่อไม่ให้มีการทำลายธรรมชาติ” **วิชิต เหลืองสอาด** (อ่านบทสัมภาษณ์ **คุณวลี เหลืองไพบูลย์** อดีตประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี)

---

[๑]วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับเขื่อนน้ำโจนฉบับพิมพ์อัดสำเนาในหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพฯ นอกจากเรื่องนี้ยังมีเรื่องอื่นๆ เช่น “วิธีในขบวนการทางสังคม : ศึกษากรณีการสร้างเขื่อนน้ำโจน”โดย วรรณี พฤฒิถาวร

นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล

มีบทบาทในการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีในนามของนายกนิยมไพรสมาคม (ต่อมา พัฒนาเป็น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์) นายแพทย์บุญส่ง ได้รับการยกย่องให้เป็น "บิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของไทย" และได้รับการยกย่องให้เป็น Mr. Conservationist จากนิตยสาร Reader's Digest[๑] บทความเรื่อง"นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ผู้จุดประทีปแห่งการอนุรักษ์ในประเทศไทย"[๒] เขียนไว้ว่านายแพทย์บุญส่ง มีส่วนช่วยในการจัดตั้งนิยมไพรสมาคม สาขากาญจนบุรี (พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๐๑) เรื่องนี้มีประวัติว่าประชาชนชาวกาญจนบุรีได้ตื่นตัวและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยในจังหวัดกาญจนบุรีมานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งเมื่อ ฯพณฯ พลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ยังมีชีวิตอยู่นั้นท่านนิยมไปเที่ยวชมสัตว์ป่าเนืองๆ และได้เคยดำริที่จะออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า พร้อมทั้งจะจัดตั้งอุทยานแห่งชาติขึ้น ต่อมาเมื่อปี ๒๔๙๙ ชาวกาญจนบุรีได้ต้อนรับนิสิตคณะเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยพิมพ์สารมีข้อความขอฝากคณะนิสิตดังกล่าว เพื่อให้ช่วยจัดตั้งวนอุทยานขึ้นภายในปี ๒๕๐๐ในปีต่อมาก็มีนิสิตนักศึกษาชาวกาญจนบุรีจาก ๔ มหาวิทยาลัย คือ ธรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ และเกษตรศาสตร์ แสดงความปรารถนาให้รัฐบาลจัดตั้งวนอุทยานหรือป่ามฤคทายวัน ขึ้นที่จังหวัดนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชาในโอกาสที่ครบรอบ ๒๕ พุทธศตวรรษ จึงได้มาขอคำแนะนำจากนายแพทย์บุญส่ง ต่อมาในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๐๐ นิยมไพรสมาคม สาขากาญจนบุรี จึงได้กำเนิดขึ้นนอกจากบุคคลดังกล่าวมาข้างต้น ยังมีบุคคลอื่นๆ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนขบวนการคัดค้านเขื่อนน้ำโจน ที่ไม่ปรากฏชื่อในบทความ "ผู้พิทักษ์ทุ่งใหญ่...ที่จากไป" เนื่องจากพวกเขายังมีชีวิตอยู่ในสมัยนั้น อาทิเช่น **ดร.สุรพล สุดารา** อดีตประธานชมรมสภาวะแวดล้อมสยามและอาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์สุรพลเป็นผู้หนึ่งซึ่งเสนอให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง ได้เป็นมรดกโลก ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล และเป็นคนแรกที่ได้รับรางวัล "บุญส่ง เลขะกุล" อันเป็นรางวัลสำหรับนักอนุรักษ์และนักต่อสู้ด้านสิ่งแวดล้อม

---

[๑]โสมชยา ธนังกุล.นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล - บิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของไทย.**วารสารวิทยาศาสตร์.** (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙) : ๕๐-๕๒.

[๒]นัดดา ศรียาภัย,นพ.นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล ผู้จุดประทีปแห่งการอนุรักษ์ในประเทศไทย ใน**หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล** (๖ มีนาคม ๒๕๓๕),หน้า ๑๙๒-๑๙๓.

คุณมาลี (ไม่ปรากฏนามสกุล)

อดีตผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ ผู้เข้าไปสำรวจในบริเวณที่จะมีการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน ขณะล่องแพผ่านแก่งมือแซ กระแสน้ำอันเชี่ยวกราก ทำให้เกิดอุบัติเหตุแพล่ม จนเป็นเหตุให้คุณมาลีเสียชีวิต ต่อมา แก่งมือแซ จึงถูกเปลี่ยนชื่อเป็น **แก่งมาลี**[๑] การตายของนักข่าวท่านนี้ จุดประกายให้สื่อมวลชนลงพื้นที่ก่อนจะนำเสนอข่าวในระหว่างวันที่ ๑๒ – ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ นักข่าวจากสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสีช่อง ๓ และช่อง ๙ และนักข่าวหนังสือพิมพ์ เดอะ เนชัน และ บางกอกโพสต์ ได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ และได้นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจในช่วงเวลานั้น หลายประเด็น[๒] อาทิเช่น

๑. เสนอบรรยากาศการคัดค้านโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจนของประชาชนชาวกาญจนบุรี

๒. เสนอภาพบริเวณหัวงานที่จะสร้างเขื่อนน้ำโจน ซึ่งทาง กฟผ. ได้เข้าไปดำเนินการขุดเจาะอุโมงค์แล้ว

๓. เสนอข้อมูลข่าวแย้งของ กฟผ. ก่อนหน้านั้นว่า มีชาวเขาเผ่าม้ง เข้าไปทำลายป่าอยู่ก่อนแล้ว จนทางกรมป่าไม้ ต้องดำเนินนโยบายอพยพออกไป ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า บริเวณที่ชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่นั้นอยู่นอกบริเวณอ่างเก็บน้ำของเขื่อนน้ำโจนที่จะสร้างขึ้น

๔. เสนอแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ จากฝ่ายแผนที่ทางอากาศของ สทก. (สิทธิในที่ดินทำกิน) พบว่า ป่าไม้บริเวณที่จะถูกน้ำท่วมจำนวนกว่าแสนไร่นั้น มีราษฎรบุกรุกเข้าไปจริงเพียง ๒,๒๘๕.๑ ไร่ เท่านั้น ซึ่งแสดงว่า ป่าไม้บริเวณทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง มิได้ถูกทำลายอย่างมหาศาล ตามที่ กฟผ. อ้างแต่อย่างใด

๕. เสนอภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งอุดมด้วยสัตว์ป่าหายากนานาพันธุ์ เช่น เป็ดก่า และฝูงกระทิง กว่า ๕๐ ตัว เป็นต้น

๖. เสนอภาพรอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ ซึ่งเห็นแนวแตกของพื้นดินซึ่งยาวประมาณ ๔ กิโลเมตร

---

[๑] ศิวกานท์ ปทุมสูติ.ย้อนรอย"น้ำโจน".**สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์** (ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๕๐.) ,หน้า ๓๘.

[๒] อรวรรณ คูหเจริญ.**สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน(2)**.เอกสารอัดสำเนา,โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ,๒๕๓๐.

๗. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ และอาจารย์จากคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ยืนยันว่า ป่าทุ่งใหญ่ฯ เป็นป่าที่ดีที่สุดในเอเชียอาคเนย์ และการอพยพสัตว์ป่า เช่น กรณีเขื่อนเชี่ยวหลานก็ไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้องและคุ้มค่าเมื่อเทียบกับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นในส่วนของคอลัมน์ประจำหนังสือพิมพ์ คอลัมนิสต์หลายคนได้เขียนบทความแสดงความไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนน้ำโจน เป็นต้นว่า ประจง วังสังข์ เขียนบทความ เรื่อง "หยุด ! เขื่อนน้ำโจน" ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ที่กล่าวมานี้คือตัวอย่างบทบาทของสื่อมวลชนในการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ต่อไปนี้คือศิลปินที่มีส่วนสนับสนุนขบวนการคัดค้านเขื่อนน้ำโจนของคนเมืองกาญจน์

คุณสุรชัย จันทิมาธร (หงา คาราวาน)

เป็นศิลปินเพลงเพื่อชีวิตที่แสดงดนตรีเพื่อคัดค้านเขื่อนน้ำโจนร่วมกับชาวกาญจนบุรี ศิลปินผู้นี้เป็นสหายของคุณเปรมศักดิ์ บัววัฒนา อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๔ ตำบลวังด้ง อำเภอเมืองกาญจนบุรี คุณเปรมศักดิ์เป็นนักอนุรักษ์และอดีตนักศึกษาซึ่งเคยเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าครั้งหนึ่ง ในการชุมนุมหน้าศาลหลักเมืองในช่วงหัวค่ำ ไฟฟ้าเกิดดับกระทันหัน อันเป็นเหตุให้ผู้ร่วมชุมนุมเกิดความไม่พอใจ หลายคนมีท่าทีว่าจะออกจากหน้าศาลหลักเมืองไปถามหาสาเหตุของการที่ไฟฟ้าดับ หงา คาราวาน รีบระงับเหตุไว้ ด้วยการเตือนสติให้ทุกคนอยู่ในความสงบ จับมือกันไว้แล้วร้องเพลงต่อไป ท่ามกลางแสงเทียนที่นำมาจุดเพื่อจะสร้างบรรยากาศ

คุณสุรชัย จันทิมาธร

ได้รับรางวัลศรีบูรพา (พ.ศ.๒๕๔๙) และเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓

คุณยืนยง โอภากุล (แอ๊ด คาราบาว)

จากเอกสารสรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน **สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน** เอกสารอัดสำเนา โดยโครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติได้อ้างอิงข่าวจาก นสพ.มติชนและเดลินิวส์ ฉบับประจำวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๐ ไว้ดังนี้

"ชาวกาญจนบุรี โดยการนำของชมรมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี และศูนย์เฉพาะกิจต่อต้านเขื่อนน้ำโจน จำนวนประมาณ ๑๘๐ คน เดินแห่ป้ายคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ในบริเวณตัวจังหวัด และในเวลา ๑๖.๐๐ น. ได้มีการแสดง*คอนเสิร์ตต้านเขื่อนน้ำโจน* โดยวงดนตรี**คาราบาว** ซึ่งมีผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งในการนี้ **นายประวิทย์ เจนวีระนนท์** ประธานสภาจังหวัดกาญจนบุรี ได้กล่าวว่า ชาวเมืองกาญจน์ ไม่ต้องการเขื่อนน้ำโจน และประกาศว่า หากมีการอนุมัติให้มีการสร้างเขื่อนน้ำโจน ประชาชนจะมาร่วมกันชุมนุมคัดค้านเช่นนี้อีก" ส่วน **แอ๊ด คาราบาว** กล่าวว่า

"ที่พวกเรามารวมตัวกัน คือสามัญสำนึกเบื้องต้น ที่มนุษย์พึงมี เรามิอาจสร้างเขื่อนน้ำโจนบนซากศพของสัตว์ป่าและขุนเขาที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ อันไม่สามารถหาคุณค่าใดมาเปรียบเทียบได้ และการสร้างเขื่อนนั้นก็ไม่ใช่วิธีเดียวที่จะได้ไฟฟ้ามาใช้กัน" ข้อความนี้ปรากฏอยู่ด้านหลังของแผ่นพับประชาสัมพันธ์ เรื่อง **เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง**ซึ่งจัดพิมพ์โดยคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน (คอทส.) **คุณยืนยง โอภากุล** ได้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ-การแสดง (ดนตรีไทยสากล) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖

"ครูจืด" (เข็มทอง โมราษฎร์) และ "ครูหน่อย" (อาริยา โมราษฎร์)

จากคำบอกเล่าของ **คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี** ระบุว่า ศิลปินสามี-ภรรยาคู่นี้ช่วยสกรีนเสื้อยืดต่อต้านเขื่อนน้ำโจน ต่อมา พวกเขาได้ก่อตั้ง "กลุ่มเด็กรักป่า" ขึ้นในจังหวัดสุรินทร์ จากการอุทิศตนเพื่อเยาวชนและสิ่งแวดล้อม ทำให้พวกเขาได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว จากสถาบันลูกโลกสีเขียว ในปี พ.ศ.๒๕๔๖

๖

บทสัมภาษณ์
ผู้ที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

๖.๑ บทสัมภาษณ์ พระสุภัทชัย พนาอุดม

เจ้าอาวาสวัดเกาะสะเดิ่ง ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี ข้อมูลส่วนตัว นามเดิม นายเยี่ยเหมี่ย เกิดปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ในทุ่งใหญ่นเรศวร ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี

พระสุภัทชัยหรืออดีตผู้ใหญ่บ้านเยี่ยเหมี่ย เคยเป็นฝ่ายการทหารของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ค.ท.) หลังเข้ามอบตัวตามนโยบายของทางการ เขากลายมาเป็นผู้นำชุมชนจนกระทั่งบวชเป็นพระ และได้เป็นเจ้าอาวาสวัดเกาะสะเดิ่ง บ้านจะแก (หมู่ ๖) ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี ย้อนหลังไปในปี พ.ศ.๒๕๒๕ ผู้บริหารของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตคิดวางแผนสร้างเขื่อนน้ำโจน พวกเขาส่งคนเข้ามาสำรวจทุ่งใหญ่นเรศวร และได้ถามเยี่ยเหมี่ยซึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านในยุคนั้นว่า ***“พื้นที่แห่งนี้มีกี่หมู่บ้าน?”*** เยี่ยเหมี่ยตระหนักว่าเจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฯ ต้องการประเมินค่าเสียหายที่ต้องจ่าย ก่อนให้พวกเขาย้ายออกไปจาก

๖.๑.๑) พระสุภัทชัย พนาอุดม, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

ทุ่งใหญ่ เขาจึงไม่ยอมตอบคำถามนี้ แม้ต่อมา เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าจะเข้ามาทวงถามและอ้างความจำเป็นที่จะต้องได้ข้อมูลอย่างเร่งด่วน โดยให้เหตุผลว่า การไฟฟ้าฯ ไปกู้เงินจากต่างประเทศมาเพื่อเตรียมสร้างเขื่อนน้ำโจน

"แผ่นดินของข้า มีค่ามากกว่าเงินทองของเจ้า" เยี่ยเหมี่ย คิด เขาตอบเจ้าหน้าที่ไปว่า "พวกคุณมีหน้าที่มาสร้างเขื่อน แต่พวกเราที่อยู่ที่นี่ ไม่มีใครอยากได้เขื่อน เราไม่ได้เสียเงินซื้อที่ดิน ที่ทำกินเหล่านี้ล้วนเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ เราต้องรักษาเอาไว้ให้ลูกหลานถ้าหากอยากให้เราย้ายออกไป ก็ต้องหาที่อยู่ใหม่ให้พวกเราไปบุกเบิก"

เยี่ยเหมี่ยพูดเช่นนั้นเป็นการตัดบท แท้จริงในใจของเขาไม่เคยคิดถึงแผ่นดินอื่นนอกจากผืนป่าทุ่งใหญ่อันเป็นถิ่นกำเนิดซึ่งเขาจะยึดเอาเป็นเรือนตายขณะสนทนากับเจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฯ หัวหน้าหมู่บ้านผู้เป็นทหารของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จับด้ามปืนยาวที่เขาสะพายไว้ตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฯ จึงตัดสินใจเดินทางกลับไปปรึกษาผู้บังคับบัญชา เหมือนทุกครั้งที่พวกเขาเข้ามาสำรวจพื้นที่สร้างเขื่อนน้ำโจน

อาวุธ คือปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ชาวบ้านหันไปเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นอกเหนือจากการที่มีข้าราชการบางกลุ่มเข้ามาในทุ่งใหญ่แล้วบังคับให้ชาวกะเหรี่ยงฝ่าฝืนจารีตประเพณีอันยึดมั่นกันมาช้านาน ด้วยการสั่งให้ไปฆ่าสัตว์ใหญ่เพื่อนำไปเลี้ยงพวกเจ้านาย ภายใต้ทัศนคติที่ว่า กะเหรี่ยงเป็นชนเผ่าต่ำต้อยด้อยค่าไร้การศึกษา

ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ.๒๕๑๖ หนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวเฮลิคอปเตอร์ตกในจังหวัดนครปฐม ระหว่างบินกลับกรุงเทพฯ ภายในเฮลิคอปเตอร์ลำนั้นเต็มไปด้วยซากสัตว์ป่าที่ถูกล่ามาจากทุ่งใหญ่ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ออกมาแถลงการณ์ว่าเฮลิคอปเตอร์ลำนั้นไปปฏิบัติภารกิจลับ แท้จริงแล้วทรัพย์สินของทางราชการถูกนำไปใช้ในการล่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหารฉลองในงานวันเกิดของตำรวจ ทหารชั้นผู้ใหญ่ เหตุการณ์นี้สร้างความไม่พอใจให้แก่นักศึกษา ประชาชนจนเป็นชนวนอันนำไปสู่เหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖

บทความเรื่อง"รัฐ-พ.ค.ท. และความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านกะเหรี่ยง"[๑] เขียนไว้ว่าในปี พ.ศ.๒๕๑๔-๒๕๒๖ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ค.ท.) ได้เข้ามาทำงานเคลื่อนไหวเพื่อสร้างแนวร่วมในการปฏิวัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาในชุมชนกะเหรี่ยงทางด้านตะวันออกของทุ่งใหญ่ (เขตจังหวัดตาก) แล้วจึงค่อยขยายมายังฝั่งตะวันตก (เขตจังหวัดกาญจนบุรี) อุดมการณ์หลักที่ถูกใช้เพื่อการเผยแพร่ คือ อุดมการณ์สังคมนิยม ความเสมอภาคเท่าเทียมในการปกครองตนเอง การอยู่ดีกินดี ไม่ต้องถูกกดขี่ขูดรีดจากรัฐบาล

การเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยของชุมชนกะเหรี่ยง ในยุคแรกนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่เกิดในลักษณะที่บ้านไหนเข้าใจในลัทธิคอมมิวนิสต์ก่อนก็เข้าร่วมก่อน และหมู่บ้านจำนวนไม่น้อย ต้องเข้าร่วมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หลังถูกรัฐโจมตีด้วยอาวุธ เพราะเข้าใจว่า พวกเขาได้เข้าร่วมเป็นกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แล้ว

ในช่วง ๑๒ ปีที่พรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาทำงานจัดตั้งในหมู่บ้านเหล่านี้ มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายมิติ ทั้งที่เป็นไปในทิศทางซึ่งสนับสนุนหลักการและความรู้เดิมของกะเหรี่ยง รวมทั้งทิศทางซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้ง ในด้านที่สนับสนุนหลักการและความรู้เดิมของชุมชนกะเหรี่ยง พบว่าระบบการจัดการที่ดินร่วมกันของชุมชน โดยไม่มีเจ้าของครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลได้รับการยกย่องเชิดชูอย่างมากจากพรรคคอมมิวนิสต์

พ.ศ.๒๕๒๖ ข้าราชการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเข้ามาเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์แล้วเริ่มสร้างกระต๊อบทำที่พักและสำนักงานเพื่อจะใช้ในการสร้างเขื่อนน้ำโจน หลังจากคนเหล่านั้นกลับไป กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์ และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ได้พากันเข้าไปให้ความรู้แก่คนในพื้นที่ แม้มีอุปสรรคทางด้านภาษา แต่ชาวกะเหรี่ยงก็เข้าใจได้ว่า คนเหล่านั้นมีเจตนาจะช่วยพวกเขารักษา *เวียผะดู ปัญญาชนเตรียมต่อสู้ด้วยข้อมูล หัวหน้าหมู่บ้านเตรียมต่อสู้ด้วยปืน* แม้เครื่องมือที่ใช้ในการต่อสู้จะแตกต่างกัน แต่ทั้ง ๒ ฝ่ายนั้น ต่างมีจุดประสงค์เหมือนกันคือ*รักษาทุ่งใหญ่ไว้*

---

[๑]ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี.**ภูมิปัญญานิเวศวิทยาชนพื้นเมือง ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยง ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร.** (กรุงเทพฯ : โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๓๙),หน้า ๑๔๗-๑๔๘.

ในปี พ.ศ.๒๕๑๗ เมื่อทุ่งใหญ่นเรศวรถูกประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในสมัยนั้นแสดงความกังวลว่า ถ้าหากปล่อยให้หมู่บ้านกะเหรี่ยงตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่ต่อไป ในอนาคตป่าจะหมด เยี่ยเหมี่ย ในฐานะผู้นำชุมชนกะเหรี่ยง กล่าวกับหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าว่า "ขอเวลาพวกเรา ๒๐ ปี ถ้าไม่มีป่าเหลือ แล้วค่อยกลับมาไล่กะเหรี่ยงออกไป" หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ชื่อ วีรวัธน์ ธีรประสาธน์ ยอมเปิดโอกาสให้หัวหน้าหมู่บ้านพิสูจน์คำพูดนี้

วันเวลาผ่านไป ๑๙ ปี คนทั้งสอง มีโอกาสกลับมาพบกันที่บ้านของรองประธานกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ (คุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี) คุณวีรวัธน์กล่าวชมเชยเยี่ยเหมี่ยว่า ชาวกะเหรี่ยงสามารถรักษาป่าทุ่งใหญ่ได้อุดมสมบูรณ์ ยิ่งกว่าป่าประจำหมู่บ้านหลายแห่งที่เขาเคยพบมา เยี่ยเหมี่ยอ่านภาษาไทยไม่ออก เขาไม่เคยเข้าใจความหมายของคำว่า *"มรดกโลก"* จนทุกวันนี้ก็ยังไม่เข้าใจและมองไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงของทุ่งใหญ่ภายหลังได้เป็นมรดกโลก เขารู้แต่เพียงว่า ตนมีหน้าที่ต้องปกปักรักษา"เวียผะดู"

ตามความคิดของข้าพเจ้า ชนเผ่ากะเหรี่ยงเปรียบเสมือนอินเดียนแดงแห่งทวีปเอเชีย ในปี พ.ศ.๒๓๙๗ หัวหน้าเผ่าอินเดียนแดงในรัฐวอชิงตัน ได้กล่าวสุนทรพจน์เพื่อตอบข้อเสนอจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ผู้มาขอซื้อที่ดินจากชนเผ่าอินเดียนแดง สุนทรพจน์นี้เป็นที่รู้จักกันในนาม **"คำประกาศที่ซีแอตเติล"**[๑] ขอนำใจความสำคัญมาแสดงไว้ ณ ที่นี้ "...ท้องฟ้าและความอบอุ่นของแผ่นดินนั้น เขาซื้อขายกันได้อย่างไร ความคิดเช่นนี้เป็นสิ่งที่แปลกประหลาดสำหรับพวกเรา หากความสดชื่นของอากาศและความใสสะอาดของธารน้ำนั้นมิได้เป็นทรัพย์สมบัติส่วนตัวของเราแล้ว ท่านจะซื้อสิ่งเหล่านี้ไปจากเราได้อย่างไร ? ทุกส่วนของแผ่นดินนี้ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ต่อชนเผ่าของเรา ...การที่หัวหน้าผู้ยิ่งใหญ่แห่งวอชิงตันขอซื้อดินแดนของเรา จึงเป็นข้อเรียกร้องที่ใหญ่หลวงนัก..."

---

[๑]แปลโดย พิสิษฐ์ ณ พัทลุง

ถ้าหากทางการไทยพยายามใช้กำลังผลักดันให้กะเหรี่ยงออกจากป่าทุ่งใหญ่ ประเทศของเราอาจมีรอยด่างทางประวัติศาสตร์ที่ไม่อาจลบเลือนได้ ไม่ว่าบ้านเมืองจะพัฒนาไปเพียงใด

ในหน้าประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ปรากฏเหตุการณ์สังหารเพื่อฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อินเดียนแดงอยู่หลายครั้ง นับตั้งแต่คนผิวขาวพยายามเข้าไปครอบครองดินแดนของพวกเขา นี่คือที่มาแห่งโศกนาฏกรรมมากมาย เช่น การฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดหน้าผา ดีกว่ายอมให้คนขาวจับเป็นการสังหารม้าซึ่งยึดมาจากอินเดียนแดงเผ่าโคมันชี (ที่เป็นนักรบบนหลังม้า) เป็นจำนวนเกือบ ๗,๐๐๐ ตัว การทรยศหักหลังไม่ทำตามสัญญาที่เคยให้ไว้กับหัวหน้าเผ่าชาวอินเดียนแดง จนมีคำกล่าวว่า "มีสัญญาฉบับไหนบ้างที่คนขาวปฏิบัติตาม..." หลังรบกับทหารผิวขาวจนแทบจะสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ ชาวอินเดียนแดงก็ยอมจำนน พวกเขากลายเป็นพลเมืองชั้นสองของประเทศสหรัฐฯ ถูกจำกัดพื้นที่อาศัยให้อยู่แต่ในเขตอธิปไตยของชนพื้นเมือง (Indian Territory) อินเดียนแดงเหล่านี้มีคุณภาพชีวิตต่ำ ทำงานโดยได้ค่าแรงถูกกว่าคนผิวขาว คนหนุ่มสาวมีอัตราการฆ่าตัวตายสูง เพราะหมดอาลัยในชีวิต หลายคนเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง[๑]

กลุ่มนักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรี ที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เคยเดินทางเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยง ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ทุกคนล้วนลงความเห็นตรงกันว่า ควรสนับสนุนให้ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในทุ่งใหญ่ต่อไป เพราะพวกเขามีส่วนช่วยรักษาป่าทุ่งใหญ่เอาไว้ นับว่าชนเผ่ากะเหรี่ยงโชคดีที่มีนักอนุรักษ์ชาวไทยเข้าไปช่วยผลักดันให้รัฐบาลระงับโครงการสร้างเขื่อนในบ้านของพวกเขา เราจึงไม่ต้องเห็นความหายนะของอินเดียนแดงแห่งทุ่งใหญ่ และไม่ต้องเห็นความพินาศของผืนป่าซึ่งต่อมากลายเป็นมรดกโลกแห่งแรกในประเทศไทย

---

[๑]วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. อินเดียนในปัจจุบัน. ใน **ณ ที่ดวงตะวันฉายแสง ข้าจะไม่สู้รบอีกต่อไป**.(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หัวหอม,๒๕๔๕),หน้า ๓๘.

“ผมคิดว่าป่าไม้จะอยู่ได้ คนต้องอยู่ได้ก่อน เพราะคนที่ด้อยโอกาสในสังคม เขาไม่สามารถจะไปเรียกร้องอะไร เขาไม่มีอำนาจ ไม่มีอิทธิพลอะไร คนพวกนี้อยู่กับธรรมชาติ อยู่กับป่าไม้ เขาควรที่จะได้ใช้ประโยชน์จากป่า ผมคิดว่าป่าจะอยู่หรือไปขึ้นอยู่กับคนเหล่านี้ด้วย หากคนของรัฐเข้าใจปัญหานี้ แล้วกำหนดนโยบายออกมา เพื่อคนกลุ่มนี้บ้าง ปัญหาก็จะหมดไป”

(สืบ นาคะเสถียร-อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง)

ผืนป่าตะวันตก มีการแบ่งเขตการจัดการพื้นที่ ดังนี้[๑]

๑) พื้นที่อนุรักษ์เพื่อสัตว์ป่าโดยสมบูรณ์

๒) พื้นที่จัดการเพื่อเป็นแหล่งศึกษาของธรรมชาติ

๓) พื้นที่บริเวณที่มีปัญหาและส่วนที่จะต้องเร่งฟื้นฟูสภาพ

๔) บริเวณพื้นที่แนวกันชน (เป็นที่ทำกินของราษฎร)

---

[๑](รตยา จันทรเทียร และคณะ.**ป่าตะวันตก ป่าใหญ่ผืนสุดท้ายของประเทศไทย**.กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๔),หน้า ๖๙-๗๐.

๖.๒ บทสัมภาษณ์ คุณชัชวาลย์ เกรียงแสนภู

อดีตผู้นำชุมชน หมู่บ้านทิพุเย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ ข้อมูลส่วนตัว นามเดิม นายชองเอ่ง เกิดปี พ.ศ.๒๔๙๒ ในหมู่บ้านทิพุเย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ (ห่างจากทุ่งใหญ่ออกไปเป็นระยะทางประมาณ ๕ กิโลเมตร) คุณชัชวาลย์เป็นกำนันตำบลชะแล ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๖-๒๕๔๔ ด้วยความที่ดำรงตำแหน่งกำนันติดต่อกันยาวนานถึง ๒๘ ปี ทำให้ทุกวันนี้ ชาวกาญจนบุรียังคงเรียกเขาว่า "กำนันชัชวาลย์" เหมือนวันวานที่ผ่านมา

๖.๒.๑) คุณชัชวาลย์ เกรียงแสนภู, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

กำนันชัชวาลย์ กล่าวว่าชาวบ้านได้ปัจจัย ๔ ในการดำรงชีวิต มาจากทุ่งใหญ่ ไม่ว่าจะพืชผักหรือเนื้อสัตว์ที่นำมาเป็นอาหาร ไม้ที่นำมาสร้างบ้าน เส้นใยที่ใช้ทอผ้า ตลอดจนสมุนไพรที่ใช้เป็นยารักษาโรค

ในยุคสมัยที่มีโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน กำนันเคยนำชาวบ้านในตำบลชะแล ไปให้กำลังใจแก่ญาติพี่น้องซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในทุ่งใหญ่ เขตตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพราะหากทางการสร้างเขื่อนน้ำโจน ชาวบ้านเหล่านั้นจะโดนย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งจะถูกน้ำท่วม การเดินทางไปจังหวัดตากใช้วิธีเดินเท้าตัดทุ่งใหญ่ออกไป ในฤดูแล้งซึ่งน้ำแห้ง โดยใช้เวลาเป็นอาทิตย์

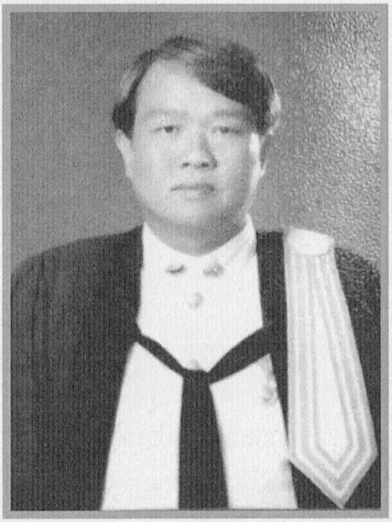
กำนันชัชวาลย์เคยเข้าร่วมชุมนุมประท้วงคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนที่หน้าศาลหลักเมืองกาญจนบุรีโดยมีวิทยุสื่อสารสำหรับใช้ในการติดต่อ (ทุกวันนี้ชาวกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่ยังคงอาศัยวิทยุสื่อสารเพราะไม่มีสัญญาณโทรศัพท์มือถือ พวกเขาไม่ได้ดูข่าวโทรทัศน์เพราะไม่มีไฟฟ้า และไม่มีคนเข้ามาส่งหนังสือพิมพ์รายวัน สำหรับเส้นทางการคมนาคมนั้น หากเป็นฤดูฝนจะต้องใช้วิธีเดินเป็นหลัก)

ในสมัยนั้น ข้อมูลข่าวสารได้แลกเปลี่ยนกันเดือนละครั้งในระหว่างการประชุมหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน กำนันจะนัดผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่มาพร้อมกัน เพื่อให้ผู้นำหมู่บ้านเหล่านั้นนำข่าวไปกระจายให้ลูกบ้านทราบ ความเปลี่ยนแปลงของทุ่งใหญ่ ภายหลังได้เป็นมรดกโลก กำนันชัชวาลย์กล่าวว่าทำให้ได้งบประมาณมากขึ้น ส่งผลให้การออกตรวจพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ทำได้บ่อยขึ้นกำนันชัชวาลย์เล่าว่า ชาวกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่ไม่นิยมฆ่าสัตว์ใหญ่ (เว้นไว้แต่หมูป่า) เพราะฆ่าแล้วกินไม่หมด ส่วนเก้ง กวาง สามารถเดินเข้ามาในบ้านได้ ไม่ต่างจากสัตว์เลี้ยง ชาวกะเหรี่ยงนิยมนำสัตว์ขนาดเล็กมาเป็นอาหาร (เช่น เม่น ค่าง ตุ่น ลิ่น) และนิยมหาปลา มาเป็นอาหารหลัก ตำนานทุ่งใหญ่เล่าไว้ว่า เคยมีพระฤาษีอยู่ในทุ่งใหญ่ ฤาษีตนนั้นเคยเจาะเปลือกไม้เพื่อนำยางไม้มาใช้ทำยา ยังปรากฏต้นไม้ต้นนั้นมาจนทุกวันนี้ นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าว่า สมัยอยุธยาเป็นราชธานี ในสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา ช้างซึ่งสมเด็จพระนเรศวรฯ ทรงนำมาใช้ทำยุทธหัตถี เป็นช้างที่คล้องมาจากทุ่งใหญ่

พรานป่าชื่อนายป่องเนสะ (ถ้าหากยังมีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้ เขาจะมีอายุกว่า ๑๐๐ ปี) เคยเล่าให้กำนันชัชวาลย์ฟังว่า ในทุ่งใหญ่มีเมืองโบราณ และในวันหนึ่งข้างหน้ากะเหรี่ยงทุกคนจะกลับไปอยู่รวมกันใน “เวียผะดู” อีกครั้ง นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่าลูกหลานชาวกะเหรี่ยงควรช่วยกันรักษา *เวียผะดู* เอาไว้ จนถึงวันหนึ่งข้างหน้า

๖.๓ บทสัมภาษณ์ ผู้ที่เคยร่วมงานด้านการอนุรักษ์กับ ทนายประวิทย์ เจนวีระนนท์

ข้อมูลส่วนตัวของทนายประวิทย์ เกิดปี พ.ศ. ๒๔๙๓ เสียชีวิตจากอุบัติเหตุขณะแพทย์ทำการผ่าตัดหัวใจในวัยเพียง ๔๖ ปี (พ.ศ.๒๕๓๙) เป็นชาวอำเภอเมืองกาญจนบุรี เคยเปิดสำนักงานทนายความอยู่ที่บ้านสิทธิสังข์ (ถนนปากแพรก อำเภอเมือง) ชาวกาญจนบุรีท่านนี้เป็นผู้ซึ่งคุณวีรวัธน์ ธีรประสาธน์ อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร (เป็นนักอนุรักษ์ และนักวิชาการผู้ให้ข้อมูลเรื่องผลกระทบของการสร้างเขื่อนน้ำโจน) บอกกับข้าพเจ้าว่า

๖.๓.๑) คุณประวิทย์ เจนวีระนนท์
(ภาพจากสมุดทะเบียนสมาชิกสภาเทศบาลเมือง)

"เขาคือผู้มีบทบาทเป็นอย่าง**มาก** ในขบวนการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน" ทนายประวิทย์เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี องค์กรอันเป็นที่มาของศูนย์ประสานงานคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนหรือที่เรียกสั้นๆ ว่า ศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน นักอนุรักษ์ท่านนี้เคยนำเงินไปมอบให้กลุ่มนักศึกษาที่มารณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เมื่อมีผู้นำช่อดอกไม้มามอบให้ทนายประวิทย์ เพื่อเป็นกำลังใจ ในฐานะที่เขาเป็นเสมือนหัวหน้าศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน สุภาพบุรุษอย่างทนายประวิทย์รีบยื่นดอกไม้ส่งต่อให้คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี สุภาพสตรีที่เป็นเพื่อนร่วมอุดมการณ์ช่วยคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน (จากคำบอกเล่าของคุณภินันทน์)

๖.๓.๒) คุณนิทัศน์ ถนอมทรัพย์ (ภาพจากสมุดทะเบียนสมาชิกสภาเทศบาลเมือง)

จากสมุดทะเบียนสมาชิกสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ปรากฏข้อมูลว่า ทนายประวิทย์ เคยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี (๒๓ กันยายน ๒๕๓๓- ๖ มีนาคม ๒๕๓๕) ในยุคที่ **คุณนิทัศน์ ถนอมทรัพย์** เป็นนายกเทศมนตรี *(ดูหมายเหตุท้ายเรื่อง)* ต่อมา ทนายประวิทย์ ได้เป็นประธานสภาจังหวัด ตามรายนามสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๙ จำนวน ๙๙ คน ปรากฏชื่อของทนายประวิทย์ เจนวีระนนท์ เป็นคนที่ ๔๒ จากการสัมภาษณ์ทนายมลรัฐ ผานิชชัย ทนายความซึ่งอดีตเป็นสมาชิกของชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี ที่ทนายประวิทย์เป็นประธาน ทำให้ได้ข้อมูลว่า ในสมัยนั้น บรรดาทนายความชาวกาญจนบุรี นิยมไปชุมนุมพบปะสังสรรค์กันด้วยการร่วมดื่มกาแฟในโรงแรมริเวอร์แคว อำเภอเมืองกาญจนบุรี เป็นประจำ หัวข้อสนทนามิได้จำกัดเพียงเรื่องการว่าความและการทำคดี แต่ยังขยายไปถึงเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การก่อตั้งชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี ซึ่งเป็น ๑ ใน ๓๑ องค์กร ที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ทนายประวิทย์ ก็เป็นเช่นเดียวกับนักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรีที่ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ทั้งในช่วงแรก (พ.ศ.๒๕๒๒-พ.ศ.๒๕๒๖) และในช่วงหลัง (พ.ศ.๒๕๒๙-พ.ศ.๒๕๓๑) ระหว่างร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงหลัง เขาได้เขียนบทความ เรื่อง "ทัศนะต่อโครงการเขื่อนน้ำโจนของคนเมืองกาญจน์" ตีพิมพ์ในหนังสือ **ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน**[๑]

---

[๑]คุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์,มูลนิธิ.**ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน**. (กรุงเทพฯ : พิมพ์สยาม, ๒๕๓๐),หน้า ๓๐-๓๑.

๖.๓.๓) มลรัฐ ผานิชชัย, คุณจรรยา ผานิชชัย เอื้อเฟื้อภาพ

บทความเรื่องนี้มีความสมบูรณ์ มีความละเอียดชัดเจนเสียจนคนอ่านคาดเดาว่าผู้เขียนน่าจะเป็นนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ขอนำใจความสำคัญจากบทความของทนายประวิทย์ มาแสดงไว้ ณ ที่นี้ "...การที่ประชาชนชาวเมืองกาญจนบุรี คัดค้านและต่อต้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนนั้น เนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. การสร้างเขื่อนน้ำโจน ทำให้เกิดการเสียดุลทางธรรมชาติเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากป่าไม้ที่ยังเหลืออยู่ ถูกทำลายเพิ่มขึ้นอีก อากาศที่เคยบริสุทธิ์ที่เกิดจากสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ก็จะลดลงไป ปริมาณน้ำที่ใช้เพื่อการบริโภค และเพื่อการเกษตรของราษฎรก็ลดน้อยลง จนก่อให้เกิดความแห้งแล้งติดตามมา ทำให้อุณหภูมิของอากาศในเมืองกาญจนบุรีสูงขึ้นผิดปกติ จนติดอันดับสูงสุดของประเทศไทยกลายเป็นเมืองที่ไม่น่าอยู่อีกต่อไป

๒. พื้นที่ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรอันเป็นป่าสุดท้ายของประเทศ จะต้องถูกทำลายลง ความพินาศของทรัพยากรป่าไม้ อันเกิดจากการสร้างเขื่อนในอดีต ย่อมยืนยันได้อย่างชัดเจนแล้วว่า เราไม่มีทางที่จะป้องกันหรือหยุดยั้งบรรดาผู้ที่ประสงค์จะบุกรุกหรือโค่นไม้ทำลายป่าได้เลย เพราะขาดเครื่องมือ ขาดงบประมาณและกำลังคนในการเข้าไป จะเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้แสวงหาผลประโยชน์จากการตัดไม้ทำลายป่า

ควบคุมดูแล และป้องกันการบุกรุกทำลายป่าอย่างเพียงพอ เมื่อมีการสร้างเขื่อนจะต้องมีการสร้างถนนอย่างดีเป็นระยะทางนับร้อยกิโลเมตร เข้าไปยังหัวงานเขื่อน ถนนนี้แหละใช้ขนอุปกรณ์และเครื่องมืออันทันสมัยในการตัดไม้ ตลอดจนเพิ่มความสะดวกในการที่จะลักลอบชักลากขนย้ายไม้ที่ตัดแล้ว ออกไปจำหน่ายยังภายนอกอีกด้วย ถนนยังช่วยให้ความสะดวกแก่บรรดาชาวบ้านเข้าไปตั้งชุมชน หรือตั้งรกรากในเขตป่าสงวนได้ง่ายขึ้น อันจะเป็นต้นเหตุให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด นอกเหนือไปจากนี้ทางราชการยังได้อนุมัติหรืออนุญาตให้ภาคธุรกิจเอกชน มีโอกาสเข้าไปรับสัมปทานทำไม้ตลอดสองข้างทางที่ถนนตัดผ่านป่าไม้ด้วย และสิ่งนี้ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่นำไปสู่การลักลอบตัดไม้โดยผิดกฎหมาย อันเป็นการบุกรุกทำลายป่าอย่างเป็นล่ำเป็นสันอีกทางหนึ่งด้วย

๓. การสูญเสียป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด อันเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติแห่งสำคัญและเป็นแห่งสุดท้ายที่เหลืออยู่ราษฎรมีความกลัวว่า ป่าในอาณาบริเวณทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง ซึ่งเป็นป่าไม้ที่เพียบพร้อมและอุดมสมบูรณ์ที่สุดที่เหลืออยู่ของประเทศจะถูกทำลาย เนื่องจากถูกน้ำจากอ่างเก็บน้ำท่วมขัง จนหมดโอกาสเหลืออยู่เป็นมรดกตกทอดถึงอนุชนรุ่นหลัง ป่าแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุด จนได้รับการกล่าวขวัญว่าป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นธนาคารแห่งพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์แห่งเดียวในประเทศไทยที่ยังเหลืออยู่และเหมาะที่จะรักษาไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษา

๔. เมื่อพื้นที่ป่าไม้ลดน้อยลง การขยายตัวของความแห้งแล้งที่จะเกิดตามมาในอนาคต อันจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ตลอดจนผลผลิตทางด้านการเกษตร คนเมืองกาญจนบุรีเคยได้อาศัยลำน้ำแควน้อย แควใหญ่และแม่กลอง เป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต ได้อาศัยน้ำจากลำน้ำทั้งสามในการดำเนินอาชีพทางด้านการเกษตร เมื่อมีเขื่อนเกิดขึ้น น้ำที่ไหลตามปกติ ก็จะถูกกักเก็บไว้เพื่อใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า ปริมาณน้ำที่ถูกปล่อยลงทางด้านใต้ของเขื่อนเพื่อการเกษตร ก็ถูกจำกัดปริมาณลงแรงดันของน้ำตามธรรมชาติก็ย่อมลดลงไปด้วย ระดับน้ำงวดต่ำลง จนเกิดแผ่นดินงอกตามริมฝั่งแม่น้ำมากมาย ถึงขนาดบางแห่งคนเดินข้ามได้ เมื่อน้ำไม่มีการไหลถ่ายเทที่ดีย่อมทำให้เกิดกลายเป็นสีเขียวคล้ำ จนกระทั่งกลายเป็นน้ำเสีย และยังเปิดโอกาสให้น้ำทะเลหนุนเนืองลึกเข้ามาในแผ่นดิน มากกว่าที่เคยเป็น ทำความเสียหายให้กับพืชสวนไร่นาในแถบลุ่มปากแม่น้ำแม่กลองเป็นอันมาก

๕. มีความกลัวว่า จะเกิดโศกนาฏกรรมจากอุทกภัย อันมีสาเหตุมาจากเขื่อนพัง เพราะแผ่นดินไหว เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๒๗ จังหวัดกาญจนบุรี ได้เกิดมีแผ่นดินไหวหลายสิบครั้ง บางครั้งมีความแรงวัดได้ถึง ๕.๖ ริกเตอร์สเกล และมีศูนย์กลางของแผ่นดินไหวอยู่ห่างจากเขื่อนศรีนครินทร์ (เขื่อนเจ้าเณร) แค่ ๖๐ กิโลเมตร การเกิดแผ่นดินไหวครั้งนั้นคาดกันว่าเกิดจากน้ำหนักของน้ำที่กักเก็บไว้จำนวนมหาศาล ทำให้เกิดแรงกดบนผิวโลกจึงเกิดการเคลื่อนตัว ปรากฏเป็นแผ่นดินไหวให้เรารู้สึก เกิดมีข่าวลือกันในบรรดาประชาชนชาวกาญจนบุรีว่า การเกิดแผ่นดินไหวครั้งนั้น ทำให้เขื่อนเจ้าเณรร้าวบ้างรั่วบ้าง ยุบตัวบ้างแต่ไม่มีการยืนยันหรือมีการแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบเป็นทางการ ทำให้ชาวเมืองกาญจน์แทบทุกคนต้องตกอยู่ในความหวาดผวา เพราะกลัวว่า ถ้าหากแผ่นดินไหวอย่างแรงอีก เขื่อนก็อาจจะพังได้ และถ้าเขื่อนเจ้าเณรพังลงมา ย่อมจะเกิดโศฏนาฏกรรมครั้งยิ่งใหญ่แก่บรรดาชาวเมืองกาญจน์ ราชบุรี และสมุทรสงคราม ที่อยู่ใต้เขื่อน เพราะหนีน้ำไม่ทัน เนื่องจากไม่มีระบบเตือนภัย หรือมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะคอยบอกว่าภัยกำลังจะมาถึงตัว หากเขื่อนพังลง ภายในเวลาไม่เกิน ๒ ชั่วโมง ปริมาณของน้ำอันมีพลังมหาศาลจำนวนเป็นล้านๆ ลูกบาศก์เมตร ก็จะกวาดบ้านเรือนเรือกสวนไร่นา ตลอดทั้งป่าและสัตว์ให้พังพินาศไปกับกระแสน้ำ ภายในพริบตา มีผู้คนที่อยู่อาศัยใกล้กับเขื่อน แถวตำบลลาดหญ้าและท่าเสา มีความหวาดกลัวถึงขนาดเก็บของมีค่าและเครื่องใช้จำเป็นใส่ไว้ในรถ เตรียมพร้อมที่จะอพยพได้ทันที เมื่อมีเหตุการณ์อันน่าจะเป็นอันตรายเกิดขึ้นจากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วทั้ง ๕ ข้อ เชื่อแน่ว่า ถ้าหากทางการยังคงเดินหน้าที่จะดำเนินการสร้างเขื่อนน้ำโจนต่อไป โดยไม่ฟังเหตุผลหรือเสียงทัดทานจากประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ชาวเมืองกาญจน์คงจะไม่ยินยอมแน่ และคงจะดำเนินการต่อต้านการสร้างเขื่อนในทุกรูปแบบ ทางออกที่ดีที่สุดน่าจะเป็นการจัดให้มีการสัมมนาเพื่อหาข้อยุติร่วมกัน ระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนโครงการ และกลุ่มผู้คัดค้านการสร้างเขื่อนแต่จะต้องเป็นการสัมมนาหาข้อยุติบนพื้นฐานของเหตุผล ข้อดี ข้อเสีย ผลกระทบที่จะตามมาทั้งระยะสั้นและระยะยาว บนพื้นฐานของความยุติธรรม ปราศจากความลำเอียงอย่างแท้จริง” ในฐานะประธานศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ทนายประวิทย์ ออกแถลงการณ์เป็นเอกสารพิมพ์ดีดอัดสำเนาแจกประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ตัวอย่างเช่น

แถลงการณ์ ฉบับที่ ๑ เรื่อง เขื่อนน้ำโจน ยังไม่ได้มีการสร้าง

แถลงการณ์ ฉบับที่ ๒ เรื่อง ยังไม่มีการกู้เงิน เพื่อสร้างเขื่อนน้ำโจน

แถลงการณ์ ฉบับที่ ๓ เรื่อง ป่าบริเวณสร้างเขื่อนน้ำโจน ถูกทำลายไปแล้วจริงหรือ?

แถลงการณ์ทุกฉบับจะลงชื่อ ศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน กาญจนบุรี ปิดท้ายด้วยสโลแกน **"ตื่นเถิดชาวกาญจน์ ร่วมคัดค้านเขื่อนน้ำโจน"** ตัวอย่างข้อความในแถลงการณ์ ฉบับที่ ๒

แถลงการณ์ ฉบับที่ ๒

ยังไม่มีการกู้เงิน เพื่อสร้างเขื่อนน้ำโจน

จากแถลงการณ์ ฉบับที่ ๑ ได้แจ้งให้พี่น้องชาวกาญจนบุรีได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริงว่า "เขื่อนน้ำโจน ยังไม่ได้มีการสร้าง" ซึ่งเรามีความเชื่อมั่นว่า ชาวกาญจนบุรีคงจะเข้าใจได้ดีขึ้นแต่ก็ยังมีประเด็นที่ชาวกาญจนบุรียังคงมีความสับสน คือ เข้าใจว่ารัฐบาลได้กู้เงินเพื่อสร้างเขื่อนน้ำโจนเรียบร้อยแล้ว ซึ่งในความเป็นจริง ยังไม่ได้มีการกู้เงินแต่ประการใดเพราะการกู้เงินจะกระทำได้ ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติเสียก่อน แต่ขณะนี้โครงการเขื่อนน้ำโจนยังอยู่ในขั้นตั้งกรรมการขึ้นมาพิจารณาผลกระทบในด้านต่างๆ เท่านั้นเอง คณะรัฐมนตรียังไม่ได้นำเข้าพิจารณาเพื่ออนุมัติหรือไม่โครงการเขื่อนน้ำโจนจึงยังไม่ได้มีการกู้เงินจากต่างประเทศ เพื่อนำมาดำเนินการ ทั้งนี้เนื่องจากการกู้เงินจะกระทำได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติโครงการเสียก่อนเขื่อนน้ำโจนจึงยังไม่ได้สร้าง และยังไม่มีการกู้เงินแต่อย่างใด

ศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน
กาญจนบุรี

"ตื่นเถิดชาวกาญจน์ ร่วมคัดค้านเขื่อนน้ำโจน"

ศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจนประสานงานกับคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน หรือ คอทส. ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ตัวอย่างกิจกรรมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ซึ่งทั้ง ๒ องค์กร ทำงานร่วมกันปรากฏในเอกสารของคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน[๑]

วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๐ มีการประชุมของกลุ่มคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ประกอบด้วยกลุ่มผู้แทนท้องถิ่นจากจังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มสื่อมวลชนกว่า ๓๐ กลุ่ม โดยที่ประชุมมีมติเกี่ยวกับการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ที่จะดำเนินการต่อไป คือ

๑. จะดำเนินการประสานงานเพื่อร่วมกันคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนต่อไป

๒. จะทำหนังสือถึงพลเอกเทียนชัย ศิริสัมพันธ์ เพื่อขอให้คณะกรรมการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้คัดค้านได้ชี้แจงข้อมูล

๓. จะเสนอให้รัฐบาลได้เผยแพร่ข้อมูลให้กลุ่มคัดค้านและประชาชนได้ทราบด้วย

๔. กลุ่มคัดค้านจะทำการรณรงค์เพื่อให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๓๐ คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน (คอทส.) ได้ออกรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเขื่อนน้ำโจนและผลกระทบจากโครงการให้ประชาชนในกรุงเทพฯ ได้ทราบ

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๐ กลุ่มต่างๆ ในกาญจนบุรี ๓๘ องค์กร ประชุมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยมีชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี เป็นผู้จัดการประชุมขึ้นที่ประชุมมีมติ ๓ ข้อ คือ

๑. ทุกองค์กรขอประกาศจุดยืนว่า จะคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน และขอให้รัฐบาลยกเลิกโครงการเสีย

---

[๑] จากเอกสารของคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.**เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง(ความพินาศของชีวิตและธรรมชาติ)**.(ม.ป.ท., ๒๕๓๐),หน้า ๘.

๒. ทุกองค์กรยืนยันจะร่วมกันรักษาป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและจะประสานร่วมกับองค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อที่จะจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

๓. จะรณรงค์ให้ประชาชนชาวกาญจนบุรีและจังหวัดใกล้เคียงที่จำได้รับผลกระทบจากเขื่อนน้ำโจนร่วมกันแสดงมติคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนต่อไป

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน และคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน จัดสัมมนาระดมความคิดกรณีเขื่อนน้ำโจน ทนายประวิทย์ ในฐานะประธานชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี แสดงความไม่เห็นด้วยที่คณะกรรมการพิจารณาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน จะให้ขยายเวลาการศึกษาเรื่องนี้ออกไปอีก ๙๐ วัน เพราะเห็นว่า ควรยกเลิกโครงการนี้ไปได้แล้ว เขากล่าวว่า “หากมีการสร้างเขื่อนน้ำโจนขึ้นมาอีก ชาวกาญจนบุรีจะก่อสร้างอนุสาวรีย์ที่ทำด้วยหินอ่อน เพื่อจารึกชื่อของผู้ที่มีส่วนในการผลักดันให้สร้าง ซึ่งหากเขื่อนนี้เกิดผลดี ก็จะเป็นอนุสาวรีย์แห่งความดี แต่หากก่อปัญหาให้ชาวกาญจนบุรี แล้วก็จะเป็นอนุสาวรีย์แห่งการสาปแช่งของชาวกาญจนบุรี ต่อผู้ที่มีชื่ออยู่ในจารึก”[๑]

วันที่ ๑๑-๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๐ คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน จัดงาน “ขี่จักรยานหยุดเขื่อนน้ำโจน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงเจตนารมณ์อันแน่วแน่ ในการเรียกร้องให้รัฐบาลล้มเลิกโครงการนี้เสีย โดยจะขี่จักรยานรณรงค์ให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไป ทั้งในจังหวัดนครปฐม ราชบุรี และกาญจนบุรี[๒]
หาญณรงค์ เยาวเลิศ อดีตคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน เป็นอดีตนักศึกษาผู้เดินทางจากกรุงเทพฯ มากาญจนบุรี เพื่อร่วมรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เขาเล่าถึงความประทับใจ[๓] ในการร่วมงานกับทนายประวิทย์ว่า

---

[๑]อรวรรณ คูหเจริญ.**สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน** (2).เอกสารอัดสำเนา,โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ,๒๕๓๐.

[๒]อรวรรณ คูหเจริญ,เรื่องเดิม.

[๓]**หาญณรงค์ เยาวเลิศ**.อดีตนักศึกษาในคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน. **สัมภาษณ์**, ๖ ส.ค. ๒๕๕๙

"พี่ประวิทย์เป็นผู้ประสานงานระหว่างนักศึกษากับข้าราชการ ถ้าไม่มีพี่เขา พวกเราคงทำงานแทบไม่ได้ พี่ประวิทย์อนุญาตให้ใช้เครดิตของเขาไปขอความร่วมมือจากหน่วยราชการ เป็นต้นว่า ขอใช้เครื่องขยายเสียงตามสถานีตำรวจ พี่เขาให้เกียรติ ให้ความไว้วางใจ ให้ที่พักและให้อาหารแก่นักศึกษา" หาญณรงค์ เป็นผู้หนึ่งซึ่งเดินทางมาร่วมงานศพของทนายประวิทย์ ที่จังหวัดกาญจนบุรีในปี ๒๕๓๙ เช่นเดียวกับหลายคนที่เคยร่วมขบวนการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน กับทนายประวิทย์ หลังจบการศึกษา หาญณรงค์เข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ประจำมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ปัจจุบัน หาญณรงค์ ดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิเพื่อการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (ประเทศไทย) นักอนุรักษ์ผู้นี้ให้สัมภาษณ์ในโอกาสที่ได้รับรางวัลอโชก้าเฟลโลว์[๑] (Ashoka Fellows) ประจำปี ๒๕๕๕ ว่า "...ผมเป็นคนหนึ่งที่เดินทางไปถึงทุกพื้นที่ที่มีโครงการจะสร้างเขื่อน ไปคุยกับคนในพื้นที่ ไปดูข้อเท็จจริงว่าเป็นอย่างไร ข้อเท็จจริงโดยสรุปในวันนี้คือ ผู้ได้รับผลกระทบไม่เคยได้ประโยชน์จากการสร้างเขื่อน.." **อาจารย์ดอกเตอร์ ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ** อดีตฝ่ายประสานงานของคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน และฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมผู้นี้ ได้เขียนข้อความแสดงความรำลึกถึงทนายประวิทย์ไว้ในเฟสบุ๊ค (www.facebook.com/Khonanurak/posts/10201837309678690) ดังนี้[๒]

---

[๑] มูลนิธิ อโชก้า (Ashoka) : เป็นองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี

[๒] **ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ.**อดีตนักศึกษาจากสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.).**สัมภาษณ์,** ๖ส.ค. ๒๕๕๙

Chainarong Sretthachau กับ ยิ้ม กลางสายฝน และคนอื่นๆ อีก 26 คน 25 มีนาคม 2014 • 25 มีนาคม 2531 เป็นวันสำคัญของขบวนการสิ่งแวดล้อมไทยเมื่อขบวนการนิสิตนักศึกษา คนเมืองกาญจน์ และคนไทย ซึ่งได้เคลื่อนไหวร่วมกันหลายปี ได้ประกาศชัยชนะต่อโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน เขื่อนขนาดใหญ่กั้นแม่น้ำแควใหญ่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ในการชุมนุมที่หน้าศาลหลักเมือง จ.กาญจนบุรี หลังจากการประกาศชัยชนะ ต่อมาในวันที่ 4 เมษายน รัฐบาลที่นำโดย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้มีมติคณะรัฐมนตรีระงับการสร้างเขื่อนน้ำโจน และอีก 3 ปีต่อมา ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรก็ได้รับการประกาศจาก UNESCO ให้เป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก ในโอกาสนี้ ผมขอส่งความรู้สึกระลึกถึงเพื่อนฝูงซึ่งขณะนั้นเป็นนิสิตนักศึกษา พี่ๆ สื่อมวลชน และชาวกาญจนบุรีทุกคนที่เคยเคลื่อนไหวร่วมกัน ที่สำคัญ ผมขอกราบคารวะดวงวิญญาณพี่ประวิทย์ เจนวีระนนท์ พี่ที่ร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับพวกเรา ขอให้ดวงวิญญาณของพี่ประวิทย์ไปสู่สัมปรายภพด้วยเทอญ.

***หมายเหตุท้ายเรื่อง**

คุณนิทัศน์ ถนอมทรัพย์

อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองกาญจนบุรี เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่นักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรีทุกคน พูดตรงกันว่า ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ ศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน อย่างเต็มที่ทุกครั้ง คุณพนิดา สุริยาวงษ์ (หัวหน้าฝ่ายปกครองรักษาราชการแทนหัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล) กล่าวว่า นายกฯ นิทัศน์ อนุญาตให้ผู้ชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนใช้พื้นที่หน้าศาลหลักเมืองและยังอนุญาตให้ผู้ชุมนุมเข้ามาใช้ห้องน้ำของเทศบาลระหว่างการชุมนุม จากสมุดทะเบียนสมาชิกสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ปรากฏข้อมูลว่า คุณนิทัศน์ ถนอมทรัพย์ เคยเป็นนายกเทศมนตรี ถึง ๕ สมัย ดังนี้

สมัยที่ ๑ ระหว่าง วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ - ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๗

สมัยที่ ๒ ระหว่าง วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๑๘ - ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๒

สมัยที่ ๓ ระหว่าง วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๓ - (ไม่ปรากฏวันที่) สิงหาคม ๒๕๒๘

สมัยที่ ๔ ระหว่าง วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๘ - วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๓

สมัยที่ ๕ ระหว่าง วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ - (ไม่ปรากฏวันที่) พฤศจิกายน ๒๕๓๘

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ คุณนิทัศน์ ถนอมทรัพย์ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

๖.๔ บทสัมภาษณ์ คุณวลี เหลืองไพบูลย์

อดีตประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นชาวอำเภอเมืองกาญจนบุรี คุณวลีเป็นประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี คนที่ ๒ (ปี พ.ศ.๒๕๒๒ คุณวลีจำไม่ได้) ก่อนหน้านี้คุณบุญเยี่ยม จันทร์ศิริ เป็นประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรีคนแรก เมื่อกลุ่มสตรีกาญจนบุรีก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยมีสมาชิกรุ่นแรกประมาณ ๕๐-๖๐ คน และเพิ่มจำนวนเป็น ๗๐-๘๐ คน ในเวลาต่อมา สมาชิกของกลุ่มสตรีกาญจนบุรีส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขาย หรือทำธุรกิจส่วนตัวในอำเภอเมืองกาญจนบุรี เช่น คุณวลีที่เป็นเจ้าของร้านขายเครื่องเขียนชื่อ“วลีพร”บนถนนบวร สมาชิกกลุ่มสตรีกาญจนบุรีบางคนเป็นภรรยาข้าราชการ เช่น ตำรวจ ทหาร หรือข้าราชการของการไฟฟ้าฯ (สมาชิกเหล่านี้ มีส่วนช่วยให้ข้อมูลเชิงลับสำหรับการทำงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรีหลายกรณี) วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งกลุ่มสตรีกาญจนบุรี เพื่อให้เป็นที่พบปะสังสรรค์กันในหมู่แม่บ้านชาวอำเภอเมืองกาญจน์ เพื่อให้คำปรึกษาหารือหรือให้กำลังใจ ไปพบปะสมาชิกที่ต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ อย่างการเยี่ยมเยียนสมาชิกที่ป่วยหรือช่วยเป็นเจ้าภาพในงานศพ พวกเธอไม่เคยคิดเลยว่า กิจกรรมของกลุ่มจะมาไกลถึงขนาดนี้ได้เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนซึ่งเป็นงานระดับประเทศ

๖.๔.๑) วลี เหลืองไพบูลย์, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

กลุ่มสตรีกาญจนบุรี

๖.๔.๒) โลโก้ของกลุ่มสตรีกาญจนบุรี (ภาพจาก จดหมายข่าวของกลุ่มสตรีกาญจนบุรี)

สมาชิกในกลุ่มสตรีกาญจนบุรี มีนัดประชุมกันทุกวันที่ ๑๕ ของทุกเดือน โดยสมาชิกจะร่วมรับประทานอาหารกันฉันท์เพื่อนฝูง ตามร้านอาหารในจังหวัดกาญจนบุรีการสร้างความคุ้นเคยในหมู่สมาชิก ก่อให้เกิดความสามัคคี เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจ จึงทำได้ง่าย ไม่เหมือนการรวมพลจากคนที่ไม่รู้จักกัน แม้ในสมัยนั้นยังไม่มีเฟสบุ๊ค ไม่มีไลน์ แต่ทุกคนก็ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของเพื่อนในกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการไปมาหาสู่ เยี่ยมเยียนกันอยู่สม่ำเสมอ โดยไม่จำเป็นต้องมีธุระอะไรก็ไปให้กำลังใจกันได้

เมื่อคุณวลีเข้ามารับตำแหน่งประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี เธอมีผลงานชิ้นแรกคือการประสานงานกับฝ่ายบริหารท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี นิทัศน์ ถนอมทรัพย์ ซึ่งได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมทุกด้านที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับคนเมืองกาญจน์ อาทิเช่น เมื่อคุณวลีนำกลุ่มสตรีกาญจนบุรีเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน นายกเทศมนตรีท่านนี้ได้อนุญาตให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงมาใช้สถานที่ของทางราชการ เช่น ลานหน้าศาลหลักเมืองและห้องน้ำในอาคารเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ในฐานะประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี คุณวลี เคยให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในหัวข้อข่าว “แม่บ้านกาญจนบุรี เอ่ยผลกระทบเขื่อนน้ำโจน”[๑] ดังนี้

“..เธอและแม่บ้านด้วยกันไม่เห็นด้วยกับการที่จะสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยให้เหตุผลว่า เมืองกาญจน์มีเขื่อนอยู่แล้วตั้งหลายเขื่อน เช่น เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนวชิราลงกรณ เขื่อนเขาแหลม เป็นต้น ผลกระทบต่างๆ ที่สร้างเขื่อนเหล่านี้มา เท่าที่เห็นก็คือ ความแล้งไม่มีฝนตกตามฤดูกาลดังแต่ก่อนทำให้ผลผลิตพืชไร่ลดน้อยลง โรงงานต่างๆ ที่ให้ทุนรอนชาวไร่ไปเพาะปลูกต้องเลิกราไปตั้งหลายโรง เพราะชาวไร่ไม่มีทุนกลับมาส่งคืน

---

[๑] “แม่บ้านกาญจนบุรี เอ่ยผลกระทบเขื่อนน้ำโจน”. **ไทยรัฐ** (๓๐ มีนาคม ๒๕๓๑),หน้า ๑๓.

เนื่องจากเพาะปลูกไม่ได้ผล และน้ำในเขื่อนเขาแหลมเองก็ลดลงอยู่เรื่อยๆ เธอเล่าไปพร้อมกับชี้ให้ดูด้วย และการสร้างเขื่อนก็ต้องย้ายอพยพชาวบ้านในถิ่นนั้นขึ้นไปอยู่ในที่ดอน ซึ่งทำให้ชาวบ้านเหล่านี้ต้องเปลี่ยนอาชีพไปในที่สุด เพราะที่ใหม่นั้น ทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล ครอบครัวก็ต้องแยกย้ายกันไปรับจ้าง ปล่อยให้คนเฒ่าคนแก่เฝ้าบ้าน เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมาอีก แม้นักวิชาการจะยกข้ออ้างอิงต่างๆ ให้ทราบกัน เธอก็อดติดตามประสาแม่บ้านผู้ยังมีความเสียดายไม่ได้ว่า เธอเสียดายต้นไม้นานาชนิดที่มีอยู่มาเป็นเวลาหลายสิบปี ความงามเหล่านี้จะต้องมาถูกทำลายลง ซึ่งชาวต่างประเทศเองเคยเห็นความงามของทุ่งใหญ่นเรศวรแล้ว ยังกล่าวถึงการสร้างเขื่อนที่แล้วๆ มาก็ทำให้ปลาสูญพันธุ์ไปหลายชนิด เช่น ปลาคางเบือน ปลาเนื้ออ่อน ปลายี่สก ก็นับวันจะหาทานได้ยาก ซึ่งเธอก็ไม่ทราบว่ามันสูญหายไปได้อย่างไร และการสร้างเขื่อนแต่ละครั้งก็ได้ตัดไม้ทำลายป่า หากสร้างอีก ไม้เป็นล้านๆ ต้น จะอยู่ใต้น้ำ และแร่ธาตุต่างๆ อยู่ใต้น้ำ จากหลายสิ่งหลายอย่างนี้ ทำให้คิดว่า เราพอมีกลุ่มที่พอช่วยเหลือเป็นประโยชน์ได้ ควรช่วยกันทำให้เกิดประโยชน์ ถ้าเป็นไปได้ เรียกว่าได้ช่วยชีวิตคน ไม่ใช่แต่ชาวเมืองกาญจน์เท่านั้น ผลกระทบอาจจะไปถึงอำเภอต่างๆ เช่น ท่าม่วง ท่าเรือ บ้านโป่ง ราชบุรี สมุทรสงคราม ก็จะได้รับผลกระทบนี้ด้วย เพราะเมืองกาญจน์มีแผ่นดินไหวอยู่แล้ว”

เนื่องจากในขณะที่ข้าพเจ้าทำการสัมภาษณ์ คุณวลีมีอายุเกือบ ๘๕ ปี และมีโรคประจำตัว อาทิเช่น โรคหัวใจ จึงอาจให้ข้อมูลได้ไม่มากนัก หากแต่ผลงานของท่านปรากฏหลักฐานบนโล่รางวัลอันได้รับมานับไม่ถ้วน จากสถาบันต่างๆ ทั่วประเทศ อาทิเช่น รางวัลสตรีดีเด่น ประจำปี ๒๕๔๙ จาก สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ รางวัลผู้นำสตรีเข้มแข็ง ประจำปี ๒๕๔๗ จากผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี รางวัลนักพัฒนาสังคมดีเด่น (ประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี) ประจำปี ๒๕๓๙ จากหนังสือพิมพ์ผู้นำก้าวหน้า รางวัลผู้นำสตรีท้องถิ่นดีเด่น ประจำปี ๒๕๔๐ จากสโมสรโรตารี จังหวัดกาญจนบุรี บนถนนบวร เยื้องกับร้านของคุณวลี มีร้านอัญมณีชื่อ ร้านเท็กซัส จิวเวลรี อดีตเจ้าของร้านจำหน่ายเพชรพลอยแห่งนี้มีนามว่า คุณอร่าม จันทร์ศิริ เขาเป็นผู้ที่มีส่วนช่วยเผยแพร่ข้อมูลเพื่อร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนในยุคแรก (พ.ศ.๒๕๒๒ - พ.ศ. ๒๕๒๖) ในฐานะสื่อมวลชนและเจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชื่อ “เสียงตะวันตก” น่าเสียดายที่คุณอร่าม เสียชีวิตไปด้วยโรคมะเร็ง เมื่ออยู่ในวัยเพียง ๔๕ ปี (พ.ศ.๒๕๒๖) คุณวลี เหลืองไพบูลย์ เป็นน้องสาวของคุณวิชิต เหลืองสอาด ซึ่งสนับสนุนให้ กลุ่มสตรีกาญจนบุรีเคลื่อนไหวในการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

วิชิต เหลืองสอาด (เกิดปี พ.ศ. ๒๔๖๔ เสียชีวิตในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ อดีตสมาชิกสภาเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานสโมสรไลออนส์ และประธานสมาคมตระกูลอึ้ง คุณวิชิต เป็นกำลังสำคัญในการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนมาโดยตลอด เขามีวลีที่กล่าวเป็นประจำว่า "ช่วยกันคัดค้านเขื่อนน้ำโจน เพื่อรักษาทุ่งใหญ่นเรศวรไว้เป็นมรดกของชาวกาญจน์และของประเทศไทยไปตลอดกาล"

(ข้อมูลจาก บทความ ผู้พิทักษ์ทุ่งใหญ่...ที่จากไป ในหนังสือ ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก[๑])

---

[๑]วิมล คงสกุลถาวร และคณะ.**ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก**.(กาญจนบุรี : คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนกาญจนบุรี,๒๕๓๕),หน้า ๘๓.

๖.๕ บทสัมภาษณ์ คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี

ประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ.๒๔๙๐ เป็นชาวอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม นามสกุลเดิม อุตสาหะอนันต์ เมื่ออายุ ๑๘ ปี ได้ย้ายมาอาศัยอยู่กับญาติที่จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๖ ได้สมรสกับคุณชัช โชติรสเศรณี ชาวจังหวัดกาญจนบุรี แล้วย้ายเข้าไปอยู่ในครอบครัวของสามี ประกอบอาชีพขายของชำ ที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี ต่อมาใน ปี พ.ศ.๒๕๑๗ คุณชัชจึงแยกครอบครัวออกมาเช่าห้องแถว เปิดร้านขายวัสดุก่อสร้าง ชื่อ “ช. แสงฟ้าโลหะภัณฑ์” ในตลาดสดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

๖.๕.๑) คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

ต่อมา จึงไปเปิดร้านอยู่ในตลาดศูนย์การค้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี ช่วงที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนคุณภินันทน์ อยู่ในฐานะสมาชิกกลุ่มสตรีกาญจนบุรี (ขณะนั้นคุณวลี เหลืองไพบูลย์ เป็นประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี) การร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนของคุณภินันทน์ เริ่มต้นเมื่อชาวกาญจนบุรี จัดตั้งศูนย์ประสานงานคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน องค์กรหนึ่งซึ่งสนับสนุนการทำงานของศูนย์นี้คือกลุ่มสตรีกาญจนบุรีที่คุณภินันทน์ เป็นสมาชิก วันหนึ่ง ในปี พ.ศ.๒๕๓๐ กลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ในกรุงเทพฯ ร่วมขี่จักรยานเพื่อรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนจากกรุงเทพฯ-นครปฐม มาจนถึงอำเภอเมืองกาญจนบุรี

คุณภินันทน์ตั้งโต๊ะบริการน้ำดื่มต้อนรับผู้ที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนอยู่หน้าร้านของตนเอง เมื่อมองไปบนถนน เธอได้เห็นคุณวลี เหลืองไพบูลย์ – ประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรีและสมาชิกกลุ่มสตรีบางคนร่วมเดินรณรงค์อยู่ในขบวนด้วย คุณวลีกวักมือเรียกคุณภินันทน์ให้เข้าไปเดินด้วยกัน ขณะนั้น คุณภินันทน์หยุดคิด ชั่งใจในคุณค่าระหว่างธุรกิจการค้าที่กำลังไปได้สวย กับการเข้าไปช่วยเพื่อนร่วมจังหวัดคัดค้านการสร้างเขื่อนซึ่งจะทำลายป่าอันอุดมสมบูรณ์ที่สุดของจังหวัดกาญจนบุรี

อันที่จริงแล้ว ตลอดเวลาที่ผ่านมา คุณภินันทน์เป็นพลังเงียบร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน แต่ด้วยภาระหน้าที่ของความเป็นแม่ เธอต้องดูแลลูกถึง ๔ คน คนโตอยู่ในวัย ๑๒ ขวบ คนเล็ก มีวัยเพียง ๒ ขวบ เธอควรตัดสินใจอย่างไร ? จะเลือกครอบครัวหรือสังคม คุณภินันทน์มองขึ้นไปบนถนนเห็นคนเมืองกาญจน์มาเข้าร่วมเดินขบวนไม่มากนัก ขณะนั้นเป็นเวลาเย็น ใกล้จะถึงเวลาปิดร้านค้า คุณภินันทน์บอกกับตัวเองว่าถ้าไปร่วมขบวนด้วยสักพักก็คงไม่เสียหายอะไร คิดดังนั้นแล้ว จึงได้ขออนุญาตสามี ไปร่วมเดินรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน จากตลาดศูนย์การค้า มาจนถึงวัดถาวรวราราม (วัดญวณ) อันเป็นที่พักค้างแรมรับประทานอาหาร ของกลุ่มนักศึกษาที่มาจากกรุงเทพฯ อาหารเหล่านี้ แม่บ้านในสมาชิกกลุ่มสตรีกาญจนบุรีร่วมกันเป็นเจ้าภาพ วัดญวณแห่งนี้ยังเป็นสถานที่ซึ่งใช้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เช่น การประชุม การเขียนป้ายประท้วง ตลอดจนการวางกลยุทธ์ในการต่อสู้กับภาครัฐ หลังกลับจากการเข้าร่วมเดินประท้วงคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณภินันทน์กลับไปนอนคิดทั้งคืนว่า เธอควรจะสู้หรือถอย เมื่อหวนนึกถึงอาก๋งซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน แต่ยังคงทำงานให้คนในชุมชน จนหลังปลดเกษียณ อาก๋งมักถูกคนในครอบครัวตำหนิว่า "งานในบ้านไม่ทำ ชอบไปทำงานนอกบ้าน ทำงานเพื่อสังคมแล้วได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา" อาก๋งของคุณภินันทน์ อธิบายด้วยเหตุผลว่า **"สังคมเรายังต้องให้เวลาศึกษาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้"** เมื่อหวนนึกถึงคำพูดประโยคนี้ คุณภินันทน์จึงตัดสินใจเข้าร่วมสัมมนาคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ในวันรุ่งขึ้น ในสมัยนั้น นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองกาญจนบุรี คือคุณนิทัศน์ ถนอมทรัพย์ ได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้ศูนย์ประสานงานคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ที่เข้าร่วม คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน การสัมมนาจึงจัดขึ้น ณ หอประชุมของเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ในการสัมมนาครั้งนี้ มีนักวิชาการหลายท่านเข้าร่วมอภิปรายเป็นเวลานานกว่า ๓ ชั่วโมง ช่วงท้ายของการอภิปรายได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ซักถาม วันนั้นเป็นวันแรกในชีวิตที่คุณภินันทน์มีโอกาสได้พูดต่อหน้าสาธารณชน เธอแสดงความคิดเห็นต่อต้านการสร้างเขื่อน ไว้ดังนี้

"คนเมืองกาญจน์เสียสละเพื่อประเทศชาติมามากแล้ว (ขณะนั้นมีการสร้างเขื่อนในจังหวัดกาญจนบุรี ๓ แห่ง) พวกเราไม่อยากได้เขื่อนอีกแล้ว ถึงจะบอกว่า สร้างเขื่อนเพื่อผลิตไฟฟ้าไปสู่ชนบท แต่ความจริงสิ่งนี้กลับให้โทษแก่ชาวบ้าน เพราะเมื่อมีไฟฟ้าบริษัทที่ขายเครื่องใช้ไฟฟ้าในระบบผ่อนส่งก็จะเข้าไปขายสินค้า แรกๆ ชาวบ้านยังมีเงินผ่อน ต่อมาเมื่อเงินหมด ก็ต้องส่งลูกสาวเข้าไปขายแรงงานในเมือง เพื่อช่วยพ่อแม่หาเงินมาผ่อนสินค้า ทั้งที่ในตู้เย็นที่ผ่อนมา มีเพียงน้ำเปล่าแช่เอาไว้ บางครอบครัวผ่อนส่ง

เครื่องใช้ไฟฟ้าหลายชิ้นต้องส่งลูกไปทำงานตามร้านอาหาร...เขื่อนได้ทำลายสังคมของคนชนบท และส่งผลกระทบต่อคนในเมือง เช่น ทำให้อากาศแล้ง ร้อนขึ้น...ใครจะเอาเขื่อนก็เอาไปเถอะ ดิฉันคนหนึ่งละที่ไม่เอาเขื่อน" เมื่อคุณภินันทน์กล่าวจบ เสียงปรบมือดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วทั้งหอประชุมเทศบาล คุณวลีประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี เดินเข้ามาให้กำลังใจว่า"หนูพูดได้ดีมาก มีแต่คนชม" ส่วนคุณกิ่ง กังสภัทรกุล หรือเฮียกิ่งของชาวเมืองกาญจน์ กล่าวอย่างชื่นชมว่า "ภินันทน์พูดดีมาก ฟังเข้าใจง่าย เสียงดังฟังชัด ทีแรกผมหลับไปแล้ว พอได้ยินเสียงของภินันทน์จึงตื่นขึ้นมา ฟังแล้วหายง่วงเลย ทำให้เข้าใจอะไรมากขึ้น มีอะไรให้ช่วยบอกได้เลยนะ ผมยินดีช่วยเต็มที่"

วันรุ่งขึ้น เฮียกิ่งไปซื้อของที่ร้านค้าของคุณภินันทน์ ยังได้กล่าวชมคุณภินันทน์ให้สามีของเธอฟัง ชาวเมืองกาญจน์หลายคนพากันไปอุดหนุนสินค้าในร้าน ช.แสงฟ้า พวกเขาพูดกับคุณชัชว่า "ซ้อนันทน์เก่ง พูดได้ดีมาก" นอกจากมาชมด้วยตนเอง ยังมีคนโทรศัพท์มาอีกหลายสาย ทุกรายพูดในทำนองเดียวกันว่า ภรรยาของคุณชัช พูดคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนได้ดีมาก ควรสนับสนุนให้เธอเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เย็นวันนั้น หลังจากปิดร้าน ขณะทานอาหารค่ำด้วยกัน คุณชัชก็เล่าให้คุณภินันทน์ฟังว่ามีแต่คนชื่นชมการแสดงความคิดเห็นคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนของเธอ เมื่อได้ฟังดังนั้นพลันหัวใจของหญิงชาวบ้านผู้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษามามากนัก และเป็นที่รู้จักในฐานะคนค้าขาย บัดนี้เธอกลายเป็นวีรสตรีที่กล้าแสดงความคิดเห็นประหนึ่งเป็นปัญญาชน ชีวิตจะเปลี่ยนไปในทิศทางใด ถ้าเธอตัดสินใจเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนอย่างเต็มตัว วันรุ่งขึ้น คุณภินันทน์ตัดสินใจสั่งทำป้ายผ้ายาว ๑๒ เมตร เขียนข้อความว่า **"ชาวกาญจน์ผวา รัฐตั้งระเบิดเวลาให้"** ในป้ายผ้าปรากฏภาพระเบิดลูกใหญ่ ป้ายนี้ถูกนำไปติดไว้หน้า ร้าน ช. แสงฟ้าฯ เท่ากับเป็นการประกาศว่า เธอเลือกที่จะยืนอยู่ข้างใดจากวันนั้นเป็นต้นมา คุณภินันทน์จะสละเวลาทำมาหากิน ไปเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนทุกครั้ง นับตั้งแต่การเปิดเวทีปราศรัยหน้าศาลหลักเมือง การแสดงดนตรีเพื่อชีวิต การจัดนิทรรศการเรื่องผลกระทบจากการสร้างเขื่อนตามโรงเรียนต่างๆ ขบวนรถแห่รณรงค์จากอำเภอเมืองกาญจนบุรีไปถึงอำเภอบ้านโป่ง ราชบุรี คุณภินันทน์ทำเช่นนี้ติดต่อกันนานหลายเดือน และสุดท้ายผองเพื่อนนักอนุรักษ์ชาวเมืองกาญจน์พากันเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อไปยื่นหนังสือคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ยังทำเนียบรัฐบาล

ต่อมา ในวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๑ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น มีคำสั่งให้ระงับโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และในปี พ.ศ.๒๕๓๔ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ก็ได้รับการลงมติให้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติแห่งแรกของประเทศไทย สร้างความมั่นใจว่าโครงการเขื่อนน้ำโจนจะไม่หวนกลับมาเป็นการถาวร ระหว่างต่อสู้เพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณภินันทน์ต้องสละเงินทองที่ต้องใช้ในการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลมาประชาสัมพันธ์ ข้อมูลซึ่งได้จากการลงพื้นที่ทุ่งใหญ่นเรศวร ทำให้กลุ่มนักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรี มีมติเห็นพ้องต้องกันว่า ควรให้ชาวกะเหรี่ยงอาศัยในทุ่งใหญ่ต่อไป เพราะชาติพันธุ์กลุ่มนี้อยู่ในทุ่งใหญ่มาก่อนที่จะได้รับการประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพวกเขาก็เป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติเช่นกัน การคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนจากเจ้าของร้านวัสดุก่อสร้างก็เท่ากับวางตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อการไฟฟ้าฯ หน่วยงานซึ่งเคยมาเป็นลูกค้าขาประจำ ทำกำไรให้ร้าน ช.แสงฟ้า โลหะภัณฑ์ของคุณภินันทน์มากมาย แต่ก็มีลูกค้าอีกหลายรายที่เป็นชาวบ้านทั่วไป ตัดสินใจเดินทางมาจากที่ไกลๆ เพื่อมาให้กำลังใจแก่นักอนุรักษ์ผู้นี้ด้วยการอุดหนุนสินค้าของร้าน ช. แสงฟ้า เพื่อสนับสนุนให้คุณภินันทน์นำเงินไปใช้ในการเคลื่อนไหวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แม้จำนวนเงินที่ได้จากชาวบ้านนั้นอาจเทียบไม่ได้กับเงินที่ได้จากหน่วยงานราชการ แต่สามีของคุณภินันทน์ก็ได้ปลอบใจภรรยาว่า “ขายได้น้อยลงก็ดีเหมือนกัน เราจะได้เหนื่อยน้อยลง” คุณภินันทน์เดาเหตุการณ์ล่วงหน้ามาก่อนแล้วว่า จะต้องเป็นเช่นนี้ แต่ถ้าต้องขายของไปพร้อมกับขายอุดมการณ์ เธอก็เลือกที่จะทำตามอุดมการณ์ คุณภินันทน์กล่าวด้วยน้ำเสียงจริงจังและแววตามุ่งมั่น.. “นักอนุรักษ์ต้องเป็นนักต่อสู้ ถ้าเรารู้ตัวว่า ไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง ก็ทำได้อย่างเต็มที่ ไม่มีอะไรจะต้องหวั่นเกรง”

“องค์กรใดก็ตาม ถ้ามีคนเพียงสิบคนในจำนวนร้อยคน เป็นนักต่อสู้ องค์กรนั้นจะเจริญก้าวหน้าได้” การร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน มีส่วนช่วยพัฒนาสติปัญญาความสามารถ ทำให้คุณภินันทน์เข้มแข็งขึ้นทั้งกายและใจ จากแม่บ้านผู้ไม่ชำนาญในการขับรถ เมื่อเธอต้องขับรถตระเวนไปตามที่ต่างๆ เพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อน ทำให้คุณภินันทน์กลายเป็นหญิงแกร่งแห่งเมืองกาญจน์ เป็นนักต่อสู้ผู้ยอมเอาชีวิตเข้าแลก

คุณภินันทน์กล่าวกับข้าพเจ้าว่า เธอคงไม่สามารถทำงานให้สังคมได้เต็มที่ ถ้าหากสามีไม่สนับสนุน ทุกครั้งที่เธอสละเวลาออกมาเคลื่อนไหว สามีจะต้องดูแลกิจการเพียงคนเดียว สิ่งเดียวที่เขาขอคือ ขอให้เธอดูแลลูกทั้งสี่ให้เป็นคนดีให้ได้ จะทำงานเพื่อสังคมก็ทำไปคุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี รองประธานกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ เพื่อนร่วมอุดมการณ์ของคุณภินันทน์ยกย่อง สามีของคุณภินันทน์ เอาไว้ในการเปิดปาฐกถาในหัวข้อ เมื่อกลุ่มสตรีเมืองกาญจน์ หาญกล้า ปกป้องสิ่งแวดล้อม (จัดโดยมูลนิธิโกมลคีมทอง) ดังนี้

"...หลายๆ ครั้งที่ผมร่วมเดินทางกับคุณภินันทน์ ไม่ว่าคุณชัชจะมีภารกิจมากมายขนาดไหน แต่ก็ยังแบ่งเวลามาเตรียมยานพาหนะให้คุณภินันทน์ ทุกครั้งที่จะลงภาคสนามบุกป่าฝ่าดงเพื่อเก็บข้อมูล คุณชัชจะเตรียมรถ เตรียมเสบียงอาหารทุกอย่างใส่ปิ่นโต ผมคิดว่า นี่คือพลังที่สำคัญ เพราะว่าเป็นพลังแห่งความเข้าใจ ไม่มีพลังไหนจะยิ่งใหญ่และสำคัญเท่าพลังครอบครัว..." แม้จะไม่ได้เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนอย่างออกนอกหน้า ทว่า คุณชัชคือพลังใจอันยิ่งใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการต่อสู้ของคุณภินันทน์ ต่อข้อถามถึงความสำเร็จของชาวกาญจนบุรีโดยภาพรวม คุณภินันทน์วิเคราะห์ว่าเกิดจากความสามัคคีอันมีที่มาจากความคุ้นเคย ไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ แม้ในภาวการณ์ปกติในสมัยนั้น อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีแต่คนท้องถิ่น เกิดและเติบโตมาในเมืองกาญจน์ ยังไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ อีกทั้งยังไม่มีคนต่างถิ่นเข้ามาครอบครองที่ดินในจังหวัดกาญจนบุรีมากเหมือนเช่นทุกวันนี้ เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องการระดมพลโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวในเรื่องการอนุรักษ์ ชาวกาญจนบุรีล้วนมีความรักธรรมชาติอยู่ในสายเลือด ก่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน แม้เทคโนโลยีการสื่อสารในยุคนั้นยังไม่ทันสมัย เพราะงานอนุรักษ์นั้นเป็นงานหนัก คุณภินันทน์เคยรู้สึกท้อ แต่เธอก็ไม่เคยถอย ในการต่อสู้เพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณภินันทน์ได้กำลังใจจากหลวงพ่ออุตตมะแห่งวัดวังก์วิเวการาม อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พระเถระรูปนี้ กล่าวกับกลุ่มคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนว่า "ถ้าเจ้าของพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อน พวกเราก็มีสิทธิ์ที่จะชนะ" เจ้าของพื้นที่หมายถึง หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรในสมัยนั้นคือ คุณวีรวัธน์ ธีรประสาธน์ นักวิชาการป่าไม้ผู้มีความสามารถในการเขียนบทความเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการ อีกทั้งอธิบดีกรมป่าไม้ในสมัยนั้น คือคุณไพโรจน์ สุวรรณกร ก็ได้แสดงจุดยืนที่ชัดเจนว่า ไม่ต้องการให้สร้างเขื่อนน้ำโจน และยังเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นในการต่อต้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

ข้าพเจ้าวิเคราะห์จากประสบการณ์ที่เคยทำสารคดีเกี่ยวกับนักอนุรักษ์ได้ว่า บุคคลที่เป็นนักอนุรักษ์ ไม่ว่าทำงานสาขาอาชีพใด จะมีคุณสมบัติพิเศษเหมือนกันอันเหนือกว่าคนธรรมดาทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นสติปัญญา ความเสียสละ ความกล้าหาญ แม้การแสดงออกของนักอนุรักษ์ มักตรงไปตรงมา ชนิดที่เรียกว่า “ขวานผ่าซาก” หากแต่ในจิตใจของพวกเขาไม่เคยอาฆาตพยาบาทใคร ไม่ว่าบุคคลผู้ใด จะเคยกระทำกับเขาไว้เช่นไร นักอนุรักษ์ ย่อมให้อภัยได้ (ที่กล่าวมานี้หมายถึง นักอนุรักษ์ตัวจริง ที่ไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง) แต่ด้วยบุคลิกที่จริงจังจนบางครั้งดูเหมือนก้าวร้าว แท้จริงแล้วนักอนุรักษ์มักอ่อนโยน มองธรรมชาติด้วยสายตาอันลึกซึ้งแหลมคม เกินกว่าคนธรรมดาจะสามารถเข้าใจพวกเขาได้ เป็นโชคดีที่ประเทศของเรา ยังมีบุคคลจำพวกนี้ แม้หลายคนต้องสังเวยชีวิตไปโดยไม่สามารถหาฆาตกรได้ ความร่วมมือร่วมใจของชาวจังหวัดกาญจนบุรีเป็นเกราะป้องกันภัยให้นักอนุรักษ์ได้ดี เพราะไม่มีแกนนำคนใดคนหนึ่งซึ่งเป็นหัวหอกอย่างเด่นชัด ทำให้อาจตกเป็นเป้าหมายในการสังหารได้เหมือนนักอนุรักษ์ในจังหวัดอื่นๆ เพราะผลประโยชน์ที่แสวงหาได้จากทรัพยากรธรรมชาตินั้นมหาศาล จนไม่อาจประเมินค่าได้ ทุกวันนี้คุณภินันทน์ยังคงทำกิจกรรมในฐานะประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี

ในช่วงที่ข้าพเจ้าขอสัมภาษณ์เธอ คุณภินันทน์นั่งพับจดหมายถึงสมาชิกกลุ่มสตรีกาญจนบุรี เพื่อเชิญเหล่าสมาชิกเข้าร่วมประชุมประจำเดือน เหมือนในยุคแรกของการก่อตั้ง เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ณ ศาลจังหวัดกาญจนบุรี ข้าพเจ้าเห็นด้วยตาของตนเองว่า คุณภินันทน์และสมาชิกกลุ่มสตรีกาญจนบุรี รวมทั้งคุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี เดินทางไปศาลจังหวัดเพื่อให้กำลังใจแก่ชาวกะเหรี่ยงบ้านคลีตี้ที่ไปฟังคำพิพากษาศาลฎีกา ในคดีซึ่งบริษัททำเหมืองแร่ตะกั่วก่อให้เกิดสารตะกั่วตกค้างอยู่ในแหล่งน้ำของหมู่บ้าน นับจากวันที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณภินันทน์ทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อชาวกาญจนบุรีมาโดยตลอด อาทิเช่น

ปี พ.ศ.๒๕๓๒ - ๒๕๓๓ ร่วมต่อสู้เพื่อปิดโรงงานกระดาษที่ตั้งอยู่กลางเมืองทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

ปี พ.ศ.๒๕๓๔ - ๒๕๓๙ ร่วมต่อต้านการขนย้ายกากสารพิษจากท่าเรือคลองเตยมาฝังไว้ในเขตทหาร จังหวัดกาญจนบุรี ในการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเรื่องนี้ มีผลให้คุณภินันทน์ถูกตำรวจจับในข้อหาบุกรุกเข้าไปในเขตทหาร

ปี พ.ศ.๒๕๓๘ นำสื่อมวลชนเข้าไปทำข่าวการตัดไม้ทำลายป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

ปี พ.ศ.๒๕๓๙ แจ้งหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ให้เข้าไปตรวจสอบบรรดานายทุนที่ลักลอบเข้าไปปลูกพืชเศรษฐกิจในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

ปี พ.ศ.๒๕๓๙ - ๒๕๔๒ ร่วมคัดค้านโครงการวางท่อส่งก๊าซไทย-พม่า ที่ต้องตัดถนนผ่านป่าลุ่มน้ำชั้น 1A และผ่านหมู่บ้านของชนเผ่าพม่า-มอญ-กะเหรี่ยง

ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ปัจจุบัน ร่วมต่อสู้เพื่อปิดเหมืองแร่ตะกั่วในหมู่บ้านคลีตี้ ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน ร่วมคัดค้านการระเบิดภูเขาหน้าศาลากลางจังหวัด

ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ - ปัจจุบัน ร่วมเรียกร้องให้ภาครัฐให้ความรู้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใต้เขื่อน มีความรู้เรื่องการเผชิญภัยพิบัติ ในกรณีเกิดแผ่นดินไหว หรือเขื่อนแตก

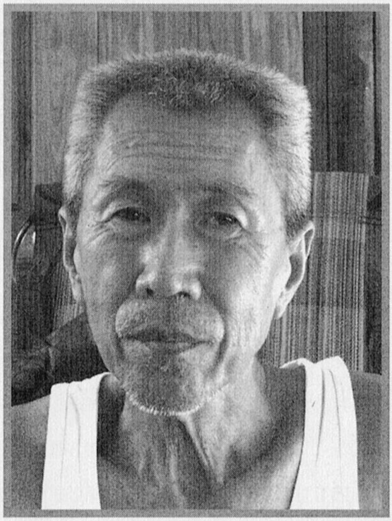
ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - ปัจจุบัน ร่วมคัดค้านการจัดส่งลูกช้างไทยไปออสเตรเลีย

ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗ ร่วมกับชุมชนชาวตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง เรียกร้องให้ภาครัฐยกเลิกโครงการขุดคลองผันน้ำจากภาคเหนือมาสู่ภาคตะวันตก ที่ตำบลท่าล้อ เพราะอาจทำให้เกิดอุทกภัยในจังหวัดกาญจนบุรี

ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ คุณภินันทน์ได้เพิ่มพูนความรู้ในสาขาพัฒนาชุมชนให้กับตนเองด้วยเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี (ภาคพิเศษ) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และต่อมาได้รับพระราชทานปริญญาบัตรในปี พ.ศ.๒๕๔๒ (สาเหตุที่สำเร็จการศึกษาช้า เพราะทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ไปในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม) นับว่า **คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี** คือความภูมิใจของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในฐานะนักอนุรักษ์ผู้มีผลงานอันเด่นชัดอย่างต่อเนื่องยาวนาน ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมาเธอคือสตรีผู้หนึ่งซึ่งทำให้สังคมได้ตระหนักว่า “ผู้หญิงมิใช่เพศที่อ่อนแอ”

๖.๖ บทสัมภาษณ์ คุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี

ผู้ก่อตั้งและรองประธานกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ.๒๔๙๒ ที่อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมา ได้เปิดร้านถ่ายภาพชื่อร้านไฟน์อาร์ต ในตลาดศูนย์การค้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี คุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี เข้าร่วมกับศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

๖.๖.๑) บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

โดยเริ่มจากการให้ศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน หยิบยืมสิ่งของไปใช้ในการคัดค้าน เช่น รถกระบะประชาสัมพันธ์โครงการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน การที่ทางศูนย์ฯ เข้ามาขอความช่วยเหลือจากคุณบุญส่ง เนื่องจากเห็นว่าคุณบุญส่งทำกิจกรรมเพื่อชุมชนอยู่แล้ว (เป็นกรรมการโรงเจ เป็นประธานส่งเสริมการกีฬา) ต่อมา ทนายประวิทย์ เจนวีระนนท์ ผู้นำศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน จึงออกหนังสือเชิญให้คุณบุญส่ง ไปเข้าร่วมประชุมวางแผนเรื่องคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณบุญส่งตอบตกลงทันที เพราะเขามีความเห็นว่า*หน้าที่การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ คือหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน และทั้งนี้มนุษย์ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำอะไรเพื่อตนเองตลอดเวลา การทำอะไรให้คนอื่นนั้น ย่อมส่งผลต่างจากการทำเพื่อตนเอง* ที่ประชุมของศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจนได้มอบหมายให้คุณบุญส่งเป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์โครงการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เพื่อให้การใช้รถแห่ประชาสัมพันธ์โครงการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน มีประสิทธิภาพสูงสุด คุณบุญส่งจึงใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัว ติดตั้งเครื่องเสียงอย่างอลังการเพื่องานนี้โดยเฉพาะทุกๆ

วันเขาจะขับรถส่งกระจายเสียงตระเวนไปรอบๆ เมืองและไปตามอำเภอต่างๆ อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย บนกระบะหลังเต็มไปด้วยบรรดานักศึกษาจากคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน กับนักศึกษาจากชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติฯ ของมหาวิทยาลัยต่างๆ คอยช่วยแจกใบปลิวและแผ่นพับซึ่งให้ข้อมูลเรื่องผลกระทบจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน และรายงานความคืบหน้าของโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนไปในเวลาเดียวกัน หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๑ พาดหัวข่าวเรื่องเขื่อนน้ำโจน ในหน้า ๒ ปรากฏข่าว **นายไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ** ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ให้สัมภาษณ์ว่า "...ประชาชนชาวจังหวัดกาญจนบุรี ไม่ยอมรับ (ผลสรุปของคณะกรรมการพิจารณาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน ที่ให้ระงับโครงการดังกล่าว*ชั่วคราว* และให้ศึกษาต่อถึงผลกระทบของการสร้างเขื่อนน้ำโจน) และต้องการให้ยกเลิกโครงการแต่อย่างเดียว โดยได้รณรงค์ติดธงคัดค้านตามบ้านกว่า ๑๐,๐๐๐ แผ่นแล้ว..." นักศึกษาเหล่านี้เดินทางมาจากกรุงเทพฯ แม้ไม่มีญาติพี่น้องอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี พวกเขาได้ที่พักและอาหารจากการจัดหาของกลุ่มแม่บ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในกลุ่มสตรีกาญจนบุรี แม่บ้านของคุณบุญส่งคือคุณปาริชาติ จันทร์ส่องรัศมี ซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มสตรีกาญจนบุรี เธอต้องรับหน้าที่คุมงานที่ร้านถ่ายภาพเพียงคนเดียว ในช่วงที่สามีออกมาเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านเขื่อนน้ำโจน (ในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙ คุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี ไปศาลจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อให้กำลังใจแก่ชาวกะเหรี่ยงบ้านคลีตี้ที่ไปฟังคำพิพากษาศาลฎีกา ในคดีบริษัททำเหมืองแร่แห่งหนึ่ง ทำให้สารตะกั่วตกค้างในแหล่งน้ำ ข้าพเจ้ายังเห็นคุณปาริชาติประคองคุณบุญส่งไปศาล) สังคมควรยกย่องครอบครัวของนักอนุรักษ์ ที่อดทนและเสียสละ ไม่ขัดขวางการทำงานเพื่อสังคมของสามีหรือภรรยา นักอนุรักษ์ต้องสละเวลาในการทำมาหากินไปทำงานเพื่อสังคม การเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนนั้น แกนนำทุกคนใช้เงินส่วนตัวไปอย่างไม่เสียดาย ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อน คุณบุญส่งใช้เงินไปในการอัดฟิล์มภาพถ่าย คุณบุญชัย (น้องชายของเขา) ใช้เงินไปในการเขียนป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ นักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรี ใช้เงินในการเดินทางลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับทุ่งใหญ่นเรศวร คุณบุญส่งลงพื้นที่ จนได้ไปพบกับหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร (คุณวีรวัธน์ ธีรประสาธน์) และหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง (คุณสืบ นาคะเสถียร) ทั้ง ๒ ท่านทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องเขื่อนน้ำโจนและป่าทุ่งใหญ่นเรศวรแก่ชาวกาญจนบุรี ด้วยความที่ทั้ง ๓ ท่าน มีอุดมการณ์ด้าน

การอนุรักษ์เหมือนกัน ทำให้ถูกอัธยาศัยกันสายสัมพันธ์ระหว่างคุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี และคุณวีรวัธน์ ธีรประสาธน์ ยั่งยืนมาจนกระทั่งทุกวันนี้ (ส่วนคุณสืบ นาคะเสถียร เสียชีวิตไปตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๓๓) คุณบุญส่งเดินทางเข้าไปถ่ายภาพป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและบริเวณที่จะมีการสร้างเขื่อนน้ำโจน เพื่อนำมาจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ด้วยการออกหน่วยตามชุมชนต่างๆ อย่าง หมู่บ้าน วัด โรงเรียน กิจกรรมถูกจัดอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้คนเมืองกาญจน์เกิดความตื่นตัว เข้าร่วมคัดค้านเขื่อนน้ำโจน ตามสโลแกนของศูนย์ประสานงานคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนที่ว่า **"ตื่นเถิดชาวกาญจน์ ร่วมคัดค้านเขื่อนน้ำโจน"**

คุณบุญส่งเคยได้รับแผนที่และข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนน้ำโจนจากแนวร่วมผู้ไม่ประสงค์ออกนาม และเคยได้รับโทรศัพท์จากชายลึกลับ โทรมาข่มขู่ว่า "ถ้าไม่อยากเดือดร้อน ก็จงเลิกคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน"

นอกจากนี้ยังมีตำรวจสันติบาลมาเก็บหลักฐานต่างๆ จากบ้านของเขา เพื่อนำไปตรวจสอบ แต่คุณบุญส่งก็ไม่กังวล เพราะมั่นใจในความสุจริตของตนเอง เขากล่าวด้วยน้ำเสียงหนักแน่นว่า "การเป็นนักเคลื่อนไหวต้องมีจิตใจสะอาด ปราศจากผลประโยชน์แอบแฝงอันจะนำมาซึ่งความเสี่ยง.. เงินทุกบาทที่นำมาใช้ในการทำงานอนุรักษ์ เป็นเงินส่วนตัวของผมทั้งสิ้น" เมื่อข้าพเจ้าถามว่า ไม่เสียดายสิ่งที่เสียไปในการทำงานเพื่อส่วนรวมหรือ คุณบุญส่งตอบด้วยแววตาภาคภูมิใจว่า **"ผมมีความสุขกับการได้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง"** นักอนุรักษ์ท่านนี้ กล่าวถึงฝ่ายที่ต้องการให้สร้างเขื่อนกับฝ่ายที่คัดค้านการสร้างเขื่อนว่า "เปรียบเสมือนมวยต่างรุ่น" คุณบุญส่งขยายความต่อไปว่า พิจารณาแค่สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จัดพิมพ์แผ่นพับ ๔ สีอย่างดีมาแจก ในขณะที่ศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน มีเพียงแผ่นพับพิมพ์ดีด อัดสำเนา ด้านสื่อมวลชน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ออกข่าวโทรทัศน์-วิทยุ เรื่องผลประโยชน์ที่จะได้จากการสร้างเขื่อน ส่วนศูนย์คัดค้านเขื่อนน้ำโจน ใช้รถกระบะกระจายเสียง ฝ่ายคัดค้านเขื่อนทุกคนตระหนักดีว่า ต้นทุนของทั้ง ๒ ฝ่าย ต่างกันมาก (ในสมัยนั้นยังไม่มีการขอรับเงินบริจาคจากประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการเคลื่อนไหวเพื่อสังคม) แต่นักอนุรักษ์ชาวกาญจน์ก็ยังอาจหาญไปต่อกรกับหน่วยงานราชการ.. นี่คือตำนานอันเป็นที่มาของฉายาว่า *"เมืองหลวงแห่งการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อม"* เหตุการณ์ที่ยังคงเด่นชัดในความทรงจำของชาวกาญจนบุรีคือวันนัดชุมนุมใหญ่หน้าศาลหลักเมืองในอำเภอเมืองกาญจนบุรี เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๑ คนเมืองกาญจน์มาชุมนุมใหญ่เพื่อร่วมมือกดดันให้รัฐบาลยกเลิกโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน

ผู้เข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่เป็นชาวอำเภอเมืองกาญจนบุรี นอกจากนี้ก็ยังมีชาวอำเภออื่นๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี นักศึกษาจากคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน (คอทส.) และนักศึกษาจากชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติฯ ของมหาวิทยาลัยต่างๆ และที่สำคัญที่สุดคือ บรรดาชาวกะเหรี่ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ก็มาร่วมเดินขบวนด้วย พวกเขาต้องเดินทางมาจากอำเภอสังขละบุรี ที่อยู่ห่างไกลออกไปเป็นระยะทางเกือบ ๓๐๐ กิโลเมตร เหตุการณ์นี้จบลงด้วยดี เมื่อนายกรัฐมนตรี มีคำสั่งให้ระงับโครงการก่อสร้างเขื่อนในเดือนถัดมาคุณบุญส่งกล่าวกับข้าพเจ้าว่า “ผมภูมิใจที่ได้ทุ่มเททำตามอุดมการณ์ อย่างเต็มที่...ผมได้ทำเพื่อสังคมมาพอแล้ว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ดำรงไว้ได้เพราะชาวกาญจนบุรีมีความตระหนักในการรักษาทรัพยากรอัน*เป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี ของชาวกาญจนบุรี*”

๖.๗ บทสัมภาษณ์ คุณบุญชัย จันทร์ส่องรัศมี

สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ.๒๔๙๗ ที่อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมาได้มาเปิดร้านขายรองเท้าอยู่ในตลาดศูนย์การค้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี คุณบุญชัย จันทร์ส่องรัศมี เป็นน้องชายของคุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี รองประธานกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ ในฐานะพี่กับน้อง และในฐานะเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

๖.๗.๑) คุณบุญชัย จันทร์ส่องรัศมี, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

คุณบุญส่งกับคุณบุญชัย ได้ปรึกษาหารือ เพื่อวางแผนคัดค้านโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน ต่อข้อถามถึงการตัดสินใจ ในการเข้าร่วมขบวนการคัดค้านเขื่อนน้ำโจน คุณบุญชัยได้แสดงทรรศนะว่า“สิ่งใดก็ตามที่ทำแล้วเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติ ผมจะทำ เพื่อไม่ให้ได้ชื่อว่า เกิดมาหนักแผ่นดิน ถ้าหากทำแล้วไม่สำเร็จ ก็ยังดีกว่า ไม่เคยพยายามทำ ในโลกนี้ ไม่มีอะไรที่มนุษย์ทำไม่ได้ ถ้าหากเป็นความตั้งใจดี...ใครก็ตามที่ตัดสินใจจะทำตามอุดมการณ์ จะคิดเล็กคิดน้อยกังวลถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้” สาเหตุที่คุณบุญชัยไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาประเทศโดยการสร้างเขื่อน เนื่องจาก เขาเห็นว่า ประชากรไทย ๗๐% เป็นเกษตรกร จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยแหล่งน้ำ การสร้างเขื่อนจะนำมาซึ่งความแห้งแล้ง นอกจากนี้การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า ไม่ได้ช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกร ในทางตรงข้าม อาจทำให้วิถีชีวิตของพวกเขาเปลี่ยนไป เพราะต้องแสวงหาข้าวของเครื่องใช้ที่มากับไฟฟ้า ในแง่ของเศรษฐกิจระดับประเทศ การสร้างเขื่อน ยังได้งบประมาณจากการกู้เงินทั้งในและนอกประเทศ เป็นเหตุให้ประเทศเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าวมาข้างต้น คุณบุญชัยจึงตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการคัดค้านเขื่อนน้ำโจน เนื่องจากศูนย์ประสานงานคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนไม่มีสื่อมวลชนอยู่ในมือจึงต้อง

สื่อความคิดลงบนป้ายผ้า ในสมัยที่ยังไม่มีป้ายไวนิล ในช่วงที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณบุญชัยแทบไม่ได้ทำมาหากิน เพราะมัวแต่ง่วนอยู่กับการเขียนป้ายผ้าบนดาดฟ้าทั้งวันทั้งคืน นอกจากลงมือเขียนด้วยตนเองแล้ว เขายังไปจ้างคนอื่นมาช่วยเขียนด้วย คุณบุญชัยกล่าวว่า "ถ้าจะรอให้ทุกคนเขียนป้ายผ้าเอง น่ากลัวว่า จะต้องรอนานมาก..." หลังเขียนป้ายเสร็จ คุณบุญชัยจึงขออนุญาตชาวเมือง ก่อนนำป้ายไปแขวนไว้ตามห้างร้านทั่วทั้งอำเภอเมืองและอำเภออื่นๆ เพื่อแสดงจุดยืนของคนเมืองกาญจน์ร่วมกันว่า *"เราไม่ต้องการเขื่อนน้ำโจน"* คุณบุญชัยได้เล่าถึงเกร็ดในเหตุการณ์ชุมนุมใหญ่หน้าศาลหลักเมืองในปี พ.ศ.๒๕๓๑ "มีนักศึกษาจากคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน ปั้นหุ่นรูปสัตว์ป่าชนิดต่างๆ ที่จะได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน บรรทุกไว้จนเต็มท้ายรถกระบะอันเป็นยานพาหนะที่ถูกนำมาประท้วงเพื่อดึงดูดความสนใจจากสื่อมวลชน แกนนำปลุกระดมมวลชนด้วยการบอกให้ผู้เข้าร่วมประท้วงไปชวนเพื่อนฝูงให้นำรถยนต์มาเข้าร่วมประท้วงด้วยคนละคัน จึงทำให้ขบวนรถที่มาเข้าร่วมประท้วงในวันนั้น ยาวเหยียดจนสุดสายตา ปรากฏว่า หัวขบวนกับหางขบวนอยู่ห่างกันจนต้องใช้เครื่องขยายเสียงถึง ๓ ชุด" ในการประชุมเพื่อวางแผนการเคลื่อนพล คุณบุญชัยเสนอให้ขับรถแห่ไปจนถึงกรุงเทพฯ แต่มติในที่ประชุมเห็นว่า ควรไปแค่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี คณะคัดค้านเขื่อนน้ำโจน จึงเดินทางจากหน้าศาลหลักเมืองในอำเภอเมืองไปยังอำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา มาจนถึงอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ทุกที่ล้วนมีประชาชนให้ความสนใจออกมาเคลื่อนไหวร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนด้วย ต่อมา คุณบุญชัยเป็น ๑ ใน ตัวแทน ๕ คน จากจังหวัดกาญจนบุรีที่เดินทางไปยื่นหนังสือเพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนต่ออธิบดีกรมรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ทำเนียบรัฐบาลตัวแทนอีก ๔ คน จากจังหวัดกาญจนบุรีที่เดินทางไปในครั้งนั้น ได้แก่ ทนายประวิทย์ เจนวีระนนท์ ประธานศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน ส.ส.พินิจ จันทร์สมบูรณ์[๑]

[๑]พินิจ จันทร์สมบูรณ์ เกิดปี พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นชาวอำเภอเมืองกาญจนบุรี

คุณบุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี รองประธานกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ และ คุณภินันทน์ โชติรสเศรณี ประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาญจนบุรีรวม ๔ สมัย จากการเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ พ.ศ.๒๕๓๕ (เดือนมีนาคม และ เดือนกันยายน) และในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้เป็น ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ ต่อมา ในวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๑ นายกรัฐมนตรีก็ประกาศระงับโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจน คุณบุญชัยวิเคราะห์ว่า ความสำเร็จของกลุ่มนักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรี มีสาเหตุสำคัญคือ ทุกคนที่เข้าร่วม ล้วนยินดีเสียสละทุนทรัพย์ โดยไม่รอรับเงินบริจาค เพราะการทำงานที่เริ่มต้นด้วยการขอ ก็จะประสบความสำเร็จได้ยาก (ความสำเร็จในที่นี้ มิได้หมายถึง ความสำเร็จด้าน ยอดเงินบริจาค หากแต่ หมายถึง ความสำเร็จของผลงาน) ทุกวันนี้ คุณบุญชัย จันทร์ส่องรัศมี ยังคงเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อประชาชนชาวกาญจนบุรี แม้จะมิได้เป็น บทบาทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์

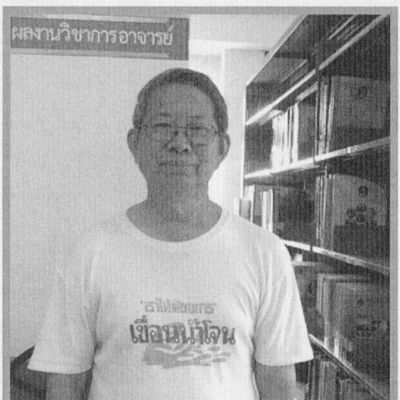
๖.๘ บทสัมภาษณ์ รศ.จุมพจน์ วนิชกุล

อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ข้อมูลส่วนตัวเกิดปี พ.ศ.๒๔๙๒ เป็นชาวอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา อดีตผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ท่านนี้ ผันตัวเองมารับราชการเป็นอาจารย์ประจำวิทยาลัยครูกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓ ในตำแหน่งอาจารย์วิชาบรรณารักษศาสตร์ ระหว่าง ปี พ.ศ.๒๕๓๓ - ๒๕๔๐ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายหอสมุดวิทยาลัยครูกาญจนบุรี

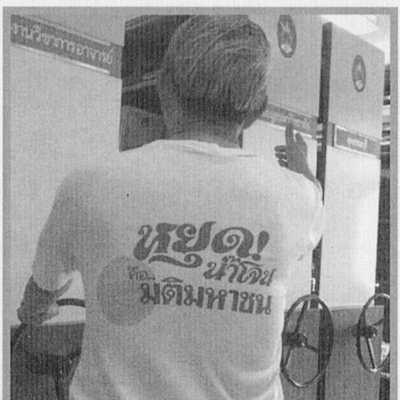
ปี พ.ศ.๒๕๔๐ - ๒๕๔๗ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

ปี พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๕๒ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

จากการทำงานด้านห้องสมุด ทำให้อาจารย์จุมพจน์ ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูล จึงได้รวบรวมจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน ทั้งในช่วงแรก (พ.ศ.๒๕๒๒-๒๕๒๖) และในช่วงหลัง (พ.ศ.๒๕๒๙-๒๕๓๑) ข้อมูลเหล่านี้ถูกจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบระเบียบเทียบเท่าห้องสมุดมาตรฐานระดับประเทศมีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้า

๖.๘.๑) รศ.จุมพจน์ วนิชกุล (ด้านหน้า)
โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

๖.๘.๑) รศ.จุมพจน์ วนิชกุล (ด้านหลัง)
โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

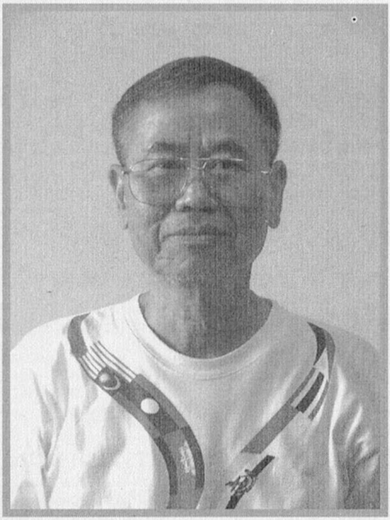
สามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการเขียนสารคดีที่ท่านอ่านอยู่นี้ได้เป็นอย่างดี จิตวิญญาณในการเป็นนักสื่อสารมวลชนของอาจารย์จุมพจน์ ปรากฏในบทความ "ข้อมูลเรื่องเขื่อนน้ำโจน : สิ่งที่ประชาชนควรรู้"[๑] ขอนำข้อความตอนหนึ่งมาแสดงไว้ ณ ที่นี้

"...ประชาชนควรได้รับข้อมูลที่เหมาะสมต่อการพิจารณาด้วยตนเอง กฟผ.ไม่ควรเสนอข้อมูลด้านเดียว ดังที่ได้กระทำไปในกรณีเขื่อนน้ำโจน ในงานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว ที่จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน - ๖ ธันวาคม ๒๕๓๐ เพราะเป็นการจูงใจให้ประชาชนเชื่อข้อมูลโดยปราศจากวิจารณญาณเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ..." ในวันที่ข้าพเจ้าขอสัมภาษณ์ท่านอาจารย์จุมพจน์ได้สวมเสื้อยืดสกรีนด้านหน้าว่า *เราไม่ต้องการเขื่อนน้ำโจน* ส่วนด้านหลังของเสื้อยืดตัวนี้สกรีนข้อความว่า *หยุด! น้ำโจน.. คือมติมหาชน* เสื้อยืดตัวนี้ อาจารย์เคยสวมใส่ในสมัยที่เข้าร่วมชุมนุมประท้วงคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนหน้าศาลหลักเมือง อาจารย์จุมพจน์ กับอาจารย์ชวลิต สันถวะโกมล เพื่อนอาจารย์ประจำสถาบันเดียวกัน และคุณวินิจ โรจนวงศ์ ผู้แทนของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในสมัยนั้น (และเป็นผู้ก่อตั้งสมาคมสื่อมวลชน จังหวัดกาญจนบุรี) ได้เป็นตัวแทนชาวกาญจนบุรี เดินทางไปกรุงเทพฯ เพื่อร่วมประชุมกับคณะบุคคลซึ่งทำหน้าที่พิจารณาว่าควรสร้างเขื่อนน้ำโจนหรือไม่ในการประชุมครั้งหนึ่ง อาจารย์เรียนถามคณะอนุกรรมการฯ ว่า "จะรับประกันได้ไหมว่า ถ้าสร้างเขื่อนแล้ว เขื่อนจะไม่แตก หากเกิดเหตุการณ์เขื่อนแตก แล้วน้ำท่วมใหญ่ จะทำอย่างไร?" ตัวแทนของคณะอนุกรรมการฯ ท่านหนึ่งตอบว่า "เป็นเรื่องของกรรมเวร คนเมืองกาญจน์ต้องเสียสละบ้าง..."จากคำพูดประโยคนี้ ทำให้อาจารย์ตัดสินใจทำข่าวท้องถิ่นเรื่อง "โครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน"เพื่อประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือให้ห้างร้านต่างๆ แขวนป้ายผ้าที่มีข้อความคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน รวมทั้งเข้าร่วมชุมนุมประท้วงการสร้างเขื่อนน้ำโจนหน้าศาลหลักเมือง และจากคำพูดประโยคนี้เช่นกัน ทำให้อาจารย์ชวลิต สันถวะโกมล ประจำวิทยาลัยครูกาญจนบุรีอีกท่าน ตัดสินใจร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน

---

[๑] จุมพจน์ วนิชกุล.**ข้อมูลเรื่องเขื่อนน้ำโจน : สิ่งที่ประชาชนควรรู้**.เอกสารอัดสำเนาสำหรับเผยแพร่, ม.ป.พ.

๖.๙ บทสัมภาษณ์ ผศ.ชวลิต สันถวะโกมล

อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นชาวอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จากการที่รัฐมนตรีบางคนให้สัมภาษณ์ว่า *“คนเมืองกาญจน์ต้องเสียสละบ้าง...”* ทำให้อาจารย์เริ่มสนใจโครงการสร้างเขื่อนน้ำโจน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับหนึ่ง ซึ่งมีสโลแกนว่า *“น้ำไหล ไฟสว่างหนทางดี มีงานทำ”*

๖.๙.๑) ผศ.ชวลิต สันถวะโกมล, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

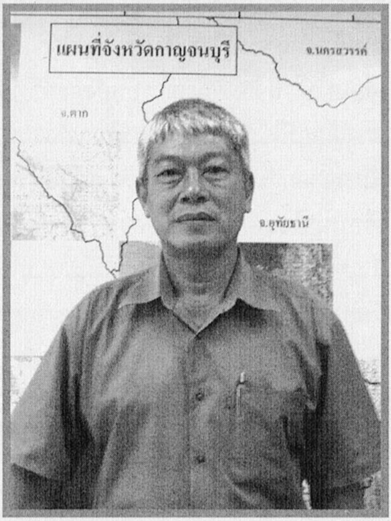
ด้วยความเป็นนักอ่าน อาจารย์ชวลิต จึงวางแผนคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยเริ่มต้นจากการหาข้อมูลโดยการอ่านและการสนทนา จนสามารถหาเพื่อนร่วมอุดมการณ์เดียวกันได้หลายคนจากหลายสาขาอาชีพ สมาชิกในกลุ่มนัดชุมนุมกันเพื่อถ่ายภาพประกอบข้อมูล แล้วนำไปให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวอย่างสม่ำเสมอแทบทุกอาทิตย์ พวกเขายังติดต่อขอข้อมูลจากหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรในสมัยนั้น (คือคุณวีรวัธน์ ธีรประสาธน์ *ปัจจุบันเป็นประธานมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ*) นอกจากนี้ชาวกาญจนบุรียังติดต่อกับองค์กรต่างๆ จากส่วนกลางอย่างมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลในวงกว้างขึ้น กลุ่มของอาจารย์ชวลิตจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน และจัดเสวนาโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ อย่างนักอนุรักษ์ นักธรณีวิทยามาบรรยายบริเวณหน้าศาลหลักเมือง หรือโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์

ในส่วนของการทำหน้าที่ในฐานะอาจารย์ประจำสถาบันระดับอุดมศึกษา อาจารย์ชวลิตได้ให้ข้อมูลแก่นักศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน ท้ายชั่วโมงสอนทุกครั้ง ดังนั้น จึงมีลูกศิษย์ของอาจารย์ชวลิตที่เห็นด้วยกับอาจารย์ มาร่วมเดินขบวนคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน พวกเขาเดินแห่ป้ายผ้าจากวัดเหนือไปวัดใต้[๑] และเข้าไปรอบตลาดศูนย์การค้า เมื่อข้าพเจ้าเรียนถามถึงความประทับใจจากการเข้าร่วมเหตุการณ์ครั้งนั้น อาจารย์ชวลิตหยุดคิดก่อนกล่าวด้วยน้ำเสียงหนักแน่นว่า "ประทับใจในความเสียสละของบรรดาแกนนำชาวเมืองกาญจน์ทุกคน" น่าตื้นตันใจในความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของนักศึกษา พ่อค้าประชาชน ที่มารวมตัวกันได้ ทั้งที่ในสมัยนั้นยังไม่มี SOCIAL MEDIA เป็นเครื่องมือสื่อสารอันว่องไวเหมือนในสมัยนี้ จากการเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนจนเกิดผลสำเร็จ เป็นเหตุให้อาจารย์ชวลิตพิจารณาว่า ตนเองก็คือนักอนุรักษ์คนหนึ่งจากข้าราชการซึ่งจบการศึกษามาทางด้านกฎหมาย ทำงานเป็นฝ่ายวิชาการเป็นนักอ่านผู้ใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับหนังสือ หากแต่อาจารย์ถือคติว่า "ข้าราชการทุกคน ควรมีจิตใจให้กับประชาชน" ทุกวันนี้ เมื่อมีโอกาสอาจารย์ชวลิตจะไปเดินป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เพราะถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการพิทักษ์รักษาป่าผืนนี้ไว้ จึงก่อให้เกิดความผูกพันอันลึกซึ้ง ข้าพเจ้าประทับใจในความใฝ่รู้ของอาจารย์ชวลิต เมื่อว่างจากภารกิจการเป็นนักวิชาการท้องถิ่น ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ท่านจะไปนั่งอ่านหนังสือในหอสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี หรือหอสมุดแห่งชาติในจังหวัดกาญจนบุรี ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าทำการสัมภาษณ์ อาจารย์ชวลิตพยายามกระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดแนวคิดทางสังคม เช่น ตั้งคำถามว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ใช้ในปัจจุบันนั้นเป็นฉบับที่เท่าไร (ซึ่งข้าพเจ้าตอบไม่ได้!)

จากความรู้ที่มีอยู่มากมาย ทำให้ข้าราชการบำนาญท่านนี้ได้รับเชิญจากหน่วยงานต่างๆ ให้ไปทำหน้าที่มากมาย เช่น เป็นรองประธานกรรมการเครือข่ายศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า เมื่อข้าพเจ้าเรียนถามถึงตำแหน่งพิเศษที่ได้รับ อาจารย์ชวลิตตอบว่า "เขียนไปว่า ผมเป็นแค่นักวิชาการท้องถิ่นคนหนึ่ง" จากการประมวลวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักอนุรักษ์ชาวจังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้สัมภาษณ์ไว้ในสารคดีเรื่องนี้ ข้าพเจ้าพบว่า ทุกท่านล้วนเป็นคนคุณภาพ แม้ว่าบางคนอาจจะไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาในระบบมากนัก หากแต่พวกเขาพยายามแสวงหาความรู้เพื่อนำมารับใช้ประเทศชาติ และนี่คือปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้ขบวนการคัดค้านเขื่อนน้ำโจนของคนเมืองกาญจน์ประสบความสำเร็จ

๖.๑๐ บทสัมภาษณ์ อาจารย์จักรกฤษณ์ โพธิ์แพงพุ่ม

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ปัจจุบันเป็นผู้ประสานงานสำนักงานศรัทธาภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ทำหน้าที่ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและองค์กรภาคประชาสังคม ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ.๒๕๐๑ เป็นชาวอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๖.๑๐.๑) คุณจักรกฤษณ์ โพธิ์แพงพุ่ม, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

---

[๑]วัดเหนือ วัดเทวสังฆาราม ตั้งอยู่บนถนนเจ้าขุนเณร ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมืองกาญจนบุรี วัดใต้ คือ วัดไชยชุมพลชนะสงคราม ตั้งอยู่บนถนนไชยชุมพล ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมืองกาญจนบุรี

ในช่วงที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงแรก ในปีพ.ศ.๒๕๒๖ อาจารย์จักรกฤษณ์ เป็นอาจารย์อัตราจ้าง เขาอาสารับหน้าที่ผลิตเอกสาร รวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อให้ประชาชนทราบถึงผลกระทบที่อาจเกิดจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน การทำเอกสารเหล่าใช้วิธีพิมพ์ดีดแล้วเข้าเครื่องอัดโรเนียว ก่อนนำไปแจกประชาชนในช่วงที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนช่วงหลัง (ปี พ.ศ.๒๕๒๙) อาจารย์จักรกฤษณ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากประเทศฟิลิปปินส์ กลับมาบรรจุเป็นอาจารย์ประจำที่วิทยาลัยครูกาญจนบุรี (สถานภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีในสมัยนั้น) เขาอาสารับหน้าที่ผลิตเอกสารประชาสัมพันธ์ผลกระทบที่อาจเกิดจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน

---

[๑]อาจารย์สุพัตรา ตันติวานิช เป็นพี่สาวของคุณสุรพล ตันติวานิช เจ้าของบ้าน“ชวนพานิช” สถาปัตยกรรมอันเก่าแก่ในย่านถนนคนเดินปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

อาจารย์จักรกฤษณ์ได้กล่าวถึงผู้ที่มีส่วนร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนหลายท่าน หนึ่งในจำนวนนั้นคือ **อาจารย์สุพัตรา ตันติวานิช**[๑] อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี อาจารย์ท่านนี้ให้ข้อมูลว่าตัวอย่างเนื้อหาในเอกสารคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนจากคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้แก่ เรื่อง พลังงานทางเลือกที่ใช้กันในประเทศอื่น เพื่อแสดงให้เห็นว่า ในโลกนี้มิได้มีเพียงพลังงานไฟฟ้าที่ได้มาจากการสร้างเขื่อน อาจารย์สุพัตราบอกกับข้าพเจ้าว่า เธอเข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน *"ในนามของชาวกาญจนบุรี มิใช่ในนามของอาจารย์มหาวิทยาลัย"* ส่วนอาจารย์จักรกฤษณ์จะแม้มิใช่ชาวกาญจนบุรีโดยกำเนิด แต่เขาก็มาเป็นนักศึกษาที่วิทยาลัยครูประจำจังหวัดกาญจนบุรีอยู่หลายปี จนกระทั่งต่อมาได้เป็นอาจารย์ประจำวิทยาลัยครู กาญจนบุรี ความมุ่งมั่นในการเสียสละกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อจังหวัดกาญจนบุรีจึงเป็นที่ประจักษ์กันทั่วไป จนได้เป็นประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ด้านตะวันตก ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๙ รับหน้าที่เชื่อมโยงชุมชนเข้ากับหน่วยงานของรัฐ เพื่อหาทางออกร่วมกัน อาทิเช่น การลาดตระเวนอย่างมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า อาจารย์จักรกฤษณ์วิเคราะห์ว่า วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวร มีความศิวิไลซ์ในจารีตประเพณี แม้ทุกวันนี้อาจมีภัยคุกคามจากวิถีชีวิตสมัยใหม่และเจ้าหน้าที่ของรัฐบางท่านซึ่งไม่เข้าใจในวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนกับป่า ดังนั้น ผู้นำจำเป็นต้องใช้วิธีการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านไปช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตของชาวบ้าน ปัญหาอีกประการคือ เมื่อมีการเปลี่ยนตัวหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า นโยบายที่เคยวางไว้ก็จะเปลี่ยนไปในขณะที่การดำเนินงานตามนโยบายเดิมยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ข้าพเจ้าวิเคราะห์ว่า อาจารย์จักรกฤษณ์ โพธิ์แพงพุ่ม เป็นอีกคนหนึ่งซึ่งนำประสบการณ์จากการคัดค้านเขื่อนน้ำโจน ในสมัยนั้นมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบันนักวิชาการท่านนี้ ทำหน้าที่สืบทอดอุดมการณ์ของคนรุ่นก่อน เพราะได้รับบทเรียนซึ่งสอนโดยการทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

๖.๑๑ บทสัมภาษณ์ อาจารย์ลำใย สิริเวชชะพันธ์

อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จังหวัดกาญจนบุรี ข้อมูลส่วนตัวเกิดปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นชาวอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมสมรสกับนายศิลป์ *สิริเวชชะพันธ์* (น้องชายของคุณบุญผ่อง) ชาวอำเภอเมืองกาญจนบุรี ปี พ.ศ.๒๔๙๕ อาจารย์ลำใย เริ่มรับราชการครูที่โรงเรียนวิสุทธรังษี ปี พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๓๔

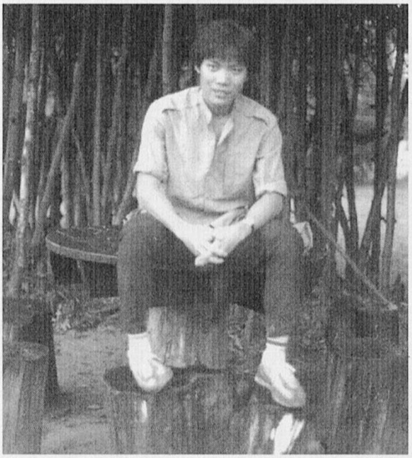
๖.๑๑.๑) ลำใย สิริเวชชะพันธ์, โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ จนกระทั่งเกษียณราชการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ อาจารย์ลำใย เคยได้รับรางวัลสตรีไทยดีเด่น ประจำปี พ.ศ.๒๕๔๘ ด้วยความเป็นคนที่มีความเที่ยงธรรมประจำใจ ทำให้ได้รางวัล ผู้พิพากษาสมทบดีเด่น ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๓ ปัจจุบันเป็นประธานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดกาญจนบุรี ในสมัยที่องค์กรต่างๆ ร่วมกันคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้พยายามหาข้อมูลต่างๆ มาหักล้างเพื่อจะสร้างเขื่อน ทั้งฝ่ายที่ต้องการสร้างเขื่อนน้ำโจน และฝ่ายที่ไม่ต้องการให้สร้างเขื่อนน้ำโจน ต่างก็มาขอใช้สถานที่จัดบอร์ดนิทรรศการในโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์จากอาจารย์ลำใย ซึ่งให้ความร่วมมือแก่ทุกฝ่าย เพราะต้องการให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลจากทั้ง ๒ ด้าน อาจารย์มีความเห็นว่า *ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนมีข้อดีข้อเสีย ด้วยกันทั้งสิ้น ไม่มีสิ่งใดดีไปหมด และ ไม่มีสิ่งใดเสียไปหมด* การสร้างเขื่อนก็เช่นกัน มีทั้งประโยชน์และโทษ อาจารย์ต้องการให้ทุกฝ่ายคุยกันด้วยเหตุผลมากกว่าคุยกันด้วยอารมณ์ นอกจากนี้ อาจารย์ลำไยยังมีลูกศิษย์เข้าร่วมทั้ง ๒ *ฝ่าย ทำให้จำเป็นต้อง*

วางตัวเป็นกลาง อาจารย์*กล่าวว่า* "ยินดีรับฟังทุกเรื่องจากทุกคน ยกเว้น เรื่องซึ่งทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) นอกนั้นสนทนาได้หมด" ระหว่างเหตุการณ์ชุมนุมหน้าศาลหลักเมือง อาจารย์*ลำใย* ได้ลงมือปรุงอาหารเลี้ยงผู้เข้าร่วมชุมนุมและเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าฯ ทุกคนที่เดินเข้ามาในโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ ต่างก็ได้รับประทานอาหารของอาจารย์ด้วยกันทั้งนั้น เพราะอาจารย์ยึดหลักการเดียวกับคุณบุญผ่อง *สิริเวชชะพันธ์* (พี่ชายของสามี) ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษสงครามของทางรถไฟสายมรณะ (AWar Hero Named Boonpong of Deathrailway) จากการเป็นผู้มีมนุษยธรรม ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนมนุษย์โดยไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเชลยศึก สัมพันธมิตร หรือพลทหารญี่ปุ่นผู้หิวโหย คุณบุญผ่องเมตตาเหมือนกันหมดอาจารย์ลำไยได้ใช้หลักการนี้กับผู้ที่เข้าร่วมเหตุการณ์เขื่อนน้ำโจน เพราะสิ่งซึ่งอาจารย์ต้องการเห็นที่สุดก็คือ ความสามัคคีของคนในชาติ

๖.๑๒ บทสัมภาษณ์ อาจารย์สันต์ (นามเดิม เจษฎา) พรหมผลิน

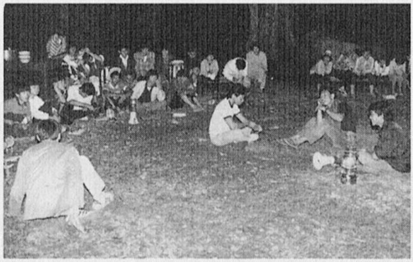
อาจารย์ประจำโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ อดีตประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ข้อมูลส่วนตัว เกิดปี พ.ศ.๒๕๐๗ เป็นชาวอำเภอเมืองกาญจนบุรี ในช่วงที่เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน อาจารย์สันต์ เป็นนักศึกษาสาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเป็นประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขาได้เข้าร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนในช่วงแรก (ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๒๖) โดยทำกิจกรรมเคลื่อนไหวในปี พ.ศ.๒๕๒๕ - ๒๕๒๖ หลังจากนั้น โครงการสร้างเขื่อนถูกระงับไป ๓ ปี จึงถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ หลังอาจารย์สันต์ พรหมผลิน

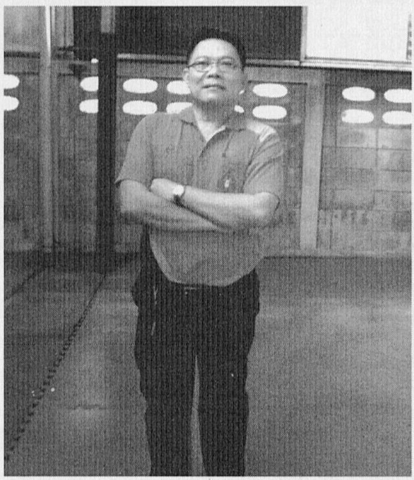
๖.๑๒.๑) อ.สันต์ พรหมผลิน สมัยเป็นประธานชมรม,
อ.สันต์ พรหมผลิน เอื้อเฟื้อภาพ

๖.๑๒.๒) ชมรมอนุรักษ์ฯ ม.ก.,
อ.สันต์ พรหมผลิน เอื้อเฟื้อภาพ

๖.๑๒.๓) กิจกรรมรอบกองไฟ,
อ.สันต์ พรหมผลิน เอื้อเฟื้อภาพ

๖.๑๒.๔) อ.สันต์ พรหมผลิน (ปัจจุบัน)
โสมชยา ธนังกุล ถ่ายภาพ

สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย กิจกรรมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนถูกส่งต่อไปยังประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติฯ รุ่นต่อๆ มา ย้อนกลับไปก่อนที่จะได้เป็นประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติฯ สันต์เคยมีความฝันอยากเป็นนักยูโดทีมชาติไทย หลังจากเขาได้รับเหรียญเงินจากการแข่งยูโดในกีฬาอุดมศึกษา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ สันต์วิเคราะห์ว่า ถ้าหากเขาทุ่มเทเวลาให้กับกีฬาจนสามารถคว้าเหรียญทองจากกีฬามหาวิทยาลัยใน ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เขาจะมีโอกาสได้เป็นนักกีฬาทีมชาติไทย ว่าสันต์ตัดสินใจละทิ้งความฝันนั้น เพื่อหันไปทุ่มเทให้กับการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน หลังจากได้ไตร่ตรองทบทวนโดยถ้วนถี่แล้ว เขามีความเห็นว่า ***"ผลประโยชน์ส่วนรวม ต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว"*** ย้อนหลังกลับไปในสมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๒ คุณตาของเขาคือนายวิชัย (บุญยิ้ว) สมจริต ก็เคยคิดเช่นนี้ ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในการปฏิบัติภารกิจเพื่อชาติ ก่อนหน้านี้สันต์ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ตั้งแต่สมัยที่เขาเป็นนักศึกษาชั้นปี ๑ รุ่นพี่ในชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ชมรมซึ่งสันต์เป็นสมาชิกอยู่ได้จัดกิจกรรมเดินป่าในจังหวัดกาญจนบุรี สมาชิกของชมรมแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากมีการสร้างเขื่อนน้ำโจนในทุ่งใหญ่นเรศวร ขณะทำกิจกรรมรอบกองไฟในตอนกลางคืน สันต์พิจารณาเห็นว่า รุ่นพี่ในชมรมอนุรักษ์ล้วนเป็นนักศึกษาที่มาจากจังหวัดอื่นๆ มีเขาเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เป็นคนเมืองกาญจน์ ซ้ำยังเป็นลูกหลานของวีรชนชาวกาญจนบุรี มีหรือที่เขาควรจะนิ่งดูดายปล่อยให้คนภายนอกเข้ามาทำลายทรัพยากรอันล้ำค่า ซึ่งนำพานักศึกษาจากทั่วประเทศมาเข้าร่วมขบวนการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนเมื่อสันต์เป็นนักศึกษาชั้นปี ๒ เขาสมัครเป็นสตัฟฟ์ของชมรมอนุรักษ์ฯ และต่อมา ได้รับเลือกให้ประธานชมรม ในขณะที่เขาเป็นนักศึกษาชั้นปี ๓ การดำเนินงานของชมรมอนุรักษ์ฯภายใต้การนำของประธานสันต์ ยึดถือสโลแกนดั้งเดิมของชมรมที่ว่า "เราจะทำงานเพื่อชาติด้วยใจรัก" สมาชิกของชมรม อยู่ร่วมกันด้วยสายสัมพันธ์แบบ "รักกัน รักกัน ฉันท์น้องพี่ ร่วมชีวี ในอนุรักษ์ฯ" นักศึกษาหนุ่มสาวชาวเกษตรฯ จะมาพบปะกันทุกเย็นเป็นประจำเพื่อทำงานตามอุดมการณ์ของพวกเขา แม้จะคาดเดาได้ว่า ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองกำลังจับตามองการทำกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาตามมหาวิทยาลัย เพราะไม่อยากให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยเหมือนยุค ๖ ตุลา ๒๕๑๙ แต่สมาชิกในชมรมอนุรักษ์ฯ ตระหนักว่า **"สิ่งแวดล้อมนั้น มีความสำคัญเหนือลัทธิการปกครองใดๆ"** หากปล่อยให้สร้างเขื่อนบนรอยเลื่อนที่อาจเกิดแผ่นดินไหว ถ้าเขื่อนแตก ผู้คนจะพากันตายหลายจังหวัด มิหนำซ้ำ สัตว์ป่าจะขาดที่อยู่อาศัย ต้นไม้จะถูกโค่น คนใน

พื้นที่ก่อสร้างเขื่อนจะกลายเป็นคนไร้บ้าน ในยุคสมัยที่ยังไม่มีโทรศัพท์มือถือและสื่ออินเตอร์เน็ต ข้อมูลเรื่องการสร้างเขื่อนน้ำโจน ถูกนิสิตนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยถ่ายทอดแบบปากต่อปาก พวกเขาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยการสนทนา ซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์กรซึ่งมีการวางยุทธศาสตร์ในการต่อสู้อย่างผู้มีการศึกษา มีการนำข้อมูลจากนักวิชาการ เช่น อาจารย์สุรพล สุดารามาเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ถึงผลกระทบที่อาจเกิดจากการสร้างเขื่อนน้ำโจนสันต์และคณะทำงานของชมรมอนุรักษ์ฯ มีมติให้ส่งตัวแทนของชมรมเข้าไปประสานงานกับคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน (คอทส.) นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ยอมขาดเรียนเพื่อมานั่งทำแผ่นพับและเตรียมข้อมูลในการจัดนิทรรศการตามหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเดินทางจากกรุงเทพฯ มาปฏิบัติภารกิจนี้ พวกเขาใช้พาหนะคือ รถประจำทางสายกรุงเทพฯ - กาญจนบุรี ที่ยังมีเพียงรถติดพัดลม วิ่งบนเส้นทางคมนาคมอันล้าสมัย พวกเขาไม่มีเงินมากนัก แต่ความคิดของนักอนุรักษ์ในสมัยนั้น ไม่ถือว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร พวกเขาพิสูจน์ความจริงใจในการทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน จนเป็นที่ประจักษ์แก่ชาวเมืองกาญจน์ ทนายประวิทย์ เจนวีระนนท์ ประธานศูนย์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนจึงนำเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาท ไปมอบให้กลุ่มนักศึกษาที่มารณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนสำหรับใช้เป็นค่าอาหาร คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน (คอทส.) และชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ตระเวนไปจัดบอร์ดนิทรรศการตามโรงเรียนมัธยมต่างๆ อย่างโรงเรียนวิสุทธรังษี โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ โรงเรียนเทพมงคล โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ และโรงเรียนศรัทธาสมุทร การที่นิสิตนักศึกษาพิจารณาว่าควรใช้โรงเรียนมัธยมเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ข้อมูล เนื่องจากโรงเรียนมัธยมเป็นศูนย์รวมเยาวชนในวัยที่เริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง สามารถนำข้อมูลข่าวสารไปเผยแพร่แก่คนในครอบครัว และคงไม่ใช่นักศึกษาเท่านั้นที่เล็งเห็นความสำคัญของนักเรียนมัธยม เพราะการไฟฟ้าฝ่ายผลิตซึ่งเป็นหน่วยงานต้นคิดในการสร้างเขื่อนน้ำโจน ก็เคยจัดบอร์ดนิทรรศการตามโรงเรียนมัธยม เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเรื่อง ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน ด้วยความร่วมมือร่วมใจโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆตลอดจนการวางกลยุทธ์ ในการใช้ข้อมูลจากนักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ขบวนการของนักศึกษาประชาชนชาวกาญจนบุรี มีชัยชนะในการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนอย่างถาวร ในปี พ.ศ. ๒๕๓๑

ปัจจุบัน อาจารย์สันต์ พรหมผลิน เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครองและหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ เขาแสดงความคิดเห็นต่อคนรุ่นลูกศิษย์ของเขาเอาไว้ดังนี้ "ผมมั่นใจว่า เยาวชนคนเมืองกาญจน์ที่ยังมีอุดมการณ์ พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมยังมีอยู่และดูเหมือนว่าเยาวชนกลุ่มนี้ จะมีภูมิคุ้มกันต่อสิ่งล่อใจไม่น้อยไปกว่า นักศึกษาในยุคสมัยที่เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสารยังล้าสมัย" ส่วนข้าพเจ้าในฐานะอดีตนิสิตผู้เคยหาข้อมูลด้านสังคมให้แก่ชมรมอาสาพัฒนาชนบทแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ขอแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าหากนิสิตนักศึกษาในสมัยนี้มีจิตใจจะลุกขึ้นมาทำงานเพื่อชาติบ้านเมือง พวกเขาจะมีเครื่องมือสำหรับใช้ในการสื่อสารประชาสัมพันธ์อันทรงประสิทธิภาพ มากกว่านักศึกษาในสมัยก่อน อย่างชนิดเทียบกันไม่ติดเพราะเทคโนโลยีเหล่านี้ คือวิถีชีวิตของพวกเขา ซึ่งเข้ามาแทนที่วรรณกรรมจิตรกรรม และดนตรีเพื่อชีวิต อันเป็นเบ้าหลอมทางความคิดของนักศึกษารุ่นก่อน

บทส่งท้าย

ความสำเร็จของขบวนการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนโดยประชาชนชาวไทยใช้ระยะเวลาหลายปี นับตั้งแต่มีการคัดค้านการสร้างเขื่อนในช่วงแรก (ปี พ.ศ.๒๕๒๒ - พ.ศ.๒๕๒๖) จนถึงการคัดค้านการสร้างเขื่อนในช่วงหลัง (ปี พ.ศ.๒๕๒๙ - พ.ศ.๒๕๓๑) ตลอดระยะเวลาดังกล่าวมานี้ มีความร่วมมือระหว่างขบวนการคัดค้านเขื่อนน้ำโจนของกลุ่มและองค์กรต่างๆ จากส่วนกลาง ที่เข้ามาประสานงานร่วมกับองค์กรต่างๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อร่วมกันวางกลยุทธ์ที่ใช้ในการต่อสู้กับภาครัฐ เช่น ใช้ข้อมูลจากนักวิชาการเป็นเครื่องมือ และใช้สื่อคือป้ายซึ่งนักอนุรักษ์ในท้องถิ่น เขียนขึ้นด้วยพู่กัน

พวกเขาเหล่านี้ มีความสามัคคีเป็นพลัง แม้จะมาจากต่างสถานที่ มีพื้นฐานต่างกัน แต่ความปรารถนาจะรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ให้ประเทศชาตินั้น เชื่อมโยงจิตใจคนไทยเข้าไว้ด้วยกัน ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว เพื่อต่อต้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน คือส่วนหนึ่งในตำนานการอนุรักษ์ทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งต่อมา กลายเป็นมรดกโลกของมวลมนุษยชาติความรู้สึกนั้นอาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทว่า ความประทับใจจะถูกเก็บไว้ในความทรงจำ ทำให้นักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรี ไม่มีวันลืมเรื่องราวการต่อสู้เพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนแม้แต่ข้าพเจ้าชาวกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้เรียบเรียงเรื่องราวจากปากของพวกเขา ได้ฟังแล้วยังรู้สึกภาคภูมิใจในการที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยใน *"เมืองหลวงแห่งการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อม"* คือเมืองกาญจนบุรีแห่งนี้สารคดีเรื่องนี้เป็นสารคดีที่เต็มไปด้วยความรู้สึก เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อนซับซ้อน หัวหน้าเผ่าอินเดียนแดงเคยสอนคนผิวขาวว่า ควรพิจารณาปัญหาของพวกเขาด้วยหัวใจ มิใช่ด้วยหัวสมองนักอนุรักษ์ชาวกาญจนบุรีอาจไม่มีความรู้มากนัก หากแต่พวกเขามีความรักท้องถิ่น จึงพยายามหาความรู้ สำหรับนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อปกปักรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ให้คนไทยรุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

โกมลคีมทอง, มูลนิธิ. ปาฐกถามูลนิธิโกมลคีมทอง ประจำปี ๒๕๔๘ : **เมื่อกลุ่มสตรีเมืองกาญจน์ หาญกล้า ปกป้องสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๘.

กองประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. **ข่าวสัปดาห์ ฉบับพิเศษ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕**.นนทบุรี : กองการพิมพ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๕.

คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน. **เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง (ความพินาศของชีวิตและธรรมชาติ)** .ม.ป.ท., ๒๕๓๐.

คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน (คอทส.) **เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง**.เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์, ม.ป.ท.,๒๕๓๐.

คณะทำงานพิจารณาศึกษารายละเอียด โครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบนเขื่อนน้ำโจน.**สรุปรายงานผลการศึกษารายละเอียด โครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบนเขื่อนน้ำโจน**,๒๕๒๖.

คุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, มูลนิธิ. **ทำไม...ไม่ควรสร้างเขื่อนน้ำโจน**. กรุงเทพฯ : พิมพ์สยาม, ๒๕๓๐.

จุมพจน์ วนิชกุล.**ข้อมูลเรื่องเขื่อนน้ำโจน : สิ่งที่ประชาชนควรรู้**.เอกสารอัดสำเนาสำหรับเผยแพร่, ม.ป.พ.

บุญรอด ชลารักษ์.**วิถีชีวิตความเป็นมาและสภาพการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดกาญจนบุรี**. รายงานการวิจัย ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ ๒๕๕๒.

ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน). **คู่มือแนะนำเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่ามรดกโลกทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี, ๒๕๕๖.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. **ภูมิปัญญานิเวศวิทยาชนพื้นเมือง ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร**.กรุงเทพฯ : โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๓๙.

มณฑล คงแถวทอง. **กาญจนบุรี : เขื่อนท่าม่วงถึงเขื่อนน้ำโจน**.เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "ประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี" วันที่ ๔-๖ กันยายน ๒๕๓๔ ณ หอสมุดวิทยาลัยครูกาญจนบุรี.

________. **กาญจนบุรี : ๑๓ อำเภอ**. กาญจนบุรี : สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี,๒๕๔๕.

________. **ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี**.กาญจนบุรี : สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี,๒๕๓๙.

รตยา จันทรเทียร และคณะ. **ป่าตะวันตก ป่าใหญ่ผืนสุดท้ายของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๔.

วิมล คงสกุลถาวรและคณะ. **ทุ่งใหญ่บนเส้นทางมรดกโลก**.กาญจนบุรี : คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชน กาญจนบุรี,๒๕๓๕.

วีรวัธน์ ธีรประสาธน์. คำนิยม ใน **ภูมิปัญญานิเวศวิทยาชนพื้นเมือง ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยง ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร**. กรุงเทพฯ : โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๓๙.

วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. อินเดียนในปัจจุบัน. ใน **ณ ที่ดวงตะวันฉายแสง ข้าจะไม่สู้รบอีกต่อไป**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หัวหอม,๒๕๔๕.

สมพงษ์ ธงไชย.**รายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เรื่อง ผลได้ผลเสียของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน เขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี.**คณะนักศึกษามหาบัณฑิต กลุ่มวิชาสิ่งแวดล้อม ๙ สาขา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ม.ป.ท. : ๒๕๒๕.

สืบ นาคะเสถียร. **ตะโกนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดของสืบ นาคะเสถียร**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, ๒๕๔๒.

________. เขื่อนน้ำโจนกับป่าทุ่งใหญ่นเรศวร. **วนสาร** ๔๕ (ก.ค.-ก.ย. ๒๕๓๐).

อรวรรณ คูหเจริญ.**สรุปความเคลื่อนไหวสำคัญๆ กรณีเขื่อนน้ำโจน(2)**. เอกสารอัดสำเนา,โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ,๒๕๓๐.

รายงานการประชุม คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ พลังงานและการเงิน. ครั้งที่ ๑/๒๕๓๑ (วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๑) ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

รายงานการประชุม คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ พลังงานและการเงิน. ครั้งที่ ๒/๒๕๓๑ (วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๑) ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

Philip Hirsch.Nam Choan : Benefits for Whom? **The Ecologist**.vol 17 No.6 1987. : 220-222.

Prinya Nutalai.Earthquakes and the Nam Choan Dam. The Ecologist. vol 17 No.6 1987. : 223-225.

บทความในหนังสือพิมพ์

แม่บ้านกาญจนบุรี เอ่ยผลกระทบเขื่อนน้ำโจน.**ไทยรัฐ** (๓๐ มีนาคม ๒๕๓๑) : ๑๓

เขื่อนน้ำโจน. **มติชน**.(๕ ตุลาคม ๒๕๒๕) : ๑๒

บอกได้เลยว่า มรดกวัฒนธรรมของชาติ เสียหาย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์. **มติชน**.(๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๕) : ๕

เขื่อนน้ำโจน. **มติชน**.(๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕) : ๑๒

กะเหรี่ยง.**มติชน**.(๑๑ มีนาคม ๒๕๓๑) : ๑๖

น้ำโจน.**มติชน**.(๑๘ มีนาคม ๒๕๓๑) : ๒

เขื่อนน้ำโจน. **มติชน**.(๒๐ มีนาคม ๒๕๓๑) : ๒

ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี.บุกป่าที่สร้างเขื่อนน้ำโจน เจาะชีวิตผู้คนถูกอพยพ.**ไทยรัฐ** (๑๙ มีนาคม ๒๕๓๑) : ๕

ศิวกานท์ ปทุมสูติ.ย้อนรอย“น้ำโจน”.**สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์** (ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๕๐) : ๓๘

บุคลานุกรม

พระเมือง ธาราวนารักษ์ เจ้าอาวาสวัดกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี.**สัมภาษณ์**, ๕ ก.ค. ๒๕๕๙.

พระสุภัทชัย พนาอุดม.อดีตผู้นำชุมชน ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี.**สัมภาษณ์**, ๕ ก.ค. ๒๕๕๙.

ชัชวาลย์ เกรียงแสนภู.อดีตผู้นำชุมชน ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ.**สัมภาษณ์**, ๑๙ ก.ค. ๒๕๕๙.

มลรัฐ ผานิชชัย.อดีตสมาชิกชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี. **สัมภาษณ์**, ๑๔ ก.ค. ๒๕๕๙.

ลำใย สิริเวชชะพันธ์.อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์.**สัมภาษณ์**, ๒๓ ก.ค. ๒๕๕๙.

จุมพจน์ วนิชกุล.อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.**สัมภาษณ์**, ๒๓ ก.ค. ๒๕๕๙.

ชวลิต สันถวะโกมล. อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.**สัมภาษณ์**, ๒๓ ก.ค. ๒๕๕๙.

สุพัตรา ตันติวานิช.อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.**สัมภาษณ์**, ๑๐ ก.ค. ๒๕๕๙.

จักรกฤษณ์ โพธิ์แพงพุ่ม อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. **สัมภาษณ์**, ๘ ก.ค. ๒๕๕๙.

วลี เหลืองไพบูลย์. อดีตประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี.**สัมภาษณ์**, ๑๑ ก.ค. ๒๕๕๙.

บุญส่ง จันทร์ส่องรัศมี.ผู้ก่อตั้งและรองประธานกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์ .**สัมภาษณ์**, ๑๒ ก.ค.๒๕๕๙.

ภินันทน์ โชติรสเศรณี.ประธานกลุ่มสตรีกาญจนบุรี.**สัมภาษณ์**, ๕ ส.ค. ๒๕๕๙.

บุญชัย จันทร์ส่องรัศมี. สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์กาญจน์.**สัมภาษณ์**, ๓ ส.ค.๒๕๕๙.

พนิดา สุริยาวงษ์.หัวหน้าฝ่ายปกครองรักษาราชการแทน หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี.**สัมภาษณ์**, ๙ ส.ค. ๒๕๕๙.

สันต์ พรหมผลิน. อดีตประธานชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**สัมภาษณ์**, ๑๒ ก.ค. ๒๕๕๙.

สมพงษ์ ธงไชย.อดีตนักศึกษา ผู้จัดทำรายงานสรุปผลสัมมนาวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร เรื่อง"ผลได้ผลเสียของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน **เขื่อนน้ำโจน** จังหวัดกาญจนบุรี".**สัมภาษณ์**, ๒๒ ส.ค.๒๕๕๙.

หาญณรงค์ เยาวเลิศ.อดีตนักศึกษาในคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน.**สัมภาษณ์**, ๖ ส.ค. ๒๕๕๙.

ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ.อดีตนักศึกษาจากสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ๑๕ สถาบัน. **สัมภาษณ์**, ๖ ส.ค. ๒๕๕๙.

ขอขอบคุณ

ทุกท่านที่กรุณาให้สัมภาษณ์ และบุคคลผู้มีรายนามดังต่อไปนี้

๑. คุณวีรวัธน์ ธีรประสาธน์ อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

๒. อาจารย์สุรพล ดวงแข อดีตเลขาธิการมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทยฯ

๓. อาจารย์มณฑล คงแถวทอง ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์กาญจนบุรี อดีตอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

๔. อาจารย์จุมพจน์ วนิชกุล อดีตผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

๕. ดร.สมพงษ์ ธงไชย ประธานหลักสูตรงานบริการการศึกษาคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

๖. คุณสุรพล ตันติวานิช เจ้าของบ้าน“ชวนพานิช” อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

๗. คุณสมใจ มาโนช เจ้าของโรงแรมสมใจนึก อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

๘. คุณพนิดา สุริยาวงษ์ หัวหน้าฝ่ายปกครองรักษาราชการแทนหัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี

๙. คุณจรรยา ผานิชชัย ภรรยาของทนายความ มลรัฐ ผานิชชัย

๑๐. คุณประพัฒน์ บัวหลวง เจ้าพนักงานนำจ่าย ที่ทำการไปรษณีย์กาญจนบุรี

๑๑. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

๑๒. คุณวีรยา โอชะกุล อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

๑๓. คุณวิเชียร ชิณวงษ์ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

ประวัติผู้เขียนบทความ

น.ส.โสมชยา ธนังกุล เกิดวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๔ เป็นชาวกรุงเทพฯ จบปริญญาตรีจากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ.๒๕๓๘) มีผลงานวิชาการเป็นคู่มือเตรียมสอบวิชาวิทยาศาสตร์ กว่า ๑๐ ปก

งานสารคดี

เริ่มเป็นคอลัมนิสต์ประจำนิตยสารและวารสารต่างๆ ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เป็นคอลัมนิสต์ประจำวารสารตราไปรษณียากร (การสื่อสารแห่งประเทศไทย) ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นวารสารแสตมป์และสิ่งสะสม (บริษัทไปรษณีย์ไทย)

เคยเป็นคอลัมนิสต์ประจำวารสารวิทยาศาสตร์ (สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยฯ) วารสารเสียงรามัญ (ชมรมเยาวชนมอญแห่งประเทศไทย) นิตยสารสกุลไทย วารสารเด็กก้าวหน้า นิตยสาร ART SQUARE (กรมวัฒนธรรมร่วมสมัย) นิตยสารยานยนต์ นิตยสารมหัศจรรย์นิตยสารโลกลี้ลับ และนิตยสารตอบโจทย์กรรม

สารคดีด้านศิลปวัฒนธรรมได้รับการตีพิมพ์ในวารสารความรู้คือประทีป (บริษัท ESSO ประเทศไทย) นิตยสารศิลปากร (กรมศิลปากร) สารนครศรีธรรมราช (อบจ.นครศรีธรรมราช) วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ (มรภ.นครศรีธรรมราช) นิตยสารแพรวสุดสัปดาห์ นิตยสารพลอยแกมเพชร สารคดีวัฒนธรรมเผยแพร่ใน website panyaandaman.com (จ.ภูเก็ต) สารคดีวิทยาศาสตร์เผยแพร่ใน e-book “สาระวิทย์” (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ)

งานวรรณกรรม

สมัยเป็นนิสิตแปลวรรณกรรมเยาวชนไว้ ๒ เล่ม (ตีพิมพ์โดย สนพ.สมิต) เรื่องสั้นตีพิมพ์ในหนังสือ“ปิยมหาราชานุสรณ์” (องค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาฯ) เรื่องสั้นได้รางวัลชนะเลิศจากสำนักพิมพ์ตะวันส่อง เรื่องสั้นตีพิมพ์ในหนังสือรวมเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดปี ๕๑ เรื่องสั้นตีพิมพ์ในนสพ.กรุงเทพธุรกิจ(คอลัมน์จุดประกายวรรณกรรม) วารสารปาจารยสาร (มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป) วารสารรูสะมิแล (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) นิตยสารทางอีสาน และนิตยสาร STAR CLIP

งานหนังสือเล่ม

"วีรชนพื้นถิ่นไทย เล่ม ๑" สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วางจำหน่าย เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๐

"ขาเทียมเปลี่ยนชีวิต" กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตีพิมพ์ เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๖๐

"สุดยอดแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ไทย" สำนักพิมพ์แสงดาว วางจำหน่าย เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๑

"วีรชนพื้นถิ่นไทย เล่ม ๒" และ "ขบวนการเสรีไทยสายกาญจนบุรี" อยู่ระหว่าง จัดทำต้นฉบับ

เอกสารทางวิชาการ
ในโครงการกาญจนบุรีศึกษา

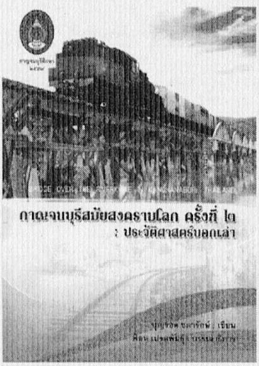
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
จัดพิมพ์เผยแพร่

เอกสารทางวิชาการในโครงการกาญจนบุรีศึกษา
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จัดพิมพ์

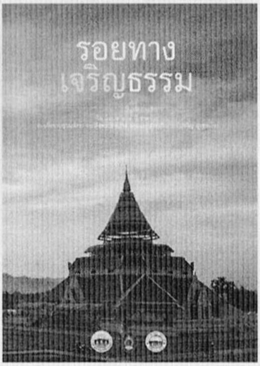
ปรมัตถ์กลอนสวด : วรรณกรรมท้องถิ่นกาญจนบุรีปริทัศน์ (๒๕๕๖)

เป็นหนังสือที่นำเสนอผลงานการศึกษาและปริวรรต วรรณกรรมท้องถิ่นจากเอกสารสมุดไทย เรื่องปรมัตถ์ ๓ สำนวน ต้นฉบับเป็นของวัดเทวสังฆาราม ๒ สำนวน อีกสำนวนหนึ่งพบที่หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก กาญจนบุรี ระบุว่าได้รับมอบมาจากวัดห้วยสะพาน เนื้อหาของวรรณกรรม นำหลักธรรมคำสอน เรื่อง ไตรลักษณ์ อันเป็นหลักธรรมสูงสุด มาแต่งสอนชาวบ้านให้เข้าใจง่าย มาประพันธ์เป็นวรรณกรรมกลอนสวด

กาญจนบุรีสมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๒ : ประวัติศาสตร์บอกเล่า (๒๕๕๗)

เป็นหนังสือที่นำผลงานการศึกษาวิจัย ของผู้ช่วย-ศาสตราจารย์บุญรอด ชลารักษ์ มาปรับวิธีเขียนให้เหมาะแก่การทำหนังสือ เนื้อหาส่วนแรกกล่าวถึง กาญจนบุรีก่อนเกิดสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ทั้งด้านลักษณะภูมิประเทศ การปกครอง และประชาชน จากนั้นกล่าวถึง การเข้ามาของกองทัพญี่ปุ่น กาญจนบุรี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๕ – ๒๔๘๘ และส่วนสุดท้าย กล่าวถึงสภาพของจังหวัดกาญจนบุรีหลังสงครามโลก ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

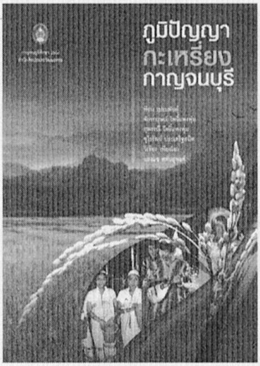
รอยทางเจริญธรรม (๒๕๕๗)

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จัดพิมพ์หนังสือ "รอยทางเจริญธรรม" ในโอกาส ๑๐๑ ปี ชาตกาล ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระสังฆราชลำดับที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการเฉลิมพระเกียรติในเจ้าพระคุณ ซึ่งมีพระชาติกาลเป็นชาวจังหวัดกาญจนบุรี เนื้อหาเป็นการกล่าวถึงพระกรณียกิจในเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต บุคคล และสถานที่ที่เกี่ยวเนื่องกับกาญจนบุรี เป็นสำคัญ รวมทั้งนำพระวรคติธรรมคำสอนในเจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช มาเชื่อมร้อยและเสนอผ่านภาพถ่ายในวิถีคนกาญจนบุรี

มหาชาติเมืองกาญจน์ (๒๕๕๘)

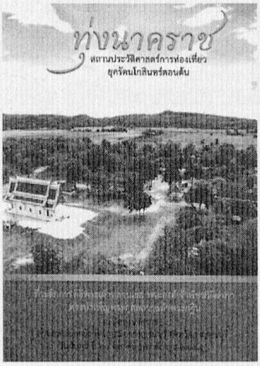

จัดพิมพ์ในการจัดกิจกรรมเทศน์มหาชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ เนื้อหาประกอบด้วย "บทความเรื่อง" ของดีจากจากคัมภีร์ใบลานประเพณีการเทศน์มหาชาติเมืองกาญจน์ และวรรณกรรมปริวรรตจากคัมภีร์ใบลานอักษรขอม เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ๑๓ กัณฑ์ ที่ได้ต้นฉบับจาก วัดศรีอุปลาราม ๗ กัณฑ์ และหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก กาญจนบุรี ๖ กัณฑ์

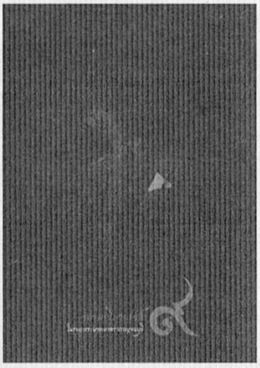
ภูมิปัญญากะเหรี่ยงกาญจนบุรี (๒๕๕๙)

เป็นผลงานคัดสรรจากผลงานการศึกษาวิจัยของคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลศึกษาเรื่องราวประวัติความเป็นมา ความเชื่อและภูมิปัญญาในด้านการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการปลูกข้าวไร่ อันเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ตลอดถึงพืชพันธุ์ธัญญาหารที่นิยมปลูกผสมผสานในแปลงข้าวไร่ นำมาสู่ตำรับของอาหารของชาวกะเหรี่ยง ที่สืบต่อถ่ายทอดโดยวิธีมุขปาฐะ

ทุ่งนาคราช สถานประวัติศาสตร์การท่องเที่ยว ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น (๒๕๕๙)

"ทุ่งนาคราช" เป็นหนังสือที่ระลึกในโอกาสที่ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จฯ ทรงบำเพ็ญพระกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดทุ่งนาคราช ตำบลหนองหญ้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ เนื้อหากล่าวถึงชื่อบ้านนามเมือง ของ "ทุ่งนาคราช" ที่เป็นแหล่งชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นสถานที่ที่พระมหากษัตริย์ อย่างน้อย ๒ พระองค์ คือรัชกาลที่ ๔ และ รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาส โดยเฉพาะ รัชกาลที่ ๕ เสด็จประพาสถึง ๓ คราว ทรงบันทึกเรื่องราวของทุ่งนาคราชและเส้นทางการเสด็จฯ ไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่า นอกจากนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เสด็จประพาสไทรโยค เมื่อ ร.ศ.๑๑๒ ทรงพระนิพนธ์วรรณกรรม เรื่อง "นิราศไทรโยค" ก็ทรงบันทึกเรื่องราวการเสด็จฯ ทุ่งนาคราชไว้ด้วย

“นพมณีกาญจน์” ในรอยพระบาทยาตรากาญจนบุรี (๒๕๖๐)

จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร สวรรคต และจะมีการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ในวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ด้วยน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ เนื้อหาหนังสือจึงเป็นการรวบรวมเรื่องราวและภาพพระราชกรณียกิจต่างๆ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่เสด็จฯ จังหวัดกาญจนบุรี ๑๐ คราว บทกวี และบทสัมภาษณ์ บันทึกเรื่องราวของบุคคล “ผู้นำของดีเมืองกาญจน์” ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย บุคคลที่มีส่วนเข้าเฝ้าถวายงานในรับเสด็จฯ ตลอดถึงชาวกาญจนบุรีที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากทุนเล่าเรียนหลวงและทุนการศึกษาอื่น ๆ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สมบูรณ์ที่สุดเล่มหนึ่ง เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ โครงการอันเนื่องจากพระราชดำริ ผู้คนที่เกี่ยวข้องหลากหลาย

เขื่อนน้ำโจน ปฐมบทการต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมของชาวกาญจนบุรี สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
เลขที่ ๗๐ หมู่ ๔ ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๔-๖๓๓๓๙๘
E-mail : culturekru@gmail.com
culture.kru.ac.th

ISBN 978-974-606-732-4
9 789746 067324